

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

ÄÄRI - ISLAMILAINEN TERRORISMI JA SEN AIHEUTTAMAT TURVALLISUUSHAT KYLMÄN SODAN JÄLKEEN

Pro gradu - tutkielma

Kadetti
Aleksi Heikkilä

89. Kadettikurssi
Pioneeri- ja suojelulinja

Helmikuu 2006

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi 89. Kadettikurssi	Linja Pioneeri- ja suojelulinja
Tekijä Kadetti Aleksi Heikkilä	
Tutkielman nimi ÄÄRI - ISLAMILAINEN TERRORISMI JA SEN AIHEUTTAMAT TURVALLISUUSUHAT KYLMÄN SODAN JÄLKEEN	
Oppiaine johon työ liittyy Strategia ja turvallisuuspolitiikka	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MpKK:n kirjasto)
Aika Helmikuu 2006	Tekstisivuja 75 Liitesivuja 3

TIIVISTELMÄ

Terrorismia on esiintynyt kautta aikojen. Sen taustalla ovat olleet monenlaiset pyrkimykset. Yleisesti terrorismiin on aina liittynyt väkivallan käyttäminen jossakin muodossaan.

Tämä tutkimus on luonteeltaan laadullinen, kvalitatiivinen tutkimus. Pääasiallisena tutkimusmenetelmänä on käytetty dokumenttianalyysiä. Lähdemateriaalin tukena on käytetty myös yhtä asiantuntijahaastattelua.

Lähdemateriaalia koostuu lähiaikoina kirjoitetusta ääri-islamilaista terrorismia käsittelevästä kirjallisuudesta, monikansallisten tutkimusryhmien raporteista, lehtiartikkeleista ja internet-lähteistä.

Tutkielman tavoitteena on vastata tutkimuskysymyksiin, mitkä on esitetty seuraavasti:

- Mitä ääri-islamalainen terrorismi on?
- Minkälaisia turvallisuusuhkia ääri-islamalainen terrorismi aiheuttaa?

Tutkimuksessa ilmeni, että ääri-islamalainen terrorismi on suureen tuho vaikutukseen pyrkivää terrorismia, mikä on globaalisti toimivaa. Ääri-islamilaiset terroristiliikkeet muodostavat maailmanlaajuisesti toimivan terroristijärjestöjen verkoston. Islamilaiset ääri-liikkeet ovat euroopassakin nykyään suurin terrorismiuhka. Ääri-islamilaisista terroristiliikkeistä merkittävin lienee edelleen al-Qaida, vaikka siihen ollaankin kohdistettu runsaasti varotoimia. Ääri-islamilaisen terrorismin kohteina ovat maallistuneet muslimihallitukset, Israel, Yhdysvallat ja muut länsivaltiot.

Pommi-iskut ovat olleet yleisimpiä ääri-islamilaisten terrori-iskujen toteutustapoja. Muita ääri-islamilaisten terrorismin myötä esiin tulleita turvallisuushkia ovat massiiviset itsemurhaiskut, kidnappaukset, terroristipropaganda ja cbrn-aseiden leviäminen terroristien käsiin.

AVAINSANAT

Terrorismi, Ääri-islamilaisten terrorismin, turvallisuushkia, al-Qaida, Cbrn-aseet,

ÄÄRI - ISLAMILAINEN TERRORISMI JA SEN AIHEUTTAMAT TURVALLISUUSU- HAT KYLMÄN SODAN JÄLKEEN

1. JOHDANTO

1.1 Tutkielman taustaa	1
1.2 Tutkielman päämäärä ja rajaus	2
1.3 Viitekehys ja tutkimusmenetelmät	3
1.4 Lähteet	5
1.5 Terrorismin määrittelyjä	5

2. ÄÄRI - ISLAMILAINEN MAAILMAKUVA JA ISLAMIN RADIKALISOITUMINEN

2.1 Historian vaikutus ääri-islamilaiseen terrorismiin	9
2.2 Islamin poliittisuus	16
2.3 Muslimiveljeskunta	17
2.4 Sayyid Qutb	20
2.5 Radikaalien ryhmien esiintulo muslimiveljeskunnasta	24
2.6 Jihad ja Takfir	25
2.7 Wahhabismin vaikutus ääri-islamistin maailmankuvaan	29
2.8 Sionismi lännenvastaisuuden selittäjänä	30
2.9 Johtopäätökset luvusta 2	32

3. ÄÄRI-ISLAMILAISET TERRORISTIJÄRJESTÖT

3.1 Katsaus Afganistanin historiaan	34
3.2 Osama bin Laden ja Al-Qaida	37
3.3 Al-Jihad	41
3.4 Al-Gama'a al-islamiyya	42
3.5 Abu Sayyaf Group	43

4. ÄÄRI - ISLAMILAISEN TERRORISMIN AIHEUTTAMAT TURVALLISUUSU- HAT

4.1 Turvallisuutta vaarantavat terroristien toimintatavat	44
4.1.1 Pommit ja räjähteet	44
4.1.2 Itsemurhaterrorismi	44
4.1.3 Kidnappaukset	46
4.2 Internet terroristipropagandan levittäjänä	47
4.3 Cbrn- aseiden leviäminen terroristien käsiin	48
4.3.1 Cbrn- aseet	49
4.3.2 Kemiaallinen ase ja sen käytön vaikutukset	49

4.3.3 Biologinen ase ja sen käytön vaikutukset	52
4.3.4 Ydinase ja sen käytön vaikutukset	54
4.3.5 Radiologinen ase ja sen käytön vaikutukset	56
4.3.6 Miten terroristit voivat saada Cbrn-aseita haltuunsa?	57
4.3.7 Terroristien mahdollisuudet Cbrn-aseiden käyttöön	60
4.4 Viimeaikaisten terrori-iskujen luonne, esimerkitapaukset	62
 5. JOHTOPÄÄTÖKSET	 66
 VIITTEET	 76
LÄHTEET	86
LIITTEET	90

ÄÄRI - ISLAMILAINEN TERRORISMI JA SEN AIHEUTTAMAT TURVALLISUUSHAT KYLMÄN SODAN JÄLKEEN

1. JOHDANTO

1.1 Tutkielman taustaa

Terrorismia on esiintynyt kautta aikojen. Sitä on kohdattu eri yhteiskunnissa ja eri muodoissa, vaikka sitä ei aina sillä nimellä ole käsiteltykään. Sen taustalla ovat olleet muun muassa separatistiset, kansalliset, alueelliset tai etniset pyrkimykset, ideologiset ja vallankumoukselliset hankkeet sekä uskonnollinen fanatismi. Kansainvälisessä yhteisössä terrorismi - käsite on vakiintunut tarkoittamaan yksilöiden tai ryhmien käyttämää poliittista väkivaltaa, jonka kohteet on valittu satunnaisesti tai niiden symboliarvon vuoksi.^[1]

Terrorismille on perinteisesti ollut ominaista sen toiminta paikallisesti ja tavoitteiden mukaan valikoiduin kohtein. Kylmän sodan päättymisen jälkeen valtioiden tuki terrorismille on ollut vähäisempää kuin aikaisemmin, mutta loi samalla uusia edellytyksiä terroristiryhmien verkostoitumiselle, aseiden ja räjähteiden kontrolloimattomalle leviämiselle ja kytkennöille kansainvälisiin rahoitusvirtoihin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen.^[2]

Nykyaikainen, suureen tuhovaikutukseen pyrkivä ja globaalisti toimiva terrorismi liittyy ensisijaisesti ääri - islamilaisten terroristiryhmien verkostoon. Nämä ääriryhmät ovat euroopassakin nykyään ja lähitulevaisuudessa pahin terrorismiuhka. Ne muodostavat hajautetusti toimivia ja johdettuja terrorismiverkostoja, joista merkittävin lienee edelleen al-Qaida, vaikka siihen on kohdistettukin runsaasti varotoimia. Siihen kohdistuneiden varotoimien aiheuttamia tappioita korvaamaan on noussut paikallisella pohjalla syntyneiden islamististen ääriryhmien ja verkostojen liittyminen ja samaistumi-

nen al-Qaidaan. Globaalin terrorismin tukeutumisalueita ovat Lähi - itä, Kaakkois - Aasia, Afrikan sarvi ja Itä - Afrikka sekä Afganistanin lähialueet. Myös eurooppaan muuttaneet islamilaiset ovat radikaaliryhmien rekrytoinnin kohteena.^[3]

Ääri - islamilaisen terrorismin pääkohteena ovat länsimaat ja erityisesti Yhdysvallat. Terroristien iskuilla siviilikohteisiin pyritään aikaansaamaan paniikkia ja aiheuttamaan taloudellisia menetyksiä. Terroristit pyrkivät valitsemaan symboliarvoltaan tärkeitä iskukohteita, joiden vaurioittamisella pyritään heikentämään niin läntisten kuin maltillis-tenkin islamilaisyhteisöjen yhtenäisyyttä ja kriisikestävyyttä. Iskujen pyrkimyksenä on myös länsimaiden yllyttäminen vastatoimiin.^[4]

1.2 Tutkielman päämäärä ja rajaus

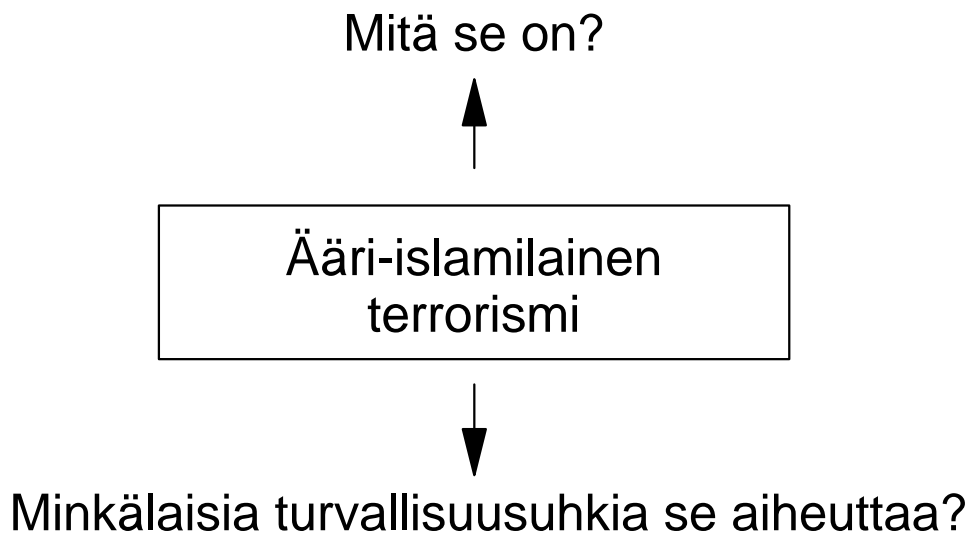
Pro - Graduni päämääränä on toimia yleiskatsauksena ääri - islamilaisesta terrorismista ja sen aiheuttamista turvallisuusuuhista. Tutkielman tavoitteena on vastata tutkimuskysymyksiin ja niihin liittyviin alakysymyksiin, mitkä olen nimennyt seuraavasti:

- Mitä ääri - islamilainen terrorismi on?
  - Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet sen kehittymiseen?
  - Mitkä ovat ääri-islamilaisen terrorismin tavoitteet?
  - Mitä ääri-islamilaisia terroristijärjestöjä tunnetaan?
- Minkälaisia turvallisuusuuhkia ääri - islamilainen terrorismi aiheuttaa?
  - Minkälaisia konkreettisia uhkia ääri-islamilainen terrorismi aiheuttaa?
  - Minkälaisia iskuja ääri-islamilaiset terroristit ovat viimeaikoina tehneet?

Tässä tutkielmassa sanaa terrorismi käytettäessä tarkoitetaan ei valtiollisten toimijoiden harjoittamaa väkivaltaa, jolla pyritään vaikuttamaan yhteiskuntaan tai valtioon, taivuttamaan se tai pelottelemaan sitä poliittisten, ideologisten tai uskonnollisten päämäärien saavuttamiseksi. Valtiovallan tukema terrorismi sisältyy tämän määritelmän raameihin. Kuitenkaan määritelmään ei sisälly valtioterrorismi, joten sitä ei tässä tutkielmassa käsitellä.^[5]

Aihealueen olen rajannut myös ajallisesti. Kylmä sodan päättyminen lievensi välittömän ydinasesodan uhkaa. Kylmän sodan päättymisen jälkeen muut riskit ydinaseisiin ja muihin joukkotuhoaseisiin ovat lisääntyneet.^[6] Tästä johtuen tutkimuksessa käsitellään uhkakuvaa kylmän sodan päättymisen jälkeisenä aikana. Kylmän sodan katson päättyneeksi Neuvostoliiton hajoamiseen joulukuussa 1991^[7].

1.3 Viitekehys ja tutkimusmenetelmät

Viitekehysten ytimenä on ääri-islamilaisten terrorismi. Tutkimuksen onnistumiseksi on syytä selvittää, mitä ääri-islamilaisten terrorismi on, ja mitkä tekijät ovat vaikuttaneet sen syntyyn. Kun tähän ollaan vastattu, voidaan tutkia, minkälaisia konkreettisia turvallisuushkia se aiheuttaa. Turvallisuushkalla käsitetään niitä asioita, joihin yhteiskunnan täytyy varautua turvallisuuden ylläpitämiseksi ja säilymiseksi.

Kylmän sodan aikana maailma näytti olevan selkeästi jakautunut: oli kapitalistinen ja sosialistinen leiri sekä niiden väliin jäänyt puolueettomien maiden joukko. Poliitiikan tutkinta oli helppoa. Nykyaikana tämä jako ei enää ole yhtä selkeä. Maailmassa esiintyy runsain mitoin sotia ja konflikteja, joiden julkilausutuista syistä, osallisista ja ratkaisun mahdollisuuksista tavallisen ihmisen on melkein mahdoton saada mitään selvää. Esimerkiksi entisellä Jugoslavian alueella viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtuneista konflikteista on vaikea antaa tarkkaa selontekoa ilman perusteellista tutkimusta.^[8]

Kun tutkitaan ääri - islamilaista terrorismia, täytyy tutustua islamilaiseen maailmankatsomukseen. Uskontojen tutkiminen on ongelmallista, koska uskontoihin monesti liittyy erittäin voimakas kokemuksellinen elementti. Tämä kokemuksellisuus on hyvin vaikeasti käännettävissä tutkimuksen kielelle, sillä uskovalle ihmiselle uskonto näytetään pyhänä ja muuttumattomana. Islamia tutkittaessa täytyy ottaa huomioon, että uskonnon ja tieteen näkemykset ovat väistämättä erilaisia: Uskovan näkemykset pe-

rustuvat uskonnolliseen tietoon ja tutkijan näkemykset perustuvat tieteelliseen tietoon.^[9]

Tämä tutkielma on kvalitatiivinen, laadullinen tutkimus. Kvalitatiivinen tutkimus etenee käytännön ilmiöistä ja havainnoista yleiselle tasolle. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen ideana on kuvailla jotakin ilmiötä seikkaperäisesti ja saada jokin asia ymmärrettäväksi. Laadulliseen tutkimukseen ryhtyessä on tärkeää, että tutkija on avoin ja ennakkoluuloton. Tutkijan on hyvä olla aiheesta kiinnostunut ja sen verran sisältötietoinen, että osaa alusta lähtien havaita olennaiset tutkittavan ilmiön piirteet.^[10]

Tutkimusmenetelmänä olen pääasiassa käyttänyt dokumenttianalyysiä. Dokumenttianalyysi tarkoittaa todennettavissa olevan, usein sosiaalisia tekijöitä sisältävän tutkimusaineiston analyysia, jota ei saada kokoon suorien, välittömien havaintojen teolla. Dokumenttien käyttäminen tutkimusaineistona on vaihtoehto sille, että aineisto kerätään kyselylomakkein tai käytännön tutkimuksin. Käytännön tutkimukset ovat strategian tutkimuksessa monesti lähes mahdottomia järjestää, koska usein tutkitaan esimerkiksi ilmiötä tai uhkakuvaa. Dokumenttiaineisto jaetaan alkuperäisiin eli primaarilähteisiin ja sekundaarilähteisiin. Primaari-lähde on peräisin siltä henkilöltä tai taholta, joka asian on aikaan saanut, kokenut, laatinut tai josta voidaan muuten todeta sen autenttisuus. Tässä tutkielmassa primaari-lähteiksi katson esimerkiksi monikansallisten tutkimusryhmien laatimat raportit, koska niissä asiaa on pohdittu useamman kuin yhden valtion näkökulmasta. Sekundaarilähde toistaa alkuperäistä lähdettä. Esimerkiksi aikaisemmat tutkimukset sekä sanoma- ja aikakauslehtien artikkelit ovat usein sekundaarilähteitä. Mitä useamman välikäden kautta tieto on siirtynyt eteenpäin, sitä huolellisempi tulee olla lähdekritiikissä.^[11]

Tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmänä olen käyttänyt myös asiantuntijahaastattelua. Olen haastatellut Pioneeri- ja Suojelukoulun tutkijapuseeria kapteeni Mikko Liposta. Asiantuntijahaastattelu tutkimusmenetelmänä on erikoistapaus, jossa haastateltavat ovat erityisesti valittuja. Haastattelun tarkoituksena on koota haastateltavan hallussa oleva erikoistietämys. Asemansa vuoksi haastateltavilla on mahdollisuus antaa tietoa jonkin ilmiön laajoista kysymyksistä, historiallisesta kehityksestä ja tulevaisuuden suuntaviivoista. Asiantuntijahaastattelua tutkimusmenetelmänä käytettäessä tutkijan on myös oltava hyvin ja perusteellisesti varustautunut aiheensa käsittelyyn, ettei asiantuntija puhu häntä ympäri ja saa puolelleen.^[12]

1.4 Lähteet

Tutkielmani aihepiiriin kuuluvaa kirjallisuutta on löydettävissä runsaasti. Kuitenkin vain pieni osa painetusta kirjallisuudesta on sen kaltaista, että sitä voi tieteellisesti hyödyntää luotettavana lähdemateriaalina.

Lähdemateriaalina olen käyttänyt pääasiassa julkaistua kirjallisuutta. Muiden muassa suojelualan oppikirjoista ja erilaisista tutkimuksista olen löytänyt hyödyllistä lähdeainestoa. Myös monien aikakausi - ja sanomalehtien artikkelit ovat olleet käyttökelpoisia. Kuitenkin moniin lehtiartikkeleihin täytyy suhtautua kriittisesti, koska artikkeleiden kirjoittajat saattavat edustaa jotakin aatteellista ryhmää, mikä saattaa vaikuttaa heidän ajatustensa puolueettomuuteen. Jos lisäksi artikkelin pohjana on käytetty ulkomaista lähdettä, käännösvirheet ovat mahdollisia, ja lähteen luotettavuus on epävarmaa. Internetistä löytyvää aineistoa olen hyödyntänyt vain hiukan, koska monessa tilanteessa internetissä olevan tiedon luotettavuuden selvittäminen on erityisen hankalaa.

Lähteistön tieteellistä käytettävyyttä selvittäessäni olen todennut, että monikansallisten järjestöjen, kuten WHO:n, tutkimusryhmien aikaansaamat julkaisut ovat käyttökelpoisia ja luotettavaa lähdeaineistona. Sen sijaan ainoastaan yhden valtion tekemiin julkaisuihin täytyy suhtautua kriittisesti.

Tutkimustyön ajankohtaisuudesta johtuen tutkimuksen laatiminen on vaatinut tutkijalta aktiivista tiedotusvälineiden seurantaa koko tutkimusprosessin ajan.

Tutkimuksessa käytetyt lyhenteet ja termit on selvitetty liitteessä 1.

1.5 Terrorismin määrittelyjä

Terrorismi on sanana esiintynyt kautta aikojen. Ensimmäisen kerran se on jo mainittu antiikin Rooman historiankirjoituksen yhteydessä. Yleisempään käyttöön sana terrorismi vakiintui Ranskan vallankumouksen yhteydessä vuonna 1793.^[13]

Ymmärtääkseen kansainvälisen terrorismin erityisluonteen täytyy kyetä hahmoittamaan monia erilaisia tekijöitä. Terrorismista puhuttaessa sivutaan usein monia kansainvälisen rikollisuuden muotoja, kuten laitonta siirtolaisuutta, järjestäytynyttä rikolli-

suutta, ase- tai huumausainekauppaa. Toisaalta kyse on erilaisten kulttuurien vastakkaisuudesta ja niiden historiallisesta kehityksestä johtuvista kulttuurieroista, jotka saattavat johtaa konflikteihin.^[14]

Vielä 1970- luvulla terrorismi oli selkeämmin luokiteltavissa. Silloin määrittelyksi riitti organisoidun väkivallan käyttö tai sen käytöllä uhkaaminen pelon ja pakokauhun luomiseksi ja sitä kautta poliittisten päämäärien saavuttamiseksi.^[15] Nykyään terrorismin motiiveja tutkittaessa on vakavasti otettava huomioon niin uskonnolliset tai ideologiset^[16] kuin sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristösytyt. Aikaisemmin terrorismi voitiin luokitella alueellisesti ja sen eri kategorioiden erot olivat paljon selkeämmät. 1980- luvulta alkaen on jatkunut terrorismin ja muun rikollisuuden välinen yhteensulautuminen, joka vaikeuttaa olennaisesti terrorismin nujertamista. Erityyppiset terrorismin toimintamuodot ja esiintymisalueet ovat nykyään limittyneet toisiinsa, eikä kategorioita voi enää yhtä selkeästi erotella. Myös aiemmin toisiaan vastaan taistelleet ryhmittymät kykenevät tekemään nykyisin yhteistyötä keskenään.^[17]

Maailmassa vallitsevista erilaisista näkemyksestä ja terrorismin erilaisista ilmenemis- muodoista johtuen terrorismi on käsitteenä vaikea määritellä. Länsimaisen arvomaailman silmin katsottuna näkemykset terroristeista poikkeavat esimerkiksi monien islamilaisen maailman edustajien näkemyksistä. Terroristit itse eivät useinkaan pidä heidän väkivaltaista käyttäytymistään terrorismina, vaan se on heidän taisteluaan ”sortajaa” vastaan. Yhteiskunnallisten instituutioiden ja hallitusten toimet terroristeja vastaan ovat heidän mielestään terrorismia. Terrorismi on heikompien taistelua vahvempia vastaan. Koska terroristit eivät ole saavuttaneet tavoitettaan poliittisin keinoin, he käyttävät väkivaltaa. Toisaalta heillä ei välttämättä ole poliittisten keinojen käyttämiseen halukkuutta tai valmiuksiakaan. Terrorismi on avoimeen sodankäyntiin kykenevä mättömien taistelua.^[18]

Terrorismi voidaan määritellä siten, että siinä ovat toimijana valtion tai ryhmittymän edustajat, jotka eivät kykene taloudellisten tai kansallisten resurssien vuoksi käymään varsinaista sotaa tai eivät saa asiaansa esille tiukan vähemmistöpolitiikan tms. vuoksi. Joskus terrorismi voidaan nähdä myös sodan esiasteena. Toisinaan jonkun järjestön legalisointikehitys voi olla nopeaa, mutta kehitys myös toiseen suuntaan maan virallisesta armeijasta terroristijärjestöksi voi sekin tapahtua nopeasti. Esimerkki tällaisesta on Kosovon tapahtumat. Kosovon vapautusarmeijaa UCK:ta , jonka toimintakenttä sijaitsi Albaniassa, pidettiin pitkään lähinnä pienenä terroristijärjestönä.

Myöhemmin kevään 1999 aikana sillä oli kuitenkin edustajia Pariisin rauhanneuvotteluissa ja siten legaali asema, ennenkuin tilanne kärjistyi sodaksi albaanivähemmistön ja serbiarmeijan välillä.^[19]

Terrorismi voidaan määritellä myös vallan tavoittelun välineenä. Se voi olla yksilön tai tietyn järjestäytyneen ryhmän, kuten vapautusliikkeen, etnisen, poliittisen, uskonnollisen ryhmän tai valtion, politiikan väline, jota käytetään taistelussa vallasta.^[20]

Uusin terrorismin aalto, niin sanottu ääri - islamilainen terrorismi, on maailmanlaajuinen ja liittyy väkivaltaiseen uskonnolliseen ääriliikeshdintään^[21]. Ääri - islamilainen terrorismi on juuri sitä terrorismia, mistä nykypäivänä julkisuudessa paljon puhutaan. Muun muassa Al - Qaida edustaa tätä. Se on seurausta monista syistä, muun muassa modernisoinnin paineista, kulttuurin, yhteiskunnan ja politiikan kriiseistä ja ulkomailla elävien nuorten yhteiskunnallisesta vieraantuneisuudesta.^[22] Ääri-islamilaisten terrorismin historiasta nousevia motiiveja avaan seuraavassa luvussa.

Esiintyvä terrorismi usein jaetaan kahteen pääluokkaan: poliittiseen ja uskonnolliseen terrorismiin. Tästä pääluokittelusta eroavat sotaterrorismi ja narkoterrorismi, ne eivät sisälly poliittisen tai uskonnollisen terrorismin määrittelyihin. Sotaterrorismi on sotatoimialueella vaikeasti tunnistettavissa, koska sotatoimia saatetaan kohdistaa siviilialueelle ja sotatilan vallitessa on lähes mahdotonta sanoa, mikä on terrorismia. Narkoterrorismin tavoite on puolestaan edistää huumekauppaa. Vaikka narkoterrorismia toteutetaan poliittisia, sotilaallisia ja kaikkia olemassaolevia keinoja käyttäen, sen ei katsota olevan poliittista terrorismia. Se enemmänkin on rikollista toimintaa.^[23]

Toisinaan poliittisen ja uskonnollisen terrorismin eroja on vaikea hahmottaa, koska terroristijärjestöjen toimintaan voi sisältyä sekä poliittisia että uskonnollisia elementtejä. Kun tarkastellaan yksittäisen terroristijärjestön toimintastrategiaa, sen sijoittamista joko poliittiseen tai uskonnolliseen terrorismiin kuuluvaksi voidaan helpottaa. Uskonnollinen terroristijärjestö usein toteuttaa strategista terrorismia, kuten salamurhia tai pommi-iskuja, kun taas poliittisten järjestöjen keinoina ovat taktiset iskut, kuten kidnappaukset ja lentokonekaappaukset.^[24]

Jos halutaan uskonnollista terrorismia ryhmitellä, jako voidaan tehdä uskontokunnittain: buddhalaisiin, hindulaisiin, islamilaisiin, juutalaisiin, kristittyihin, sikhiläisiin jne. Fanaattisuus on uskonnollisen terrorismin ominaispiirre. Uskonto on terroritoiminnan

motiivi. Uskonnollisessa terrorismissa voi olla myös poliittinen ulottuvuus, sillä siinä saattaa olla samanaikaisesti sekä uskonnollisia ja poliittisia tavoitteita.^[25] Vaikka tässä opinnäytetyössä käsitellään varsinaisesti ääri - islamilaista terrorismia, kuitenkin on syytä hiukan pohtia niin sanottua uskonnollista terrorismia yläkäsitteenä.

Uskonnollinen terrorismi on globaalia toimintaa, kuten poliittinen terrorismikin on ja sitä esiintyy kaikissa maailmanuskunnoissa. Poliittisesta terrorismista uskonnollisen terrorismin erottaa sen radikaalisti erilainen arvojärjestelmä, laillistus- ja oikeutusperiaatteet sekä erilainen etiikka ja moraalikäsite. Poliittiset terroristit usein kokevat mieltävaltaisen väkivallan käytön moraalittomaksi, kun taas uskonnolliset terroristit katsovat sen olevan hyväksyttävää, jos se edistää heidän tavoitteitaan. Uskonnolliset terroristit saattavat ottaa kohteekseen kenet tai minkä tahansa.^[26]

Usein uskonnollinen terroristijärjestö on homogeeninen ryhmittymä, mikä toimii uskonnon ohjaamana ja noudattaa papiston tai uskonnollisten johtajien tulkintoja pyhistä teksteistä. Järjestöillä ei ole merkittäviä eroavaisuuksia ideologiassa tai toimintastrategiassa.^[27]

Uskonnollinen terrorismi on tuhoisampaa ja kuolettavampaa kuin poliittinen terrorismi, sillä uskonnolliset ryhmät uskovat saavuttavansa parhaan tuloksen surmaamalla mahdollisimman suuren määrän ihmisiä. Uskonnollinen terrorismi on viime aikoina saanut kannatusta erityisesti Aasiassa. Lähi - Idässä ja Pohjois-Afrikassa Ääri-islamilaisten liikkeiden suosio on ollut kasvussa jo pidemmän aikaa. Ääri-islamilaisten terroristijärjestöt ovat nousseet myös Euroopassa merkittäväksi turvallisuushakaksi. Nykyään uskonnollisen terroristijärjestön toteuttama isku on mahdollinen missä tahansa, sillä uskonnollisilla terroristeilla on agentteja ympäri maailmaa.^[28]

Nykypäivänä uskonnolliset terroristijärjestöt omaavat enenevässä määrin myös poliittisia tavoitteita. He pyrkivät vaikuttamaan yhteiskuntaan sekä uskonnon että politiikan kautta. Afganistanissa vaikuttanut Taleban - liike on elävä esimerkki uskonnon ja politiikan tehokkaasta yhdistämisestä. Kun politiikka liitetään uskonnolliseen terrorismiin, terrorismin voima kasvaa ja sen vaikutukset saattavat olla pelottavat.^[29]

Tässä tutkielmassa paneudutaan ääri-islamilaisten terrorismin tutkintaa. Lukijan täytyy ymmärtää, että kaikkea terrorismia, mikä on islamilaisten toteuttamaa, ei voida välttämättä luokitella ääri-islamilaiseksi terrorismiksi. Islamilaiset ryhmittymät ovat maail-

manhistorian aikana toteuttaneet myös terrorismia, millä on toiset tavoitteet kuin ääri-islamilaista terrorismilla. Muun muassa tiettyä valtiota vastaan suunnattu terrorismi on tällaista. Ääri-islamilaisten terrorismi on sen sijaan maailman laajuista eli globaalia terrorismia. Sen tavoitteena on ennenkaikkea lännen valta-aseman horjuttaminen ja lännen moraalittomuuden leviämisen estäminen.

2. ÄÄRI - ISLAMILAINEN MAAILMANKUVA JA ISLAMIN RADIKALISOITUMINEN

Kyetäksemme selvittämään, mitkä tekijät ovat johtaneet siihen, että ääri-islamilaisten terrorismi on nykypäivänä niin mittava maailmanlaajuinen turvallisuushuoli, täytyy tutkia ääri-islamilaista maailmankatsomusta. Ihmisen maailmankatsomukseen ja sen syntyyn vaikuttaa olennaisesti ihmisen arvopohja. Yksilön arvopohjan syntyyn taas suurelta osin vaikuttaa sen ihmisryhmittymän, mihin yksilö tuntee kuuluvansa, historia ja taustat. Toki arvopohjan syntyyn vaikuttaa myös monet muut asiakokonaisuudet, mutta historiasta nousevilla asioilla voidaan selittää joitakin yksilön maailmankatsomukseen liittyviä osa-alueita. Koska luvun tavoitteena on tutkia ääri-islamilaisten terroristien maailmankatsomusta, paneudun luvussa ajoittain myöhäisenkin historian selittämiseen.

Länsimaiseen kulttuuriin tottuneena olisi vaikeaa ymmärtää ääri-islamilaisten terrorismin motiiveja, jos emme paneutuisi sen alueen historiaan, missä ääri-islamilaisten terrorismin ideologia on kehittynyt. Tämän vuoksi tulen seuraavassa luvussa selvittämään kohtuullisen seikkaperäisesti islamin ja kristinuskon- sekä muslimien ja länsivaltioiden välisiä suhteita.

Kun tutkitaan ääri-islamilaista maailmankatsomusta, samalla meille selviää ääri-islamilaisten terrorismin tavoitteet. Seuraavassa luvussa pyritään siis vastaamaan kahden tutkielman tutkimuskysymyksiin liittyvistä alakysymyksistä: Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet ääri-islamilaisten terrorismin kehittymiseen ja mitkä ovat ääri-islamilaisten terrorismin tavoitteet?

2.1 Historian vaikutus ääri-islamilaiseen terrorismiin

Islamilaisten maailman ja lännen vastakkainasettelulla on pitkät juuret. Kyetäkseen ymmärtämään, mihin nykyään ääri-islamilaisten terroristeihin kuuluvat pohjaavat vihansa länttä vastaan, on välttämätöntä tutustua islamin leviämisen historiaan.

Koraani on islamin pyhä kirja. Se on muodostettu vuodesta 610 alkaen Muhammadin ilmoituksista, mitä hän piti jumalallisina. Vuoteen 632 mennessä Muhammad oli yhdistänyt kaikki Arabian niemimaan sotivat heimot sekä saanut ne vakuuttuneiksi Koraanin totuudellisuudesta. Seuraavan vuosisadan kuluessa Koraanin hyväksyneet arabisoturit loivat valtakunnan, joka levittäytyi halki Lähi - Idän, Iranin ja Armenian aina Afganistanin rajoille asti ja käsitti myös koko Pohjois-Afrikan ja Pyreneiden niemimaan. Myöhemmin Muhammadin oppi levisi Intian niemimaalle, ja lopulta koko Keski-Aasia ja suuri osa Kaakkois-Aasiaa islamilaistuivat.^[30]

Alueita valtaavat arabisoturit epäilemättä kokivat toteuttavansa jumalallista suunnitelmaa ja etenevänsä jumalansa Allahin ohjaamina kohti voittoa. Valtaosa heidän kukistamistaan valtioista oli kristinuskoisia; itse asiassa 700-luvun kalifikunta oli suurimmalta osin kristinuskon perinteistä ydinaluetta. Koraanin mukaan muslimit eivät saaneet pakottaa kristittyjä kääntymään islaminuskoon. Muslimit sallivat kristittyjen harjoittaa vapaasti uskontoaan, mutta verottivat heitä kuitenkin muita raskaammin. Vaikka suoranaista islamiin pakottamista ei esiintynytäkään, valtaosa Pohjois-Afrikan ja Lähi-idän kristityistä omaksui islamin. Näin kristinuskon alkuperäiset sydänmaat muutuivat muslimialueiksi.^[31]

Euroopassa kristityt olivat uhmakkaampia. Vuonna 1000 kristityt joukot aloittivat valloittamaan uudelleen Espanjaa. Italiassa lähinnä Sisiliaan asettuneet muslimihallitsijat karkotettiin alueelta vuonna 1061. Länsi-Euroopan kristillisessä kirjallisuudessa Muhammadia herjattiin valtaa ja naisia hamuavaksi huijariksi. Länsieurooppalaisten viha vääräuskoisia muslimeja kohtaan oli äärimmäisen syvää.^[32]

Jerusalem on ollut sekä juutalaisille että kristityille pyhä kaupunki. Ennen muslimit rukoilivatkin sen suuntaan kääntyneinä. Vaikka Muhammad julistikin kaksi vuotta Medinaan siirtymisensä jälkeen muslimien uudeksi rukoussuunnaksi Mekan, pysyi Jerusalem edelleen heille symbolisesti tärkeänä kaupunkina. Kun muslimit aloittivat Muhammadin kuoleman jälkeen valloitusretkensä, Jerusalem kuului ensimmäisiin kohteisiin. Se vallattiinkin vuonna 638. Vaikka kaupunki vallattiinkin, kirkot ja kristitty väestö jätettiin rauhaan, ja muslimit sallivat kristittyjen karkottamien juutalaisten palata kaupunkiin.^[33]

Jerusalemien menettäminen ei kaupungin ulkopuolella juuri vaikuttanut kristittyihin, etenkin kun muslimit edelleen sallivat kristittyjen pyhiinvaeltajien vierailut kaupungis-

sa. Vielä 1000-luvulla Jerusalemin tuntui poliittisesti mielenkiinnottomalta, vaikka eurooppalaisten kristittyjen itseluottamus olikin tuolloin jo palautumassa. 1070-luvulla Konstantinopolin kristittyä keisaria, jonka valtakuntaa muslimien valloitukset olivat jo runsaasti supistaneet alkoi huolestuttaa Jerusalemin muslimivalta. Oman asemansa ohella keisaria huoletti myös se, että muslimit saattaisivat sulkea pyhiinvaellusreitit Jerusalemiin. Hän päätyi pyytämään tukea sekä Rooman paavilta että läntisen euroopan hallitsijoilta. Keisari ehdotti sotilaallista pyhiinvaellusta reitin turvaamiseksi ja lopulta itse kaupungin valtaamiseksi uudelleen.^[34]

Paavi innostui tukipyynnöstä, sillä hän laskeskeli ristiretken lisäävän merkittävästi hänen omaa valtaansa. Myös eurooppalaiset hallitsijat ja aateliset näkivät ristiretken mahdollisuutena laajentaa valtaansa, erityisesti jos heidän onnistuisi perustaa Lähi - Itään pysyviä siirtokuntia. Eurooppalaisilla ajattelivat saavansa myös uusia kauppasuhteita ristiretken sivutuotteena. Poliittisten, kaupallisten sekä myös aidon uskonnollisen kiihkon huumaavana ensimmäinen ristiretki sai alkunsa. Eteneminen oli alussa hidasta, mutta vuonna 1099 ristiretkeläiset hyökkäsivät Jerusalemiin. Hyökkäyksen seurauksena kaupunki siirtyi kristittyjen hallintaan ensimmäisen kerran lähes viiteensataan vuoteen.^[35]

Jerusalemin uudelleenvaltaamisen jälkeen kristittyjen viha ja paheksunta islamia kohtaan sai kukoistaa vapaasti. Ristiretkeläiset kohtelivat Jerusalemin muslimeja raa'asti: He tappoivat järjestelmällisesti jokaisen kaupungissa asuvan muslimin, naiset ja lapset mukaanlukien. Sen lisäksi muslimien pyhät paikat ja rakennelmat tuhottiin. Vastaavia joukkomurhia ja häväistystekoja tapahtui muissakin Lähi - Idän kaupungeissa, esimerkiksi Antiokiassa ja Tyroksessa.^[36]

Jerusalem pysyi kristittyjen vallassa reilun vuosisadan ajan. Kristittyjen valtakausi Jerusalemissa päättyi jälleen, kun vuonna 1187 muslimipäällikkö Saladin sotilaineen marssi kaupunkiin ja valtasi sen. Tällä kertaa kuitenkin kaupungin siviiliväestöä ja rakennelmia kohdeltiin jaloimmin kuin vuosisata aiemmin. Muslimit nimittäin säästivät siviilit miekalta ja kirkot sekä pyhäköt jätettiin koskemattomiksi.^[37]

Tuohon aikaan muslimivaltakuntaa hallitsi kalifi. Kalifin toimipiste oli ensin Damaskos ja myöhemmin Bagdadissa. 1200-luvulle tultaessa kalifin valta oli enää muodollinen, sillä muslimivaltakunta oli suurimmaksi osaksi pirstaloitunut joukoksi erillisvaltioita, joista kutakin johti kalifia vain muodollisesti kunnioittava sulttaani. Kalifaatti koki lo-

pullisen romahduksensa vuonna 1258, kun mongoliarmeija valtasi Bagdadin, poltti kaupungin, teurasti sen asukkaat ja teloitti kalifin perheineen. Mongolipääalliköt hallitsivat suurinta osaa arabialueista muutaman vuosikymmenen ajan, joskin Egypti ja Syyria torjuivat mongolien hyökkäyksen. Pian syntyi kolme uutta muslimimahtia, jotka levittivät islamilaisen hallinnon kauas alkuperäisten arabialueiden ulkopuolelle. Isfahanista tuli suuren iranilaisen valtakunnan pääkaupunki. Iranilainen valtakunta levisi pohjoista reittiä Keski-Aasian ja itää kohti sulkien sisäänsä myös Afganistanin. Mogulit puolestaan asettuivat Delhiin. Mogulien valtakunta käsitti lähes koko Intian niemimaan. Silloista Konstantinopolia, mikä nykyään tunnetaan Istanbulina, hallitsivat osmanit, joiden imperiumi alkoi pian uhata kristillistä Eurooppaa.^[38]

Osmanit valtasivat Konstantinopolin vuonna 1453. Sitä ennen he olivat jo liittäneet valtakuntaansa suuren osan silloista Vähä-Aasiaa, jota nykyään kutsutaan Turkiksi. Kuusi vuotta Konstantinopolin valtaamisen jälkeen, osmanit valtasivat Serbian ja pian tämän jälkeen Bosnian. 1500-luvun alkupuolella myös suuri osa Unkaria joutui osmanien käsiin. Seuraavan sadan vuoden kuluessa osmanien valtakunta levittäytyi yli Pohjois-Afrikan, eteläisen Venäjän ja Arabian. Heidän sota-aluksensa haastoivat jopa Espanjalaisen merimahdin. Kristityt tunsivat jälleen pelkoa ja syvää halveksuntaa muslimia ja heidän uskontoaan kohtaan. Osmanien eteneminen Euroopassa pysähtyi vasta 11. syyskuuta vuonna 1683, kun yritys vallata Wien epäonnistui.^[39] Huomattavaa tässä päivämäärässä on se, että samana päivänä vuonna 2001 al - Qaida iski tuhoisasti World Trade Centeriin Yhdysvalloissa.

Osmanien poliittiset menetelmät olivat huomattavasti kehittyneemmät kuin arabien, vaikka heidän etninen alkuperänsä olikin kiistelty. Arabit yleensä omaksuivat valloittamiensa maiden olemassaolevat poliittiset järjestelmät, joten heidän valtakuntansa eri osia hallittiin melkoisen vaihtelevasti. Poliittinen hajanaisuus epäilemättä johtikin heidän valtakuntansa romahtamiseen. Osmanit sitävästoin vakiinnuttivat kaikkialle oman keskushallintonsa, jonka päätehtävänä oli langettaa ja kerätä korkeita veroja. Verotulot käytettiin sekä sotilaalliseen toimintaan että rakennustöihin, joiden tuloksena syntyi muutamia maailman upeimmista palatseista.^[40]

Osmanit eivät yrittäneet levittää islamia väkivallalla. Heidän uskonnollinen päähuolensa oli ehkäistä erilaisen uskonnollisten ryhmittymien välisiä jännitteitä oman valtakuntansa sisällä. Konfliktien ehkäisemiseksi he muodostivat jokaiselle uskonnolliselle ryhmälle erillisen oikeusjärjestelmän, joka sisälsi kunkin ryhmän erityiset lait ja tavat.

Siellä missä eri ryhmittymien jäsenet elivät rinnakkain, toimivat myös erilaiset oikeusistuimet rinnakkain. Tällainen tilanne oli esimerkiksi Bosniassa.^[41]

700-luvulta aina 1600-luvulle saakka vallitsi kristillisen maailman ja muslimialueiden välillä suuri elämänlaadullinen epätasapaino. Useimmat muslimit nauttivat mukavista ja vakaista oloista, kun taas valtaosa kristityistä kärsi köyhyydestä, taudeista ja väkivallasta. Useimmat muslimihallitsijat, kalifit ja sulttaanit, tunsivat suurta kunnioitusta lakia kohtaan, ja he yleensä hallitsivatkin alueitaan oikeudenmukaisesti. Rauhan vallitessa saattoivat yksittäiset muslimit viljellä maata ja harjoittaa ammattiaan suuremmita häiriöittä, mikä tietysti oli hyvä asia koko valtakunnalle. Muslimihallitsijat arvostivat myös oppineisuutta. Tämän seurauksena teknologian ja lääketieteen kehitys oli vakaata. Euroopan kuningaskunnat sen sijaan olivat yhtenänsä sodissa keskenään. Maanviljelyksessä vallinnut feodaalijärjestelmä ei tuottanut riittävästi ylijäämää, jotta se olisi sallinut muiden ammattien harjoittamisen. Kehitys ei ollut muslimimaailmaan verrattavaa, koska kristillinen kirkko suhtautui hyvin epäluuloisesti kaikenlaisiin teollisiin pyrkimyksiin.^[42]

1700-luvulle tultaessa kristillisen maailman ja muslimialueiden välinen taloudellinen epätasapaino alkoi kuitenkin nopeasti kääntymään pääläelleen. Korkea verotus rasitti kauppiaita Osmanien valtakunnassa ja heikensi siten taloutta. Lisäksi heidän virkako-neistostansa tuli epäpätevä, koska hallintojärjestelmän virat muuttuivat perinnöllisiksi. Perinnöllisyyden myötä hallintojärjestelmä myös paisui voimakkaasti, minkä ylläpitäminen vaati yhä raskaampaa verotusta. Pohjoisessa Euroopassa sen sijaan kehittyi uusi kauppiasluokka, mikä toimi pankkiirien ja riskisijoittajien rahoituksella. Tämä kapitalistinen henki levisi pian myös eteläiseen Eurooppaan. Alkavaa nopeaa kehitystä vauhditti myös se, että tiede vapautui kirkon kahlitsevasta otteesta ja teknologialle avautui mahdollisuus kehittyä. Eurooppalaisten harteita painoi vielä sotaväsymys, mikä johtui 1600-luvun alussa käydyistä katkerista uskonsodista. Alkoikin suhteellisen pitkä rauhan aika, joka muutamia vakavia katkoksia lukuunottamatta kesti yli kaksi vuosisataa. Tämä mahdollisti Euroopan kehittymisen.^[43]

Kapitalismin vauhdittaman eurooppalaisten taloudellisen ja poliittisen valloituksen vaikutukset ylittivät kirkkaasti arabien ja osmanien aiemmat saavutukset. Englantilaiset kauppiat perustivat vuonna 1603 Itä-Intian kauppakomppanian, jonka kanssa omaa etuaan tavoittelevat ja mogulivaltaa vieroksuneet Intian paikallisruhtinaat alkoivat sopia sotilaallisia liittoja. 1800-luvun puolivälissä suuria määriä intialaisten viljelijöiden

tuottamaa raakapuuvillaa kulki kauppakomppania perustamia verkostoja pitkin Pohjois-Englannin puuvillatehtaisiin. Vastaavasti englantilaiset kauppiaat pystyivät tarjoamaan kankaitaan Intian markkinoille halvemmalla kuin paikalliset kutojat, jotka olivat suurelta osin vaikuttaneet Intian maaseudun vaurauteen. Kauppakomppania tuotti suuria voittoja Britanniaan myös muilla intialaisen talouden alueilla. Komppanian virkamiehet hallitsivat myös tehokkaan armeijan tuella lähes koko Intian niemimaata. Viimeinen mogulikeisari syöstiin vallasta vuonna 1857 ja Britannian hallitus otti hallitsijan aseman kauppakomppanialta. Nopeasti tapahtuneen jälkeen kuningatar Viktoria julistettiin Intian Keisarinnaksi.^[44]

Eurooppalaiset suurvallat, jotka olivat valloittaneet Aasiaa ja Afrikkaa, ottivat oppia brittien Intiaan perustamasta siirtomaavallasta, mikä luotiin ensin kaupan ja sitten politiikan avulla. Useimmat muslimit joutuivat nyt eurooppalaisten vallan alle, koska Islam oli hallitseva uskonto suuressa osassa Aasiaa, Pohjois-Afrikassa ja merkittävässä määrin myös Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Ranska keskitti huomionsa muslimimaailman länsiosiin valtaamalla ensin Algerian vuonna 1830 ja laajentamalla sen jälkeen asteittain valtapiiriään yli Saharan autiomaan. Vuonna 1881 ranskalaiset miehittivät Tunisian, ja kolme vuosikymmentä myöhemmin Marokon sulttaani pyysi Ranskan tukea muslimikapinallisten torjumiseen. Espanja ei katsonut hyvällä Ranskan kasvavaa valtaa ja miehitti puolestaan osan läntistä Marokkoa. Osmanihallinnon syrjäytettyään Britannia oli perustanut Egyptiin protektoraatin, ja vuonna 1911 Italia valloitti jäljellä olevat osmanialueet Egyptin länsipuolella. Heikentyneet osmanit liittoutuivat ensimmäisessä maailmansodassa Saksan kanssa. Saksan tappion jälkeen Lähi-Idässä olevat muslimialueet jaettiin Britannian ja Ranskan kesken. Palestiina, Jordania ja Irak siirtyivät Britannian hallintaan, Syyria ja Libanon annettiin puolestaan Ranskalle. 1920-luvulla itsenäisiä muslimivaltioita olivat enää Turkki, Afganistan, Arabia, Pohjois-Jemen ja Iran. Islaminuskoiset kansat, jotka aiemmin olivat hallinneet kristinuskon sydänmaita ja valloittaneet suuria osia Euroopasta, joutuivat nyt alistumaan eurooppalaisten herruuteen.^[45]

1800-luvun ja 1900-luvun alun eurooppalaiset suurvallat muistuttivat hallinnollisesti huomattavan paljon muinaisia muslimivaltakuntia. Kuten muslimihallitsijatkin, myös eurooppalaiset valloittajat suhtautuivat kukistamiinsa kansoihin varsin hyväntahtoisesti. He keräsivät veroja siirtokunniltaan ja tarjosivat poliittista vakautta ja vahvan oikeusjärjestelmän. Myös koulutusta ja tieteenharjoittamista tuettiin perustamalla kou-

luja ja yliopistoja. Eurooppalaisten tuella rakennettiin myös teitä ja rautatieverkosto, mikä edesauttoi paikallista taloutta ja helpotti järjestyksenpitoa.^[46]

Kaksi tärkeää seikkaa kuitenkin erotti eurooppalaiset valloittajat muslimiedeltäjistään. Ensinnäkin he sallivat paikallisten asukkaiden harjoittaa omaa uskontoaan ja välttivät käännytystyötä näiden parissa. Muslimit saivat myös vapaasti organisoida omaa lähetystyötään, joka pyrki vastustamaan kristinuskon leviämistä ja toisaalta käännyttämään niitä ryhmiä, jotka eivät tunnustaneet kumpaakaan uskontoa omakseen. Kristillinen lähetystyö ei saanut juuri mitään aikaiseksi islamilaisissa maissa, koska siirtomaahallinto heijasti näkemystä, jonka mukaan uskontoa oli pidettävä yksilön työn tai yhteiskunnallisen aseman kannalta merkityksettömänä yksityisasiana.^[47]

Toinen tärkeä ero oli se, että eurooppalaisten keskeisimmät tavoitteet olivat kaupallisia: siirtomaihin sijoitetuilla sotilasjoukoilla ja hallintokoneistolla luotiin turvallinen ympäristö, jotta eurooppalainen liike-elämä kykenisi kehittymään. Taloudellinen hyöty oli kaikkien siirtomaapyrkimysten tärkein motiivi. Eurooppalaisten myötä siirtomaiden talous kasvoi merkittävästi muutamassa vuosikymmenessä. Paikalliset viljelijät olivat aikaisemmin tuottaneet viljaa vain omiin tarpeisiinsa, mutta nyt perustettiin ulkomaankauppaan tarvittavia suurtiloja. Perinteiset käsityöläiset joutuivat ahdinkoon, kun siirtomaihin alettiin tuoda eurooppalaisia tehdastuotteita. Työttömäksi jääneet käsityöläiset palkattiin tuottamaan raaka-aineita eurooppalaisille valmistajille, ja arvostus länsimaista kapitalismia kohtaan kasvoi edelleen. Vähitellen myös paikalliset ihmiset alkoivat kohota eurooppalaisten yritysten johtotehtäviin ja jopa perustivat omia kilpailevia yrityksiä. Siirtomaiden paikallisväestön keskuuteen muodostui siis länsimaistunut eliitti. Muslimisiirtomaissa useimmat syntyneen yläluokan jäsenistä luopuivat islamista, jota pidettiin enää muinaisjäänteenä.^[48]

Eurooppalaisten siirtomaavaltojen historia jäi kuitenkin lyhyeksi. Toisen maailmansodan jälkeen ne luhistuivat kahdessa vuosikymmenessä, useimmiten ilman verenvuodatusta. Monissa tapauksissa eurooppalaisten saamat verotulot eivät riittäneet siirtomaahallinnon ylläpitämiseen, joten alusmaiden itsenäistymiseen suhtauduttiin suopeasti. Siirtomaiden itsenäistyttyä eurooppalaistyylinen hallinto ei kuitenkaan kadonnut niistä, sillä länsimaalaistuneen eliitin johdolla jatkettiin hyväksi koettua hallintomuotoa. Vakaumukselliset muslimit sen sijaan eivät pitäneet itsenäistymisen jälkeistä hallintomuotoa hyvänä. He suorastaan tunsivat raivoa edelleen jatkunutta länsimaistumista kohtaan.^[49]

Kuten huomaamme, islamilaisen ja läntisen maailman vastakkainasettelu ei ole historiallisesti uusi ilmiö, sitä on esiintynyt jo hyvin pitkään. Nykyiselle ääri-islamilaiten vihalle läntistä maailmaa vastaan yhtenä selityksenä on historiasta nousevat tekijät. Ääri-islamilaiten vihaan liittyy ehkä katkeruudenkin tunteita, koska historiasta löytyy aikoja myös islamin kukoistuksesta. Tällä hetkellä islamilainen maailma näyttää vähemmän kukoistavalta länsivaltojen menestyksen rinnalla.

2.2 Islamin poliittisuus

Islamissa on ollut erittäin suuri poliittinen merkitys 1700-luvulta lähtien. Islamissa maallisuudelle annetaan huomattavasti vähemmän tilaa kuin missään muussa maailmanuskonnossa. Islamin lähtökohta on maailma, jossa muslimien uskonto ja islamilainen valtio toimivat kiinteästi toisiinsa linkittyneinä.^[50]

Islam on aina ollut poliittinen uskonto. Islamissa on aina yhdistynyt sekä laki että uskonto. Muhammad oli profeetta, mutta myös karismaattinen poliittinen johtaja. Hänen kuoltuaan kalifit omaksuivat ainoastaan poliittisen johtajuuden, profeetan roolia ei kalifit enää itselleen tunnustaneet. Muhammadin kuoltua kalifit tekivät päätöksiä sitä mukaa kuin kiistoja ja ongelmia esiintyi. Kalifit käyttivät apunaan neuvonantajia ja nimittivät tuomareita toimeenpanemaan päätöksiään ja sovittelemaan kiistoja. Muslimihallinto kuitenkin ulottui alueille, joissa vallitsivat erilaiset tavat ja perinteet kuin Arabian niemimaalla. Paikallisten perinteiden eroavaisuus ja niiden huomiointi tuotti vaikeuksia päätöksiä toimeenpaneville tuomareille. Ilmaantui tarve saada yhtenäinen lakikokoelma.^[51]

Islamille luotiin uskontoon perustuva laki, shari'a. Se perustuu neljään kokonaisuuteen:

- Koraanin jumalalliseen ilmoitukseen
- Muhammadin sanat ja teot (sunna)
- Yleisen mielipiteen oikeellisuuteen ja yksimielisyyteen sunnan mukaisesti
- Kolmen edellämainitun kokonaisuuden soveltaminen

Sharian tavoitteena on oikeudenmukaisuuden, tasa - arvoisuuden, vaurauden ja ihmisarvon edistäminen, kansan mielipiteet huomioivan hallinnon perustaminen, vääryyden torjuminen ja moraalikasvatus. Islamilaisen vallan kukoistaessa, muslimit piti-

vät shari'aa uskontonsa suurena siunauksena. Ulkopuoliset kadehtivat silloin islamilaista lakia. Islamia pidetään poliittisena uskontona yleisesti sen vuoksi, kun islam ja shari'an laki on elämänmuotona kaikenkattavia^[52]. Nykyisin shari'an toteutumisessa ilmenee ongelmia. Monet nykyisistä muslimipoliitikoista ja aktivisteista ovat nähtävästi unohtaneet shari'an kolmannen ja neljännen kokonaisuuden olemassaolon. Esimerkiksi Afganistanissa toiminut Taleban - liike muodosti lakikokoelman, jonka väitettiin perustuneen Koraaniin, mutta siitä ei löytynyt shari'a kolmannen ja neljännen kokonaisuuden huomiointia. Al-Shafi'i, tunnettu shari'an laintuntija, huomasi, että Koraania ja sunnaa voidaan tulkita monin eri tavoin. On erityisen tärkeää, että oppineiden yksimielisyys ja analogiapäätelmät (shari'an kolmas ja neljäs kokonaisuus) toteutuvat, jotta shari'an noudattamisella päästään sen alkuperäisiin tavoitteisiin. Taleban puolestaan osoitti, että niiden unohtamisella shari'an tavoitteet julmasti mitätöityvät.^[53]

Vaikka islam onkin poliittinen uskonto, islamin ja politiikan suhde ei ole suoraviivainen. Ei voida ajatella, että islam ja politiikka väistämättä olisivat toistensa kanssa yhteydessä tai, että islamia ainoastaan käytettäisiin hyväksi politiikassa. Pikkemminkin lähtökohtana tulisi olla ajatus, että mitään poliittisia tekoja ei tehdä ilman ideologisia perusteita. Toisin sanoen, politiikan teot tehdään ymmärrettäviksi itselle ja muille uskonnon kautta.^[54]

Niin sanottu Muslimiveljeskunta on hyvin islamin poliittisuutta kuvaava järjestö. 1920-luvun alkupuolella muslimien lännenvastaisuus kehittyi poliittiseksi joukkoliikkeeksi. Epävakaiden olojen seurauksena egyptiläinen Hasan Al-Banna perusti Muslimiveljeskunnan vuonna 1928. Järjestö sai heti laajaa kannatusta Lähi-idässä^[55]

2.3 Muslimiveljeskunta

Muslimiveljeskunnan päätarkoitus on islamilaisen valtion perustaminen. Siitä on kehittynyt laajin islamistinen organisaatio ja sillä on kannattajia ja toimintasoluja jokaisessa Lähi - Idän maassa. Muslimiveljeskunta vaikuttaa monien islamilaisten valtioiden hallituksissa ja samalla myös niiden oppositioissa tai poliittisina vankeina. Perustamisensa jälkeen Muslimiveljeskunta on ollut Egyptin ainoa ja samalla laitton oppositiovoima.^[56]

Muslimiveljeskunnan perustajaa Hasan al-Bannaa kauhistutti ottomaanien kalifaatin kukistuminen Turkissa 1924. Se merkitsi poliittisuuden loppumista islamilaisessa maailmassa. Poliittisuus on nykyään keskeisellä sijalla islamissa, ja veljeskuntakin

uskoi, että islam oli totaalinen, sekä poliittinen että hengellinen, järjestelmä. Muslimiveljeskunta pelkäsi, että nationalistit korruptoisivat Egyptin länsimaisilla aatteilla, kuten kirkon ja valtion erillisyydellä.^[57]

“Länsimaat on paha - Islam on ratkaisu” on Muslimiveljeskunnan ideologian kantava teema. Muslimiveljeskunnan perustajalle al-Bannan’ille islam toimi yleislääkkeenä, joka sopi jokaiseen länsimaista alkuperää olevaan sairauteen: Kaikkiin henkisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Al-Bannan piti kuitenkin hyvänä länsimaista fasismia, joten hän mallinsi siitä piirteitä Muslimiveljeskunnan toimintaan. Vaikka hän ihaili fascistien vahvoja johtajia ja ankaraa hierarkiaa, rasismia hän ei hyväksynyt Muslimiveljeskunnan ideologiaan. Järjestön perusrakenteen loivat siis al-Bannan’in ajatukset. Al-Bannin’in seuraajan Sayyid Qutb’in ajatukset taas toimivat vedenjakana luoden seinän maltillisten ja radikaalien välille. Koska Qutb’in mielestä yhteiskunta ja erityisesti sen hallitsija olivat luopuneet islamista, nuoret islamistit näkivät tämän oikeutuksena hallitusta vastaan käytävään aseelliseen taisteluun. Samalla Muslimiveljeskunnan maltillinen siipi irtisanoutui väkivallasta, jonka seurauksena radikaali-osapuoli jakautui useisiin nuorempiin poliittiseen ryhmittymiin. Näitä ryhmittyviä ovat mm al-Jihad, al-Qaide ja al-Gama’a al-islamiyya. Maailmanhistoriassa lähimpänä radikaaliryhmien ihannevaltiota oli Afganistan Taleban - hallinnon aikana. Muslimiveljeskunnan radikaalin siiven ideologia kuvastuu hyvin heidän iskulauseistaan: “Jumala on toimeksiantajamme. Koraani on perustuslakimme. Profeetta on johtajamme. Taistelu tiemme. Ja kuolema Jumalan edestä on suurin toiveemme.”^[58]

Vuonna 1928 perustetun Muslimiveljeskunnan toiminta ja ideologia olivat sidoksissa muuhun yhteiskunnalliseen liikehdintään. Järjestön perustamisen aikoihin Egyptin yhteiskunta eli samaan aikaan teollistumisen, modernisaation ja kapitalismin aiheuttamien muutosten kourissa. Väestön kasvu oli nopeaa ja muuttoliike maaseudulta kaupunkeihin kiihtyi voimakkaasti. Olot kaupunkien työläiskortteleissa olivat kuitenkin surkeat, ja huono hygienia johti laajoihin kulkutautiepidemioihin. 1930-luvun lama laski alempien kansanosien elintasoja entisestään. Egyptissä sisäpoliittinen tilanne oli hyvin jännittynyt: Poliittiset puolueet eivät luottaneet toisiinsa ja korruptio kukoisti. Egyptiläisten itsensä eläessä hyvin epävakaa aikaa, eurooppalaiset viettivät Egyptissä samaan aikaan helppoa elämää. Ulkomaalaisten läsnäolosta kertoivat selvästi ranskalaistyyppiset kahvilat ja elokuvateatterit. Myös Egyptin eliitti omaksui eurooppalaisten tavat, ajatukset ja uskomukset. Monet heistä puhuivat sujuvammin ranskaa ja englantia kuin arabiaa ja pukeutuivat eurooppalaisen muodin mukaan. Monet heis-

tä myös ryhtyivät suhtautumaan länteen itää parempana. Muslimiveljeskunnan perustaja Hasan al-Banna piti tätä kaikkea moraalinen rappiona, jonka oli loputtava.^[59]

Muslimiveljeskunnan ideologian mukaan islamilaisen identiteetin löytäminen uudelleen oli ratkaisu niin hengellisiin kuin aineellisiin ongelmiin. Parhaiten islamilaisiin arvoihin palaaminen tapahtuisi islamilaisessa valtiossa, missä shari'a olisi lainsäädännön perustana. Al-Bannan perusajatuksena oli, että islam kattaa kaikki elämän osa-alueet ja on vastaus myös yhteiskunnallisiin ongelmiin. Muslimien tulisi hänen mukaansa palata islamin alkulähteille - Koraaniin ja sunnaan eikä seurata islamilaisien juristien tulkintoja. Hän myös painotti itsenäistä arviointia, jonka avulla muslimit voisivat vastata modernin ajan vaateisiin. Al-Banna ihanoi yhteiskuntaa, mikä oli Muhammadin aikaan vallalla. Hän näki, että sellaiseen päästäisiin, jos muslimit kävisivät läpi täydellisen sisäisen uudistumisen. Al-Banna myös uskoi, että paluu islamiin vahvistaisi paitsi koko kansakunnan itsetuntoa myös sen poliittista voimaa suhteessa länteen.^[60]

Al-Bannan ajatuksia lainaten islamilainen valtio koostuisi kolmesta elementistä: Perustuslain pohjana olisi koraani, ja parlamentin muodostaisi yksi puolue, jonka toiminta perustuisi neuvonantoon. Hallitsija olisi oikeudenmukainen, joka noudattaisi kansan tahtoa ja islamin oppeja. Päätöksenteko tapahtuisi enemmistöperiaatteella, johon vähemmistö lopulta yhtyisi. Yhteiskunnallisen vakauden varmistamiseksi tulisi keskustelua filosofiasta ja metafysiikasta välttää. Al-Bannan ihannoima valtio viittaakin hallintojärjestelmään, jossa uskonnolliset vähemmistöt tai oppositio eivät voisi toimia. Kaikille tuli tarjota työtä, vaikka al-Bannalla ei tähän ollut tarjota keinoja. Lisäksi al-Banna vastusti alkoholin, huumeiden ja sianlihan myyntiä islamin vastaisena.^[61]

Muslimiveljeskunnan sanomalla oli sen syntyaikoihin selvä sosiaalinen tilaus, koska se oli sidottu itsenäisyystaisteluun miehittäjiä vastaan. Muslimiveljeskunta kasvoi vähitellen koko valtakunnan kattavaksi järjestöksi, ja hallitus alkoi pelätä sen valtaa. Al-Banna julisti sanomaansa kahviloissa ja luennoimalla. Hän oli itseoikeutetusti järjestön johtaja, jota kutsuttiin nimellä al-murshid al-amm, " ylin ohjaaja ". Veljeskunnan jäsenten tuli vannoa johtajalle vala, jossa he lupasivat totella tätä vankkumattomasti kaikissa olosuhteissa. Veljeskunnan viesti oli ajankohtainen ja levisi pian koko Pohjois-Egyptiin. Muutaman vuoden jälkeen perustamisesta, veljeskunnan toiminnan painopiste kuitenkin siirtyi pääkaupunkiin Kairoon.^[62]

Muslimiveljeskunnan organisaatioon kuului myös salaisen osaston, mujahidin, taisteelijat, jotka oli pestattu Veljeskunnan nuoriso-osastosta. Osasto vannoi kurin, sotilashengen ja solidaarisuuden nimeen. Fyysisen kunnon vaalimista pidettiin ensiarvoisen tärkeänä. Osasto järjestikin kuntoleirejä, joihin ajatus oli saatu eurooppalaisilta partiojärjestöiltä. Tämä salainen osasto valmisti Muslimiveljeskuntaa aseelliseen toimintaan. Se keräsi aseita Egyptin armeijalta myöhemmin Vapaiden upseerien liitoksi organisoituneiden upseerien kautta.^[63]

Veljeskunnan poliittinen voima kasvoi voimakkaasti: 1940-luvun alussa sillä oli jo yli 300 haaraosastoa ja miljoona jäsentä. Se oli soluttautunut ammattiliittoihin ja armeijaan ja sillä oli omia tehtaita, yrityksiä, kouluja ja sairaaloita. Al-Banna oli kuitenkin ilmeisen huolestunut, sillä ote salaisesta osastosta alkoi lipsua hänen käsistään. Eräs Veljeskunnan jäsen ampuikin vuonna 1948 pääministerin, joka oli vaatinut järjestön lakkauttamista. Tapahtuman jälkeen Veljeskunta hajotettiin vedoten siihen, että se suunnitteli vallankaappausta. Erikoisjoukkojen poliisi ampui al-Bannan itsensä vuonna 1949 uuden pääministerin suostumuksella. Veljeskunnasta oli tullut jopa liian suuri ha voimakas jopa al-Bannalle. Väkivallan kierre ei kuitenkaan päättynyt al-Bannan surmaamiseen.^[64]

2.4 Sayyid Qutb

Vaikka Muslimiveljeskunnan perustaja Hasan al-Banna surmattiinkin, hänen ajatuksensa ovat edelleen Veljeskunnan ideologian perusta. Ne tekivät suuren vaikutuksen myös toiseen islamistiseen ajattelijaan, Sayyid Qutbiin, joka liittyi Muslimiveljeskunnan toimintaan al-Bannan kuoltua.^[65]

1930- ja 1940-luvuilla Qutb osallistui aktiivisesti keskusteluun egyptiläisten identiteetistä ja alkoi käyttää yhä enemmän islamilaisia argumentteja, etenkin arvostellessaan kansalaisten moraalin rappiota. Hänen opintomatkinsa Yhdysvaltoihin vuonna 1948 sai hänet vakuuttuneeksi islamin moraalisesta ja kulttuurisesta ylemmyydestä. Rasismi, materialismi ja seksuaalinen estottomuus olivat Qutbin mielestä termejä, mitkä kuvasivat parhaiten Yhdysvaltojen kulttuuria ja ideologiaa. Qutb myös arvosteli voimakkaasti sitä, että Yhdysvallat tuki avoimesti vastaperustettua Israelin valtiota. 1950-luvun alussa Qutb löysi vastakaikua ajatuksilleen Muslimiveljeskunnan piiristä. Hän alkoi vakuuttua, että Muslimiveljeskunta olisi paras ase lännen kulttuuri-imperialismia vastaan.^[66]

Kuitenkaan kaikki tutkijat eivät pidä Qutbia pohjimmiltaan lännenvastaisena tai taipuvaisena väkivaltaan. Professori Mamoun Fandy väittää Qutbin länttä kohtaan osoittaman kritiikin olevan tarkoitettu ennemminkin kuvaamaan hänen omassa maassaan tapahtuvia kielteisiä muutoksia. Fandyn mukaan jopa Qutbin kieliongelmat johtivat siihen, että hän kritisoi länttä eikä täysin ymmärtänyt Yhdysvaltoja.^[67]

1950-luvulla Muslimiveljeskunta teki mittavaa yhteistyötä Vapaiden upseerien liiton kanssa, koska sillä katsottiin olevan samansuuntainen, islamiin perustuva sosiaalinen ohjelma ja halu miehittäjien ja monarkian eroonpääsemiseen. Veljeskunta suunnitteli vallankumousta Vapaiden upseerien ohjauksessa. Vapaiden upseerien suunnitelmat toteutuivatkin hyvin, ja järjestö toteutti vallankumouksen vuonna 1952 ilman mainittavaa vastarintaa.^[68]

Muslimiveljeskunta oli ajautunut sisäisiin ristiriitoihin Hasan al-Bannan kuoltua. Uudeksi johtajaksi nimetty tuomari Hasan al-Hudaibi antoi liikkeelle arvokkaan julkisivun, mutta hän ei kuitenkaan nauttinut jäsenistön jakamatonta suosiota. Koska hän tuomitsi salaisen osaston tekemät iskut, salaisesta osastosta tuli yhä itsenäisempi. Sayyid Qutb sai vastuualuekseen Veljeskunnan islamin levittämiseen keskittyneen osaston. Pian Vapaiden upseerien vallankumouksen jälkeen, Veljeskunta pettyi heidän tekemiinsä uudistuksiin. He eivät ottaneet islamilaista lainsäädäntöä käyttöön, vaan näyttivät tukevan sekularismia ja sosialismia. Veljeskunta alkoikin levittää uuden hallituksen vastaista propagandaa vaatien shari'an mukaista perustuslakia ja lehdistönvapautta. Hallitus puolestaan aloitti oman kampanjansa heikentääkseen Veljeskunnan uskottavuutta.^[69]

Vuonna 1954 Muslimiveljeskunta lakkautettiin jälleen presidentin murhayrityksen vuoksi. Myös Qutb vangittiin epäiltynä vallankumouksen suunnittelemisesta. Vankilatuomiot tuhosivat järjestön lähes kokonaan. Syvästi pettyneenä Qutb katkeroitui. Vankilassa hän kirjoitti muunmuassa laajan Koraanin selitysteoksensa sekä kiistellyn kirjansa "Tienviittoa matkalla", josta myöhemmin tuli radikaalien islamistien oppikirja. Kymmenen vuoden tuomionsa istuttuaan häntä jälleen syytettiin terroritoiminnasta ja vallankaappaukseen yllyttämisestä. Hänet hirtettiin vuonna 1966.^[70]

Toisen maailmansodan jälkeen moni muslimivaltio itsenäistyi uudelleen Euroopan siirtomaavaltojen murentuessa. Monien näiden maiden eliitti oli opiskellut länsimaissa, ja nationalismi oli heille keskeisellä sijalla maansa identiteetin kannalta.

Gilles Kepelin mukaan Sayyid Qutbun työn keskeisin merkitys modernille ääri-islamilaisuudelle on siinä, että hänen kirjoituksissaan hylättiin nationalistiset arvot ja islamiusko aktivoitiin uudelleen muslimien ainoana kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan liittyvänä käyttäytymisstandardina.^[71]

Sayyid Qutbin ajatuksista muodostui vedenjakaja Muslimiveljeskunnan sisällä. Qutb ajatteli, että koko yhteiskunta eli esi-islamilaisten ajan kaltaisessa tietämättömyydessä. Myös hänen radikaali tulkintansa pyhän sodan jihadin oikeutuksesta sai Veljeskunnan lopulta kieltämään hänen ajatuksensa harhaoppisina. Sen sijaan Qutb antoi sytykkeen uusille, nuoremmille ryhmittymille. Tämän johdosta häntä voidaan pitää radikaalin islamismin isänä.^[72]

Koraani oli myös Qutbin ajatusten päälähde. Qutbin ajatukset islamilaisesta valtiosta tai yhteisöstä olivat pääpiirteittäin samat kuin al-Bannalla, mutta ne olivat vieläkin epämääräisemmät. Kuten al-Bannanin, myös Qutb tarjosi vain teoriaa, ei ohjelmaa. Islamilaisen valtion tai yhteisön perustana tuli olla usko, islamilainen ideologia ja shari'a. Hallintovalta kuuluisi ainoastaan Jumalalle. Hallitsijan auktoriteetti perustuisi tämän oikeudenmukaiseen käytökseen ja tämä saisi valtansa shari'an noudattamisesta, ei pelkästään uskonnosta. Myös Qutb korosti tasa - arvoisuuden merkitystä ja arvosteli kovin sanoin hallitusta huono-osaisten laiminlyönnistä. Hänen mukaansa ainoastaan islamilainen järjestelmä voisi tasa - arvoisuuden, sillä islamilaisessa yhteisössä jäsenet ovat vastuussa toinen toisilleen. Qutb kannatti myös ilmiantajien järjestelmää, jossa kaikki kansalaiset valvovat toisiaan.^[73]

Muista islamilaisista ajattelijoissa Qutb erosi jyrkästi näkemyksessään egyptiläisestä yhteiskunnasta. Hänen mielestään yhteiskunta oli kokonaisuudessaan eksynyt islamin piiristä niin, että se eli pakanallisen tietämättömyyden tilassa. Koska Qutb oli itseoppinut uskonnollinen ajattelija, hän pystyi ajattelemaan itsenäisemmin kuin esimerkiksi islamilaisista yliopistoista valmistuneet teologit. Toisaalta taas tämä johti siihen, että hänen ajatuksensa erkanivat yhä enemmän yleisesti hyväksytyistä arvoista. Oman pohdintatyönsä tuloksena Qutbin ajatusmaailma muuttui yhä mustavalkoisemmaksi. Hän ajatteli, että on olemassa ainoastaan islamilaisia yhteiskuntia ja tietämättömiä, epäislamilaisia yhteiskuntia. Tarkkaan ottaen Qutbin mukaan jopa koko maailma elää tietämättömyydessä, sillä muslimiyhteiskunnat vain kuvittelevat olevansa islamilaisia. Hän ajatteli, että todellisuudessa ne eivät kuitenkaan anna korkeinta auktoriteettiä Jumalalle, eikä niiden lainsäädäntö perustu shari'an lakiin. Muslimien täy-

tyisi siis elvyttää usko, jotta tietämätön yhteiskunta voidaan kumota. Qutb uskoi, että Jumala tahtoi perustaa yhteisön, liikkeen ja uskon samanaikaisesti. Koska ihmiset eivät vielä ajattele näin, tarvitaan etujoukko, joka herättäisi massat. Etujoukon tuli Qutbin mukaan pysytellä erossa muista, mutta samalla sen olisi tunnettava tietämättömyyden yhteiskunnan tavat ja arvot, jotta ne voitaisiin kumota.^[74] Sayyid Qutb halusi siis muuttaa koko yhteiskunnan oman islamistisen tulkintansa mukaan rakentuvaksi.

Qutbin ideologia edelsi monessa mielessä nykyistä ääri-islamilaista terrorismia. Hän ajatteli maallisten hallitusten olevan epäislamilaista ja väitti, että niiden syrjäyttäminen oli jokaisen aidon muslimin vastuulla. Tämä antoi Qutbin maailmankatsomuksen omanneille ei - valtiollisille toimijoille uskonnollisen oikeutuksen käyttää väkivaltaa.^[75]

Ajatukseen epäislamilaista yhteiskunnasta liittyy vahvasti myös sitä vastaan taisteleminen eli jihad. Juuri Qutbin teoria jihadista oli kaikkein eniten ristiriitaisuuksia tuottava. Hänen mukaansa jihad oli sallittua kaikkia epäislamilaista johtajia vastaan. Jihad oli selvästi Qutbille islamilaisen vallankumouksen väline. Hänen ajattelema vallankumous etenee etujoukon avulla, joka saarnaten ja suostutellen korjaa tietämättömyyden ajan uskomuksia. Tarvittaessa etujoukko käyttää myös voimakeinoja ja taistelua hävittäessään pakanalliset instituutiot ja auktoriteetit, jotka estävät ihmisiä muuttamaan käsityksiä uskostaan. Islamilaisen liikkeen päätarkoituksena oli Qutbin mukaan vapauttaa ihmiset uskomasta muuhun kuin Jumalaan. Jos joku tahoo estää ihmisiä uskomasta, sitä vastaan täytyy taistella niin kauan kuin tämä myöntää tappionsa tai kuolee.^[76]

Jihadin tulkinnessa aseellinen taistelu oli Qutbille tärkeämpää kuin sisäinen pohdiskelu. Hän valikoi Koraanista säkeitä, jotka tukivat hänen käsitystään siitä, ettei jihad ole puolustustaistelua. Hänen mukaansa jihadin avulla tuli vakiinnuttaa Jumalan auktoriteetti maan päällä, ottaa se elämän ohjeeksi, hävittää tietämättömien rakenteet ja tehdä loppu ihmisten hallintovallasta. Qutb ajatteli, että tyranneja vastaan taistelevat ovat uskonsa vuoksi moraalisesti ylempänä kuin muut ihmiset. Jihad saattaa johtaa myös taistelijan kuolemaan, mutta uskovalle marttyyrikuolema on Qutbin mukaan tie paratiisiin.^[77]

Sayyid Qutbin teloittamisen jälkeen hänestä tuli ääri-islamilaisten marttyyri. Hänen työnsä tärkeimmäksi tulkitsijaksi ja sanoman levittämisen jatkajaksi nousi hänen vel-

jensä Muhammad Qutb. Merkityksellistä tässä on se, että Muhammad Qutbin ohjauksessa opiskeli myös nuori Osama bin Laden.^[78]

Jihad - käsitettä avaan enemmän myöhemmin tässä luvussa.

2.5 Radikaalien ryhmien esiintulo muslimiveljeskunnasta

Kuten edellä esitin, Muslimiveljeskunta torjui jyrkästi Sayyid Qutbin vallankumoukseen yllyttävän viestin, mutta monet nuoremmat liikkeet ottivat sen omakseen. Muslimiveljeskunta toi selvästi ilmi, että se ei tue aseellista taistelua ja että se perustaa ideologiansa edelleen al-Bannan ajatuksille. Sen sijaan monet nuoret radikaalit näkivät Qutbin ajatuksissa ja toimintaan ohjaavissa viesteissä tien pois turhautuneisuudesta. He lukivat Koraania ainoastaan valikoiden, ja monien radikaalien ryhmien jäsenet olivatkin varsin tietämättömiä islamin yksityiskohdista. Useat ottivat päämääräkseen vallankumouksen aseellisen taistelun kautta.^[79]

Qutbin ajatuksille oli selvä sosiaalinen ja poliittinen tilaus. Kirjoittaessaan teostansa “Tienviittoja matkalla”, Egyptin hallitsijan, Nasserin, suosio oli pohjalukemissa. Egypti oli kokenut tappion Israelille vuoden 1967 sodassa, ja kansa oli menettänyt uskoaan valtionsa tulevaisuuteen. Monet jopa uskoivat, että tappio sodassa oli seurausta islamista luopumisesta. Qutbin vallankumoukseen tähtäävä sanoma täytti ideologisen tyhjiön, jonka Muslimiveljeskunnan musertaminen oli jättänyt. Monet toimintaan uskovat nuoret islamistit erkanivat Veljeskunnasta, josta oli kovaa vauhtia muodostumassa maltillinen reformiliike.^[80]

Kun Nasserin kuoltua vuonna 1970 uudeksi presidentiksi valittiin Anwar Sadat, islamismien suosio Egyptissä kasvoi edelleen. Entisenä Muslimiveljeskuntaan kuuluneena, hän vapautti satoja Muslimiveljeskunnan jäseniä, ja Veljeskunta sai jälleen toimia melko vapaasti. 1970-luvulla Muslimiveljeskunnasta irtautui erillisiä aseellisia islamistiryhmiä, jotka liittyivät löyhästi toisiinsa. Näitä pieniä ryhmiä kutsuttiin nimellä anquad (=rypäleterttu), joka symboloi ajatusta, että yhden tertun poistaminen ei vahingoita koko puuta. Ryhmien jäsenistö oli hyvin liikkuvaa, sillä monet ryhmät hajosivat tai liittyivät uusiin ryhmittymiin aina, kun niiden jäljille päästiin. Kuitenkin täytyy muistaa, että kaiken kaikkiaan radikaalien islamistiryhmien kannatus oli marginaalista.^[81]

2.6 Jihad ja Takfir

Viitaten aikaisempaan alalukuun, ääri-islamilaisten terroristien motiiveihin puuttuminen on erityisen hankalaa, koska he ajattelevat saavansa teoilleen teologisen oikeutuksen islamin pyhien tekstien ääritulkinnosta. Ääri-islamilaisten maailmankuvaan liittyy keskeisesti kaksi käsitettä: jihad ja takfir. Jihad merkitsee heidän ajattelussaan uskottomia vastaan käytävää sotaa. Takfir taas on muiden muslimien julistamista uskottomiksi ja näin ollen jihadin kohteiksi.^[82] Seuraavassa avaan tarkemmin näitä käsitteitä.

Muslimit ymmärtävät jihadilla ihmisen sisäisen taistelun pahuutta vastaan. Puhutaan pienestä ja suuresta jihadista, mitkä ovat eroteltu toisistaan. Suurella jihadilla muslimit ymmärtävät itsensä voittamisen, eräänlaisen itsensä puhdistamisen. Pienellä jihadilla tarkoitetaan aseellista taistelua, mitä voidaan käydä vain erityisissä oloissa eli silloin, kun uskovia estetään harjoittamasta uskontoaan.^[83]

Oppi jihadista pohjautuu Muhammadin aikoihin saakka. Kun Muhammad aloitti julistustyönsä, hän piti itseään vain opettajana, joka välittää maanmiehilleen jumalallista ilmoitusta. Myöhemmin Muhammadin oman heimonsa päälliköt kääntyivät häntä ja hänen kannattajiaan vastaan, ja Muhammad yritettiin murhata useita kertoja. Kävi selväksi, että islam säilyisi vain sotilaallisen menestyksen avulla. Muhammadin elämänkerrasta löytyy kuvaus, kuinka Jumala salli Muhammadin kutsua kannattajansa aseisiin. Julistustyönsä alusta saakka Muhammad oli opettanut, että islamiin kuului hengellinen jihad, pyhä sota, jolla tarkoitetaan Allahiin uskovan henkistä kamppailua omaa pahuuttaan vastaan. Nyt jihadin käsitteeseen laajennettiin myös fyysiset uhat. Tästä eteenpäin fyysistä jihadia voitiin toteuttaa maailmassa vallitsevan pahan ylläpitäjiä vastaan.^[84]

Fyysiseen jihadiin, siis ankarimmassa muodossaan sodankäyntiin, liitettiin kuitenkin myös ankaria ehtoja. Sotaa ei tullut käydä vallan tai vaurauden hankkimiseksi, vaan kohdistaa sotatoimet pikemminkin muslimeja uskontonsa vuoksi vainonneita vastaan. Toiseksi muslimien aina tuli taistella rehdisti eikä käyttää petosta sodan voittamiseksi. Lisäksi opetettiin, että muslimit eivät saisi riistää voitettuja, vaan heidän ainoana tavoitteenaan tuli olla islamin vapaa harjoittaminen ja ihmisten välinen rauhallinen ja sopuisa yhdessäelo. Naisiin, lapsiin tai vanhuksiin ei saanut sotatoimilla vaikuttaa, kuten ei myöskään viljasatoon tai rakennuksiin. Kyseiset ehdot liitettiin shari'an lakiin kuuluviksi. Muhammad seuraajineen kävi useita taisteluja, joissa he noudattivatkin

tarkoin näitä sääntöjä. Kun fyysisen jihadin säännöksiä vertaa teologi Augustinuksen muotoilemaan kristilliseen näkemykseen oikeutetusta sodankäynnistä, huomataan niissä huomattavan paljon yhteneväisyyksiä. Augustinuksen mukaan kristityt voivat käyttää aseellista voimaa puolustaakseen omaa yhteisöään, suojellakseen viattomia ja heikkoja sekä korjataakseen suuria epäkohtia. Lisäksi sodan tulee olla viimeinen keino asian ratkaisemiseksi sen jälkeen, kun kaikki rauhanomaiset ratkaisuyritykset ovat epäonnistuneet. Voidaan siis sanoa, että islamilla ja kristinuskolla on yhtenevä sodankäynnin periaatteita koskeva traditio.^[85]

Huomaamme, ääri-islamilaisten terrorismin käymä jihad ei kaikilta osin noudata niitä periaatteita, mitä Muhammadin aikaan jihadista annettiin. Mikä on tähän syynä? Egyptiläinen Omar Abder Rahman julkaisi 1970-luvulla 2000-sivuisen väitöskirjan, mikä käsitteli uudenlaista jihad-tulkintaa. Siinä hän kiisti kahden eriasteisen jihadin olemassaolon, ja totesi jihadin olevan yksi ainoa aseinen käytävä taistelu epäuskoisia vastaan. Hän totesi, että tämän toiminnan päämääränä on alistaa uskottomat muslimien vallan alle. Rahmanin seuraajat nostivat uuden jihad-tulkinnan islamin viiden peruspilarin (uskontunnustus, rukoileminen, almujen anto, paastoaminen ja pyhiinvaellus) rinnalle. Rahman julisti tulkintaansa nuorelle sukupolvelle, jonka jäsenistä monet eivät tienneet mitään uskontonsa profeettojen opetuksesta. Nuorten miesten perinteistään tietämätön sukupolvi oli helppo saada uskomaan jihadiin yhtenä tärkeimpänä islamin perustuksena. Tämä samainen sukupolvi oli oivallinen kasvualusta uudelle jihad - tulkinnalle, koska he elivät yhteiskunnassa missä miljoonia Afrikkalaisia vaivasi toivottomuus ja työttömyydestä aiheutunut turhautuminen. Rahman itse pidätettiin vuonna 1993.^[86]

Monessa muslimimaassa ääri- islamilaiset ryhmät ovat olleet sorretussa asemassa. Tämän johdosta he ovat syrjäytyneet poliittisten päätösten ulkopuolelle, eikä heillä ole ollut mahdollisuuksia tuoda aatettaan julkisesti esille. Kun ääri-muslimit eivät saaneet ääntään kuuluville kotimaassaan, monet matkustivat Afganistaniin osallistuakseen siellä neuvostoliittolaisia vastaan käytyyn jihadiin 1980 - luvun lopussa. Useat arabi- ja muslimimaat, kuten Saudi - Arabia, antoivat Afganistanin jihadille aktiivista taloudellista ja poliittista tukea. Tuen motiiveina olivat suosion kasvattaminen kotimaan muslimipiirien silmissä sekä uskonnollisten nuorten miesten toiminnanhalun ohjaaminen tavalla, joka ei uhannut maan sisäistä turvallisuutta. Kun Neuvostoliitto hävisi sodan, ympäri maailmaa levisi suuri joukko hyvin koulutettuja ja radikalisoitu-

neita taistelijoita, joilla oli yhteinen ideologia. Heistä muodostuu nykyisin toimiva, väljästi toisiinsa liittyvä terroristeista koostuva verkosto.^[87]

Ääri - islamilainen terrorismi on vakava uhka, koska kyseiset terroristit näkevät olevansa sodassa “juutalaisia ja ristiretkeläisiä” vastaan, joihin käytännössä lukeutuu koko läntinen maailma. Ääri-islamilaisten puhuvat ummasta, millä tarkoittavat koko maailman islaminuskoisista koostuvaa muslimien yhteisöä.^[88] Umman käsite ulottuu yli maantieteellisten rajojen: sen ydin on islamin maissa, mutta myös muualla asuvat muslimit kuuluvat sen piiriin. Ummaan kuuluvien koheesio on huomattavasti vahvempi kuin esimerkiksi kristikunnan ja muistuttaa enemmän juutalaisten tuntemaa keskinäistä, kielelliset ja kansalliset rajat ylittävää yhteenkuuluvuutta.^[89] Ummaa puolustakseen ääri- islamilaisten täytyy toteuttaa jihadia, sotaa vääräuskoisia vastaan. Vihollisia ovat kaikki, jotka eivät kuulu ummaan. Koska ääri- islamilaisten terrorismi pohjautuu heidän ideologiaansa ja uskontoonsa, heidän motivaationsa terrorismin toteuttamiseen on erittäin korkealla. Vaikka konfliktit ovat ihmisten välisiä, terroristien mielestä kysymys on paljon suuremmista kuin ihmiskunnan asioista. He kokevat olevansa osallisina hyvän ja pahan välisessä kamppailussa, mikä sisältää ajatuksen siitä, että kohteeksi joutuvien ihmisten joukko on rajaton: Jokainen, joka ei tunnusta terroristien uskontoa tai kuulu heidän edustamaansa lahkoon, voi olla oikeutettu kohde. Kun toiminta näin voimakkaasti pohjautuu ideologiaan, se saattaa johtaa ajatteluun, missä terroristien kohteilta riistetään ihmisyyttä.^[90] Näin ääri-islamilaisten terroristit ajattelevat saavansa oikeutuksen jopa siviiliuhreille.

Ääri - islamilaisten terroristien ideologia nähdään universaalina, se ei siis ole rajoittunut sen syntymämaihin tai alueisiin. Tärkeintä ideologiassa on umman, muslimien yhteisön, puolustaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että radikalisoituneet eurooppalaiset muslimit kokevat taistelevansa esimerkiksi rasismia tai köyhyyttä vastaan osana muslimien maailmanlaajuisesta kamppailusta. Bin Laden, Al - Qaidan keskeisimpiä vaikuttajia, julisti oman sotansa Yhdysvaltoja vastaan 22.2.1998, jolloin hän perusti “maailman islamilaisen jihad- rintaman juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan”. Hänen vihansa kohdistui ennenkaikkea Saudi- Arabiaan sijoitettuihin USA:n joukkoihin, mutta huomoita keskitettiin myös “ruton lailla leviäviin kristittyjen legiooniin” ja “ Irakin kansan kärsimään suureen hävitykseen kristillisen liittouman käsissä”. Bin Laden julisti myös, että amerikkalaisten ja heidän liittolaistensa surmaaminen ja heitä vastaan taisteleminen, olkootpa nämä sitten sotilaita tai siviilejä, on jokaisen kynnelle kykenevän muslimin velvollisuus kaikissa maissa. Bin Ladenin julkilausumissa ristiretkeläis-

ilmaus on hyvin yleinen. Sillä hän ei pelkästään tarkoita liittouman joukkoja Irakissa ja Afganistanissa, vaan käsitteen ala on maailmanlaajuinen. Bin Ladenin julkilausuma maailmankuva on saanut laajaa kannatusta.^[91]

Ääri-islamilaisten terrorin pääkohteena ovat länsimaat ja erityisesti Yhdysvallat. Eurooppa on sekä kohde, että rekrytointi-, kauttakulku- ja tukeutumisalue. Iskuilla siviili-kohteisiin pyritään synnyttämään paniikkia ja aiheuttamaan taloudellisia menetyksiä. Symboliarvoltaan arvokkaiden kohteiden valinnalla pyritään heikentämään niin läntisten kuin maltillistenkin islamilaisyhteisöjen yhtenäisyyttä ja kriisikestävyyttä. Terrori-iskuilla pyritään myös yllyttämään länsimaita vastatoimiin.^[92]

Nykyaikainen radikaali islam on politisoitunut islamin tulkinnoissaan. Heidän toiminnassaan on selvästi havaittavissa poliittisia tavoitteita, mitkä he perustelevat uskonnosta nousevilla argumenteilla. Esimerkiksi terroristijärjestö Hamasin taistelu Israelin valtiota vastaan ei välttämättä pyri yhteisislamilaiseen valtioon. Enemminkin taistelulla pyritään viholliseksi julistetun Israelin valtion ja sen hallinnon tuhoamiseen ja palestiinalaishallinnon perustamiseen palestiinalaisalueille. Monien tutkijoiden mielestä terrorismissa on myös kyse vallasta. Ääri-islamilaisten ei välttämättä pyri maailmanvalloitukseen, vaan ennemminkin islamilaisen lain hallitsemaan valtioon paikallisesti. Ääri-islamilaisten terroristijärjestöt iskevät enimmäkseen muslimihallituksia vastaan ja uhrin ovat enimmäkseen muslimeja, koska iskut tapahtuvat muslimien omalla maaperällä. Kuitenkin median huomion keräävät iskut, jotka ovat suunnattu Yhdysvaltoja, Israelia tai läntistä maailmaa vastaan.^[93]

Bin Ladenin julkilausumia lukiessa herää kysymys, miksi Al - Qaida on ryhtynyt niin järjestelmälliseen pyhään sotaan ennen kaikkea Yhdysvaltoja vastaan? Kun ääri-islamilaistilla on monessa maassa niin sorrettu historia, suurin syy lienee päästä vaikuttamaan sinne, missä maailmanpolitiikkaan vaikuttavat päätökset tehdään.

Ääri - islamilainen ideologia alkoi valtion sisäisenä reaktiona (Muslimiveljeskunta Egyptissä) muuttuvaan kansainväliseen tilanteeseen (Turkin kalifaatin kaatuminen 1924). Nyt siitä on tullut ylikansallinen liike, joka ulottuu maailman joka kolkkaan. Maahanmuuton seurauksena sen vaikutus on levinnyt islamilaisesta maailmasta maihin, joissa perinteisesti ovat olleet vallalla muut uskonnot. Islamissa tunnetaan useita variaatioita pääluokkien sunnien, shiiojen ja sufien lisäksi. Variaatioita syntyy, kun paikalliset versiot omaksuvat islamia edeltäviä ja uskontoon kuulumattomia piirteitä,

mistä seuraa alueellisia eroja. Ääri-islamilaisten ideologia kieltää erilaiset variaatiot: on vain yksi tapa olla muslimi, oli hän sitten Javalta, Jordaniasta, Paraquasta tai Kanadasta; on vain yksi umma.^[94]

2.7 Wahhabismin vaikutus ääri - islamistin maailmankuvaan

Kun ajatellaan nykyistä ääri-islamilaista terrorismia, tärkeä historiallinen henkilö terroristin maailmankuvan muokkaajana on Muhammad ibn Abd al-Wahhab (1703-1792). Hän perusti islamin sisäisen tiukan puritaanisen reformiliikkeen, joka nykyisin tunnetaan wahhabismina. Wahhabit uskoivat, että kaikki, jotka eivät usko samoin kuin he, ovat vääräuskoisia ja siksi kaikki heidän taistelunsa olivat jihadin mukaisia. Kun nykyinen Saudi-Arabia perustettiin vuonna 1932, siitä tuli wahhabi - valtio, koska al-Wahhabin pääliittolainen wahhabismin levittämiseksi oli Muhammad ibn Saud.^[95]

Saudi-Arabia osoitti vuonna 1973 poliittisen mahtinsa leikkaamalla öljyntuotantoaan, ja otti paikkansa islamilaisen maailman johtajana. Saudi-Arabian mahtin ansiosta Wahhabismin vaikutus muslimimaailmaan on ollut "syvällisempi ja kestävämpi" vaikakin näkymättömämpi kuin Khomeinin Iranin. Wahhabit levittäytyivät ympäri maailman tavoitteenaan puhdistaa paikalliset muslimiyhteisöt (lännen muslimiyhteisöt mukaanlukien) "taikauskoisista" perinteistään ja toiveenaan luoda yksi ainoa islaminusko koko maailmassa. Saudi-Arabia vei aloitteen maallisilta, sosialistisilta arabinationalisteilta, ha tuki sen sijaan "hyveellistä islamisivilisaatiota" ja käytti mittavia varojaan tavoitteen tukemiseen maailmanlaajuisesti.^[96]

Kun Neuvostoliitto miehitti Afganistanin, Saudi-Arabia liittoutui Yhdysvaltain kanssa ja antoi merkittävää taloudellista tukea afgaanien jihadille, minkä ansiosta Saudi-Arabian ideologinen vaikutus näkyy Afganistanin sodan kauaskantoisimmassa seurauksessa - nykyisessä ääri-islamilaistessa terrorismissa. Saudi-Arabian tuki Afganistanille oikeutti heidän vaatimustaan islamilaisen maailman johtajan roolista, mutta se auttoi myös Saudi-Arabian kotimaan tilanteen vakauttamisessa. Kansat unohti, että Saudi-Arabian kuningasperhe oli riippuvainen Yhdysvaltain sotilaallisesta tuesta, ja se auttoi viemään maasta vannoutuneiden nuorten miesten energiaa - sellaisten, jotka esimerkiksi valtasivat Mekkan moskeijan marraskuussa 1979. Moskeijan valtaaminen oli wahhabi - radikaalien vallankaappausyritys. He olivat julistaneet takfirin Saudi-kuningasta vastaan ja nimenneet hänet epäuskovaksi, eli kafiriksi. Moskeijan verinen takaisinvaltaus kaksi viikkoa ja taistelussa kuoli molemmiin puolin satoja miehiä. Kerrotaan, että wahhabi - radikaalit tekivät suuren vaikutuksen Osama bin Ladeniin. Bin

Laden ajatteli wahhabi - radikaalien olevan aitoja muslimeja. Bin Ladenin kokema myötätunto wahhabi - radikaaleja kohtaan oli ensimmäinen merkki vihasta, jota hän on myöhemmin tuntenut Saudi-hallintoa kohtaan.^[97]

Kuitenkaan Wahhabismin ja syyskuun 11. Päivän terrori-iskujen välillä ei ole selkeää yhteyttä, vaikka jotkut ovatkin yrittäneet luoda sellaisen. Osama bin Ladenin ensimmäinen osoitus radikalismista oli hänen liittymisensä muslimiveljeskuntaa, mikä ei ole wahhabismiin suuntautunut järjestö. Ei ole todisteita siitä että bin Laden tai hänen seuraajansa pitäisivät itseään wahhabeina, vaikka Muhammad Abd al-Wahhabin henki ja perinne innoittaa heitä.^[98]

2.8 Sionismi lännenvastaisuuden selittäjänä

Muhammadin aikaan Arabian niemimaan paikkakunnilla asui myös juutalaisia, jotka ammatikseen usein harjoittivat kaupan alaa. Muhammad tutustui juutalaisiin ja heidän vakaumukseensa ja kunnioitti heitä paljon. Muhammad piti itseään jopa juutalaisen tradition mukaisena profeettana - Abrahamin, lisäkin ja Mooseksen seuraajana. Kuitenkaan Arabian niemimaan juutalaiset eivät suostuneet pitämään Muhammadia profeettanaan, ja tästä Muhammad oli syvästi pettynyt. Huolimatta pettymyksestään hänen uskonsa islamin ja juutalaisuuden perimmäisestä ykseydestä säilyi horjumattomana. Muslimien keskuudessa vallinnut suvaitsevainen ja myötämielinen asenne juutalaisia kohtaan säilyi 1300 vuotta.^[99]

Kuitenkin 1900-luvulla tämän suvaitsevaisuuden tilalle tuli vihamielisyys. Kunnioitus muuttui halveksunnaksi, kun länsimaisin varoin ja asein tuettu, juutalaisuuden länsimaiseen tulkintaan perustuva sionismi sai alkunsa. Nyt 2000-luvulla juuri sionismi on erittäin keskeinen muslimien lännenvastaisia tunteita selittävä tekijä.^[100]

Sionismin juuret ulottuvat 1800-luvun puoleenväliin. Monet varhaiset sionistit kirjoituksissaan unelmoivat Palestiinaan perustettavasta sosialistisesta mallivaltiosta. Aktiiviseksi poliittiseksi liikkeeksi sionismi nousi kuitenkin vasta vuosisadan lopulla.^[101]

Vuonna 1896 Theodor Herzlin kirjoittamasta kirjasta Der Judenstaat (= Juutalaisten valtio) tuli sionistisen liikkeen manifesti. Herzlin tavoittelema valtio ei ollut juutalaisvaltio ideologisessa mielessä, vaan valtio juutalaisille. Tämä uusi valtio Herzlin mukaan olisi sekulaari ja demokraattinen saksankielinen valtio. Juutalaiskysymys nähtiin poliittisena kysymyksenä, ja siksi poliittisen sionismin tavoitteena oli perustaa juutalais-

valtio diplomatian keinoin. Herzl Ymmärsi, että poliittisena liikkeenä sionismi oli aivan liian heikko saavuttaakseen tavoitteensa ilman kansainvälistä tukea. Tämän vuoksi liikkeen johtajat alkoivat voimakkaasti etsiä suurvalloilta tukea hankkeelleen. Marraskuussa 1917 Iso-Britannia antoi Balfour - julistuksen, josta tuli äärimmäisen tärkeä askel kohti itsenäisen sionistisen valtion perustamista. Sionistit kuitenkin tulkitsivat balfour julistuksen eri tavalla, mitä sen antajat; Iso - Britannia sitoutui tukemaan ainoastaan Palestiinaan perustettavaa juutalaista "kansalliskotia" , mutta sionistit tulkitsivat julistuksen kattavan juutalaisen valtion, joka ulottuisi Jordanvirran molemmille puolille, perustamista.^[102]

Balfour - julistuksella Iso-Britannia yritti taata Palestiinan muslimiväestön ja juutalaisten siirtolaisten rauhanomaiset suhteen, jotta nämä yhdessä kykenisivät muodostamaan itsenäisen valtio. Palestiinan oli nimittäin koko 1900-luvun alun aikana suuntautunut voimakas muuttoliike. 1914 juutalaisia oli Palestiinassa 90 000, 1920-luvun lopulla juutalaisten määrä Palestiinassa oli jo kolminkertainen.^[103]

Pian Balfour - julistuksen antamisen jälkeen kuitenkin selvisi, että juutalaisen kansalliskodin perustaminen ja palestiinalaisten oikeudet olivat ristiriidassa keskenään. Tämän seurauksena Brittiläiset saivat niskaansa niin juutalaisten kuin arabienkin vihat. Palestiinan arabit pelkäsivät joutuvansa toisen luokan kansalaisiksi juutalaisvaltion perustamisen myötä. Arabien painostuksen myötä Britannian hallitus lopulta vuonna 1939 rajoitti juutalaisten maahanmuuton Palestiinaan 15000 henkeen vuodessa. Tästä rajoituksesta juutalaiset eivät puolestaan pitäneet, ja juutalaisten ääriainekset järjestivätkin Brittejä vastaan terrorikampanjan. Se huipentui vuonna 1946 Jerusalem King David-hotellin räjäyttämiseen, jossa surmansa sai 91 ihmistä.^[104]

Kun Hitlerin toimeenpanema juutalaisten kansanmurha paljastui eurooppalaisille kokonaisuudessaan, Iso-Britannia ei enää katsonut voivansa vastustaa juutalaisten vaatimuksia palestiinassa. Kun Britit vetäytyivät palestiinasta vuonna 1948, Israelin valtio oli syntynyt.^[105]

Sionismin vahvuus on katkera pala muslimeille. Israel on saanut aavikot kukkimaan, se on luonut menestyviä elinkeinoja ja viime vuosina se on myös kulkenut teknologisen kärkijoukoissa. Amerikkalaisten aseiden turvin Israel on muodostanut myös armeijan, joka on kolme kertaa lyönyt yhdistyneiden arabinaapureidensa voimat. Arabit näkevät Israelissa palan länttä, joka on siirretty heidän alueelleen. Sionismia ja Isra-

elia kohtaan tuntema viha antaa ääri-islamilaistilille oikeutuksen vihata koko länsimaailmaa ja erityisesti Amerikkaa.^[106]

2.9 Johtopäätökset luvusta 2

Historian kautta olemme oppineet, että aina kun jokin kansa hallitsee toista, eri kulttuuria ja uskontoa edustavaa kansaa, on seurauksena väistämättä syvä katkeruus. Luvusta 2 on löydettävissä 2 tällaista esimerkkiä: Ensimmäinen katkeruuden osoitus oli ristiretkeläisten viattomiin muslimeihin kohdistama kauhistuttava julmuus. Toinen vastaava esimerkki on muslimiterroristien raakuus länsimaalaisia kohtaa. Kummankaan esimerkin tekoja ei voida puolustaa, mutta niitä voidaan kyllä historian kautta ymmärtää.^[107]

Muslimien katkeruutta länttä kohtaan lisää se, että lännen valta-asema pysyy ja vahvistuu. Muslimimaiden itsenäistyttyä länsimaiset tuotteet, länsimaiset sijoittajat ja läntinen media ovat tulleet maailmanlaajuisesti entistä tärkeämmiksi.^[108]

On tärkeää ymmärtää, että islamia ei asettaa ääri-islamilaisten terrorismin suoranaiseksi syyksi. Sillä ei maltilliset muslimit pidä oikeana sitä toimintatapamallia, mitä radikaalit terroristit seuraavat. Niin kuin aikaisemmin esitin, islamin opetuksilla ja shari'an lailla on ennenkaikkea hyvät ja rauhaa rakentavat tavoitteet. Ääri-islamilaistil ovat muokanneet opetukset itselleen sopiviksi niin, että he kuvittelevat saavansa teoilleen teologisen oikeutuksen islamin pyhistä kirjoituksista.

Ääri-islamilaisten terroristin maailmankatsomusta, ja länttä kohtaan tuntevaa kateutta ja katkeruutta voi kuitenkin ymmärtää. Muslimiterroristi tietää, että islamin uskolla on historia, mikä ajoittain on ollut kukoistavakin. Kuitenkin hän on koko elämänsä elänyt länsimaalaisen mittapuun mukaan kurjuudessa ja köyhyydessä. Sitä kukoistuskautta, mistä perimätieto on häntä opettanut, hän ei ole koskaan kokenut. Kuitenkin terroristi näkee uutisia lännen rikkaudesta ja haaveilee leveästä elämästä itsekin. Mutta kun siihen leveään elämään hänellä itsellään ei ole mahdollisuutta, syntyy kateutta ja katkeruutta. Kateuden ja katkeruuden synnyttämä viha on oivallinen lähtökohta sille, että hän liittyy ääri-islamilaiseen terroristijärjestöön, johon niin moni muukin hänen kaltaisensa on liittynyt. Kun terroristijärjestön johtohenkilöt edelleen lietsovat taisteluhenkä länttä vastaan ja perustelevat sen hengen oikeellisuuden pohjautuvan samaan uskontoon, minkä terroristi omaa, on lähtökohta uudelle ääri-islamilaistil terroristille valmis.

Katkeruus lännen kukoistusta kohtaan on inhimillinen tunne, mikä saattaa kohdata muslimin, jonka elinolot eivät vastaa länsimaalaista tasoa. Jos asiaa katselee toisesta näkökulmasta, vihan tunteita fundamentalistisissa muslimieissa myös lännen moraallinen rappio. Kun lukee al-Bannan ja Qutbin ajatuksia lännen ja erityisesti Yhdysvaltojen moraalien vähydestä, avautuu sieltä myös yksi perustelu ääri-islamilaisten terroristien vihaan länttä kohtaan.

Ääri-islamilaisten ideologian kehittyminen nykymuotoonsa on monen asian seurausta ja se on tapahtunut pitkän ajan kuluessa. Kaiken pohjalla on ääri-islamilaisten fundamentalistinen ideologia islamista. Vaikka islamissa on useita variaatioita pääluokkien sunnien, shiiojen ja sufien lisäksi, ääri-islamilaisten ajattelevat, että on olemassa ainoastaan yksi tapa olla muslimi. Tämä näkemys oli vallalla jo Wahhabismin aikaan, kun Wahhabit uskoivat, että kaikki, jotka eivät uskoneet samoin kuin he, olivat vääryyksiä. Wahhabit levittäytyivät kaikkialle maailmaan tavoitteenaan luoda yksi ainoa oikea islaminusko koko maailmaan. Samansuuntainen ideologia oli myös Muslimiveljeskunnan ja Sayyid Qutbin ajatuksissa. Qutb julisti monet maalliset hallitukset epäislamilaistetuiksi ja väitti, että niiden syrjäyttäminen oli jokaisen aidan muslimin vastuulla.^[109] Muslimiveljeskunta arvosteli voimakkaasti länsimaista elämänmuotoa ja lännen moraalista rappausta. Vastalääkkeeksi moraalittomuuteen Muslimiveljeskunta tarjosi islamia. Lännenvastaisia tunteita ääri-islamilaisten keskuudessa on kasvattanut myös se, että vaikka he ajattelevat lännen olevan moraalisesti rappiossa, samalla länessä vallalla oleva kapitalismi näyttää kukoistavan ja leviävän. Katkerat tunteet sionismia ja Israelin valtiota kohtaan tukee tätä ajatusta. Ääri-islamilaisten ajattelevat Israelin olevan palan länttä, joka on tuotu epäoikeutetusti muslimien alueelle. Näiden historiallisten tapahtumien merkitys on lähinnä siinä, kun nykypäivän ääri-islamilaisten militantit vetoavat niihin ja käyttävät niitä perusteluina toiminnallensa^[110].

Osama bin Laden, josta kerron tarkemmin tutkielmani edetessä, on perustellusti ensimmäinen ääri-islamilainen, joka määritteli lännen , ja erityisesti Yhdysvallat , tärkeimmäksi viholliseksi. Tämä saavutettiin useiden vaiheiden kautta. Ensin Sayyid Qutb keskittyi pääasiassa Lähi-idän maallisiin hallituksiin - johtajiin, jotka eivät hänen mielestään seuranneet oikeaa islamilaista tietä. Qutb ajatteli länsimaiden olevan korruptoituneita ja jumalattomia, mutta muslimien päävelvollisuus oli vapauttaa itsensä omista uskosta luopuneista johtajistaan. Seuraava vaihe toteutui egyptiläisen aktivistin Muhammad Abdul Salam Faraijin ajatuksissa. Hän vei Qutbin ajatukset pidemmäl-

le ja väitti, että muslimien velvollisuus oli kukistaa ensin omien johtajien maalliset hallitukset, koska vasta sitten koko muslimimaailma yhdessä voisi kohdata voimakkaamman ja kaukaisemman vihollisen eli Israelin ja sen tulijat. Bin Laden otti seuraavan askeleen, josta selkeästi kertovat al - Qaidan teot. Al - Qaida päätti lähellä olevan vihollisen sijaan keskittyä kauempana olevaan viholliseen, eli Yhdysvaltoihin ja yleensä länsimaihin. Bin Ladenin ajatuksen taustalla on strateginen loogisuus, sillä nimenomaan Yhdysvallat tukee monia arabimaailman epädemokraattisia hallituksia.^[111]

Osama bin Ladenin ja al - Qaidan myötä ääri-islamilainen ideologia on kehittynyt sodaksi länttä, Israelia ja maallistuneita muslimihallituksia vastaan. Terroristien tavoitteena on kaikin keinoin vaikeuttaa, estää ja murentaa näitä kolmea viholliskokonaisuutta keinoja kaihtamatta. Motivaatio tämän sodan käymiseen on korkealla, koska he kokevat sen velvollisuudekseen. Oikeutuksen toiminnalleen he ajattelevat saavansa radikaaleista tulkinnoista islamin pyhistä kirjoituksista.

3. ÄÄRI-ISLAMILAISET TERRORISTIJÄRJESTÖT

Koska monissa lähteissä, missä pohditaan ääri-islamilaisten terroristijärjestöjen, erityisesti al - Qaidan, syntymistä, viitataan Afganistanin neuvostomiehityksen aikakautteen, on syytä tarkastella lyhyesti Afganistanin historiaa. Monessa yhteydessä juuri Afganistanin 1980-luvun jälkeisillä tapahtumilla nähdään olleen suuri merkitys terroristiorganisaatioiden järjestäytymiseen.

Seuraavassa luvussa käsittelen ääri-islamilaisia terroristijärjestöjä. Al - Qaida on kiistatta suurin tunnettu ääri-islamilainen terroristijärjestö. Toki monia muita järjestöjä myös tunnetaan, mutta lähes kaikki ääri-islamilaisen ideologian omaavista järjestöistä ovat vahvasti sidoksissa al - Qaidaan. Tämän vuoksi tulen seuraavassa luvussa käsittelemään seikkaperäisimmin al - Qaida- terroristijärjestöä.

3.1 Katsaus Afganistanin historiaan

Afganistanissa politiikka, uskonto ja monet heimokiistat ovat jo vuosikymmenien ajan sekoittuneet sekavaksi vyyhdiksi, jota ulkopuolisen on vaikea hahmottaa. Etnisten ryhmien väliset ristiriidat, eivät niinkään uskonnolliset erimielisyydet, ovat suurelta osin olleet maan sisäisen epätasapainon taustalla.^[112]

Afganistanin väestö rakentuu monista eri kansallisuuksista ja kielistä. Monet eri kansanosat puhuvat iranilaisia tai turkkilaisia kieliä. Pataanit muodostavat Afganistanin suurimman väestönosan, johon on arvioitu kuuluvan noin puolet 25 miljoonasta afganilaisesta. Myös talibanit, jotka pitivät Afganistanissa valtaa syksyyn 2001 saakka, olivat pataaneja. Afganistanin väestöstä noin 30 prosentteja on tadzhikkeja ja noin 10 prosenttia on hazaroita. Uskonnollinen side yhdistää hazaroita Iraniin, ja he joutuivat taliban hallinnon voimakkaan vainon kohteiksi. Lisäksi Afganistanissa on joitakin turkinsukuisia kansanosia.^[113]

Vuonna 1978 kommunistit kaappasivat vallan Afganistanissa. Kuitenkin kommunistien ase oli heikko, mikä johti neuvostomiehitykseen joulukuussa 1979. Neuvostomiehitykseen vaikutti myös vuoden 1979 islamilainen vallankumous Iranissa, koska Yhdysvaltojen vaikutusvalta Iranissa pieneni silloin huomattavasti. Kymmenen vuotta kestäneen miehitysvallan aikana maassa kehittyi joukko vastarintaliikkeitä, joita useimpia yhdisti islamilainen ideologia. Näitä erillisiä ja hajanaisia ryhmittymiä on kutsuttu yhteisnimityksellä mujahidinit (=uskonsoturit, jihadin kävijät).^[114]

Mujahidinit kävivät sissisotaa Afganistanissa, ja he toimivat pääasiassa Pakistanissa olleista pakolaisleireistä käsin. Yhdysvallat, Pakistan ja Saudi-Arabia tukivat mujahidinien toimintaa rahoituksella ja aseistuksella. Myös Euroopasta mujahidinit saivat tiedotusvälineiden tukea toiminnalleen. Epävirallisesti Yhdysvallat aloitti mujahidinien tukemisen heti miehityksen jälkeen, mutta viralliset ja massiivisemmat tukitoimet alkoivat vasta vuodesta 1986 alkaen.^[115]

Yhdysvallat keskitti tukensa seitsemälle eri järjestölle, jotka eivät välttämättä edustaneet kuitenkaan vahvimpia vastarintavoimia. Huolimatta liikkeiden sotilaallisesta tasosta, niiden toiminta aiheutti Neuvostoliitolle huomattavia tappioita. Vastarintaliikkeiden voimakkaan toiminnan seurauksena Neuvostoliitto joutui vetäytymään Afganistanista vuonna 1989. Kuitenkin ennen vetäytymistään Neuvostoliitto auttoi kommunistit jälleen valtaan, ja heidän aikakautensa kesti vuoteen 1992, jolloin jo avoimessa sisällissodassa keskenään olleet mujahidinit onnistuivat valloittamaan pääkaupungin ja panemaan lopun kommunistihallinnolle.^[116]

Taliban liike syntyi vuonna 1992 lähinnä pataatien keskuudessa Pakistanin pakolaisleireillä. Samaan aikaan Mujahidinien sisäinen erimielisyys, jatkuva sisällissota ja joukkojen kurittomuus aiheuttivat Afganistanissa sotaväsymystä ja kyllästymistä. Tali-

ban-liike koostui uskonnollisten koulujen oppilaista, jotka olivat omaksuneet islamilaisen fundamentalismin ajatuksen. Heidän mielestään Afganistania vaivaava kurjuus oli korjattavissa sillä, että palattaisiin profeetta Muhammedin aikaiseen yhteiskuntajärjestykseen ja saatettaisiin islamilainen laki kauttaaltaan voimaan. Tämän saavuttamiseksi oli vieraat ja epäislamilaiset voimat karkotettava maasta ja Afganistanin sisäinen moraali puhdistettava. Talibanit nousivat keskenään taistelevia mujahidineita vastaan, ja neljässä vuodessa he onnistuivat lyömään mujahidinit ja ajamaan heidät pois Kabulista. Vuonna 1996 valtaosa maasta oli jo heidän hallussaan.^[117]

Suurin osa pataativäestöstä suhtautui myötämielisesti talibaanien valtaannousuun. Kuitenkin talibanien heimosidonnaisuus oli alusta alkaen selvä, mikä synnytti Afganistanin muissa heimoissa vastarintaa talibaneja kohtaan. Suurimman vastarinnan lähteinä oli vähemmistökansallisuuksista koostunut ns. Pohjoinen liitto. Tämän lisäksi suurta vastarintaa aluksi talibaneille tarjoisivat Keski-Afganistanin hazarat, jotka saivat voimakasta tukea Iranista. Talibanit kuitenkin pysyivät vallassa aina vuoteen 2001 saakka. Salaista tukea Yhdysvalloilta talibanit nauttivat ilmeisesti vuoteen 1996 saakka. Avointa tukea islamilaisen maailman kahdelta keskeisimmältä fundamentalistiselta maalta, Pakistanilta ja Saudi-Arabialta talibanit saivat vuoden 2001 syksyyn saakka.^[118]

Islamilaisen maailman sisäisen yhtenäisyys on aina ollut erittäin vahva. Jos johonkin muslimimaahan on hyökätty, on hyökkäyksen kohteeksi joutunut valtio aina saanut myötätuntoa, taloudellista apua ja joskus jopa vapaaehtoisia taistelijoita muista islamilaisista valtioista. Afganistanin neuvostomiehityksen aikana Saudi-Arabia rahoitti mujahidineja ja Pakistan tarjosi niille toimintaedellytyksiä omalta maaperältään. Tärkeää tukea Afganistanille toivat myös ulkomaiset, lähinnä arabialaiset useat tuhannet vapaaehtoistaistelijat. Kuuluisin vapaaehtoistaistelijoista on Osama bin Laden. Bin Laden nautti laajaa kannatusta myös Saudi-Arabiassa, ja organisoi laajan tukiverkon joka keräsi rahaa ja humanitaarista apua talibaneille. Hänellä oli läheiset suhteet talibanien johtajaan ja pääsikin talibanien vahvaan sisäpiiriin. Afganistanin miehityksen aikana Osama bin laaden muodosti egyptiläisen al-Zawahirin kanssa eri puolilla maailmaa olevista soluista kootun järjestön, al-Qaidan.^[119]

Yhdysvaltojen syyskuun 2001 pommi-iskujen jälkeen Afganistanin poliittinen tulevaisuus sai uuden suunnan. Yhdysvallat aloitti sodan terrorismia vastaan, mikä pian kääntyi sodaksi Osama bin Ladenia ja talibaneja vastaan. Yhdysvaltojen aloittamat

sotatoimet johtivat Taliban - hallituksen kukistumiseen vuoden 2001 lopussa. Kuitenkin oli selvää, että talibanien kukistuminen oli vasta puolittainen voitto Yhdysvalloille, sillä sotatoimet Afganistanissa jatkuvat edelleenkin.^[120]

3.2 Osama bin Laden ja al-Qaida

Osama bin Ladenin perustama al - Qaida verkosto on 2000-luvulla jatkuvasti terroritekoihin liitetty järjestö. Seuraavassa tulen esittelemään sekä Osama bin Ladenin, että al - Qaidan taustat, sekä selvitän al - Qaidan toiminnan tavoitteet.

Osama bin Laden syntyi vuonna 1957 Saudi-Arabiassa Muhammad bin Ladenin 51 lapsisen perheen 17. lapsena. Ladenin perhe oli upporikas, sillä Muhammad bin Laden loi valtavan omaisuuden rakennusalan työnantajana. Osaman isän rakennusyhtiö, the Bin Laden Group, oli aikanaan maailman laajin rakennusyhtiö. Osama bin Laden valmistui rakennusalan yliopistolliseen loppututkintoon vuonna 1979, jonka jälkeen työskenteli isänsä yrityksessä. Isänsä kuoltua, Osama bin Laden peri noin 80 miljoonan dollarin omaisuuden, jonka hän pystyi lähteiden mukaan kasvattamaan noin 250 miljoonaan dollariin. Opiskeluaikoinaan bin Laden ryhtyi aktiivisesti lukemaan islamilaista kirjallisuutta ja kääntyikin nopeasti islamistiksi. Kuitenkaan hän ei aktiivisesti toiminut häntä ideologisesti lähellä olevassa Muslimiveljeskunnassa, vaikka hän olikin kyseisen järjestön jäsen. Bin ladenin suku katkaisi virallisesti suhteensa Osama bin Ladeniin vuonna 1994, jolloin hän menetti Saudi-Arabian passinsa.^{[121] [122]}

Osama bin Ladeninilla oli yhteyksiä Afganistaniin jo Neuvostoliiton miehityksen alussa. 1980-alkupuolella hän perusti eräänlaisen täysihoidolan Pakistanin peshawariin, lähelle Afganistanin rajaa. Siitä tuli arabimaista tulevien taistelijoiden ensimmäinen etappi näiden osallistuessa Neuvostoliiton vastaiseen sotaan Afganistanissa. Ryhmitymät, jotka taistelivat Neuvostoliittoa vastaan, saivat taloudellista tukea Saudi-Arabiasta, ja aseita Yhdysvalloista. Vuodesta 1986 lähtien Osama bin Laden koulutti arabisotureitaan leireillä, mitä hän järjesti Afganistanin puolelle. 1990-luvun alkuun mennessä Afganistaniin oli syntynyt 30000 hengen suuruinen "arabiafgaanien" siirtokunta. Joukon edelleen kasvaessa syntyi tarve organisoida kaikkea paremmin. Tämän seurauksena Osama bin Laden perusti al-Qaidaksi nimetyn järjestön.^[123]

Neuvostoliiton vetäytymisen jälkeen Osama bin Laden palasi Saudi-Arabiaan. Persianlahden sodan seurauksena hän kääntyi voimakkaasti sekä Yhdysvaltoja että Saudi-Arabian hallitusta vastaan. Vuonna 1991 bin Laden siirtyi viideksi vuodeksi Suda-

niin, oltuaan sitä ennen lyhyen jakson jälleen Afganistanissa. Sudanissa (islamilainen Afrikan valtio) häntä kohdeltiin äärimmäisen hyvin. Hän teki itse köyhään Sudaniin mittavia investointeja, sijoitti muunmuassa varoja elintarviketeollisuuteen ja rakennutti tien Khartumista Punaisenmeren rannalle. Vastalahjana Sudanin hallitus tarjosi al-Qaidan käyttöön esimerkiksi kaksisataa uutta henkilöllisyyttä. Näillä passeilla verkoston jäsenillä oli mahdollisuus päästä matkustamaan ulkomaille.^[124]

Sudanin aikoihin Osama bin Laden esiintyi liikemiehenä, mutta samanaikaisesti hän ja koko al - Qaida radikalisoituivat. Silloin myös al - Qaidan yhteydet muihin arabien militantteihin ryhmiin tiivistyivät. Näitä militantteja ryhmiä ovat mm. algerialainen GIA, egyptiläinen Al-Gamaa al-Islamiya, libanonilainen Hizbollah, jemeniläinen Saif Islamic jannubi, syyrialainen Jamaat e-Jihal al-Suri sekä palestiinalaisalueilla toimivat Hamas ja Islamilainen Jihad.^[125]

Muutettuaan Sudaniin Osama bin Laden oli alkanut Saudi-Arabian kuningasperheen näkyväksi vastustajaksi, koska se oli päästänyt Yhdysvaltain joukkoja islamilaisten kahteen pyhimpään kohteeseen Persianlahden sodan aikana 1990-1991. Yhdysvaltain joukkojen jatkuva läsnäolo Saudi-Arabiassa on ollut siitä lähtien merkittävä syy bin Ladenin sotaan.^[126]

Termi "al-Qaida" tulee Arabiankielisestä sanasta "gafayn-dal". Se voi tarkoittaa perustusta, mikä rakennetaan rakennuksen alle. Samoin se voi merkitä jalustaa, mikä pitää pylvään pystyssä. Samalla se voi tarkoittaa säännöstä, käskyä, periaatetta, elämänohjetta tai toimintamallia.^[127]

Nykyään al-Qaida koostuu vankan hierarkian varaan rakennetusta maailmanlaajuisesta terroristisolujärjestelmästä, mihin on liittynyt joukko erillisiä terroristiryhmittymiä. Kuitenkin koko verkostolla on vahva hallinta- ja johtamisjärjestelmä. Al-Qaidalla on strategiset päätöksentekijät, mitkä tehokkaasti antavat hyvin suunniteltuja ja toteuttamiskelpoisia tehtäviä terroristisolujen johtajille. Al-Qaidaan on liittynyt myös joukko "nukkuvia terroristeja" ("sleeper jihadists"). Näillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka yhteiskunnassa toimivat aivan normaaleina ihmisinä ja palkansaajina, mutta ovat käskystä valmiita tekemään pinnan alla piilevään ideologiaansa pohjautuvia suuriakin terroritekoja. Al-Qaidan korkeasti koulutetut johtohenkilöt toimivat organisaattoreina, jotka järjestävät tarvittavat resurssit terrori-iskujen toteuttamiseen. Nämä johtajat antavat myös tehtävät ja toimintakäskyt nukkuville terroristeille. Tarvittaessa al - Qaida pystyy

järjestämään terrori-iskujen tekijöille uudet henkilöllisyyspaperit, sosiaaliturvakortit (vastaa suomessa KELA - korttia), väärennetyt passit, jäljittämätöntä valuuttaa kaikilla ulkomaisilla arvoilla (sisältäen myös kullan ja jalokivet), turvapaikat, ruuan ja liikkumiseen tarvittavat resurssit. Verkoston toimintaedellytykset siis iskujen toteuttamiseen ovat resurssien osalta kunnossa.^[128]

Al-Qaidan organisaatio koostuu kolmesta taktisesta tasosta: terroristisolujärjestelmä, ns. nukkuvat terroristit ja kannattajat. Ennen liittymistään potentiaalisen uuden jäsenen täytyy antaa sitoutumislupaus al-Qaidaan ja sen jälkeen toimia järjestön antamien ohjeiden ja käskyjen mukaisesti. Terroristisolu tyypillisesti koostuu johtajasta (emiiri) ja hänen viidestä alaisestaan. Käytännössä solun tehtävät ovat jaoteltu neljään eri toimintatasoon: hallintoon, tiedusteluun, suunnitteluun ja valmisteluun ja toimeenpanoon. Solun sisällä vallitsee tiukka hierarkia - johtaja osoittaa tehtävät, joita hänen alaisensa toteuttavat. Al-Qaidan solujen lukumäärästä ei ole tarkkaa tietoa, koska turvallisuusyryistä eri solutkaan eivät välttämättä tiedä toistensa toiminnasta.^[129]

Niin sanotut nukkuvat terroristit ovat toinen al-Qaidan taktisista tasoista. Nukkuvat terroristit ovat ihmisiä, jotka ovat vältäneet hankaluuksia virkavallan kanssa. Heillä siis harvoin on rikosrekisteriä ja heitä on vaikea tunnistaa, koska kukaan ei tiedä heidän linkittyneen terroristijärjestöön. He eivät ole tehneet sitoutumislupausta al-Qaidaan, jotta ei olisi mitään dokumenttia heidän järjestöön kuulumisesta. He ovat soluttautuneet ympäri maailmaa yhteiskunnan tavallisiin tehtäviin ja ovat omasta toimintaympäristöstä käsin valmiita järjestämään ja toteuttamaan terrori-iskuja, joilla on laajat vaikutukset. Nukkuvien terroristien tarkkaa lukumäärää on mahdotonta sanoa, sekä heidän tulevia kohteitaan on vaikea ennustaa. Selvää on kuitenkin se, että al-Qaidan tämä taso muodostaa vakavan uhkan.^[130]

Kolmas taktinen taso on al-Qaidan kannattajat. Tämä ryhmä on taktisista tasoista suurin. Lukumäärä liikkuu sadoissa tuhansissa tai jopa miljoonissa ihmisissä. Kannattajia löytyy ympäri maailmaa, mutta erityisesti Lähi - Idästä. Kannattajat tuottavat laajat taloudelliset ja materiaaliset resurssit al-Qaidan toimintaan. Kannattajat myös osallistuvat al-Qaidan menestystä tuottaneen propagandan levittämiseen ja käyvät psykologista sodankäyntiä Yhdysvaltoja ja koko läntistä maailmaa vastaan vaikeuttaakseen terrorismin vastaisen sodan onnistumista.^[131]

On arvioitu, että al-Qaidan järjestämällä harjoitusleireillä on koulutettu yli 70000 ääri-islamilaista 50 eri valtiosta. Harjoitusleirien tarkoituksena on ollut kouluttaa ihmisiä taistelemaan maailmanlaajuisesti Islamin vihollisia vastaan. Al-Qaidan organisoimien harjoitusleirien sotilaallisen koulutuksen taso on erittäin korkea. Kouluttajina toimivat erittäin korkeasti koulutetut ääri-islamilaisten, jotka ovat ehdottoman kielitaitoisia ja jotka omaavat kokemusta eri kulttuureista toimimisesta. Ammattitaitoisten kouluttajien johdolla al-Qaida kouluttaa kidnappauksia, salamurhien tekoa, itsemurhaiskuja, lentokonekaappauksia, pommi-iskuja, tarvittavaa jalkaväen taktiikkaa, sissisodankäyntiä ja terroristien kouluttamista.^[132]

Al-Qaidan pitkän aikavälin tavoitteina ovat maksimaalisen kaaoksen luonti Yhdysvaltain tietoverkostoihin cyber - sodankäynnillä, suuren amerikkalaisen ihmisjoukon tappaminen, Yhdysvaltain strategisesti tärkeiden teollisten ja taloudellisten infrastruktuurien tuhoaminen, Yhdysvaltain historiallisesti kuuluisien maamerkkien tuhoaminen, hallituksen toiminnan vaikeuttaminen, amerikkalaisten ja muiden länsimaalaisten avainhenkilöiden tuhoaminen, sekä amerikkalaisten kohteiden tuhoaminen Euroopassa, Lähi - Idässä, Aasiassa ja Afrikassa. Al - Qaidalla on käytössään laaja organisaatio ja järjestelmällinen johtajuus systemaattisen terrorisodankäyntiin Yhdysvaltoja ja länsimaita vastaan.^[133]

Kylmän sodan jälkeen julkisuutensa saanut uudenlainen terroristien sota on luonut kokonaan uudenlaisen maailmanpoliittisen aseman. Terroristien iskuissa ei ole selkeää etulinjaa, vaan eräänlaisesta pimeästä tehdyn hyökkäyksen kohteeksi voi joutua kuka tahansa, sillä terroristien päämääränä on tappaa mahdollisimman suuri määrä ihmisiä. Islamilaisen maailman nousu varteenotettavaksi tekijäksi maailmapolitiikassa on entisestään voimistunut. Samalla se on merkinnyt kansallisten rajojen merkityksen pienenemistä, sillä al - Qaidakin koostuu monen eri kansallisuuden jäsenistöstä ja järjestö on aina valmis taistelemaan siellä, missä samaan järjestöön kuuluvat tarvitsevat lisävoimia. Kylmän sodan aikainen kapitalistisen ja kommunistisen maailman vastakkainasettelu on muuttunut yksinapaiseksi. Yhdysvallat on edelleen toinen osapuoli, mutta toista osapuolta on vaikea konkretisoida, koska terroristijärjestö on vihollisena lähes näkymätön ja hankala.^[134]

Afganistanin sodan veteraanien levittäytyminen ympäri maailman tekee ääri-islamilaisten terrorismin tunnistamisen ja eliminoimisen erittäin vaikeaksi. Syyskuun 11. päivän iskujen jälkeen yhä useampi pienempi ryhmittymä on liittynyt al - Qaidan kannat-

tajiin riippumatta siitä, onko heillä sen nyt hajallaan olevaan johtajistoon suoraa yhteyttä. Jotkut terroristitutkijat ovatkin tähän ajatukseen viitaten todenneet al - Qaidan nyt olevan ideologia, ei armeija.^[135]

Syyskuun 11. päivän terrori-iskut herättivät koko maailman ääri-islamilaiseen terrorismiin, josta on sittemmin selvästi tullut kansainvälinen ilmiö. Al-Qaida tuntuu olevan globaalin ajan järjestö ja Osama bin Laden globaalin ajan henkilöitymä. Ne tuntuvat olevan yhtä lailla globalisaation kuin ylikansallisten yritysten ja kansainvälisen talouden symboleja.^[136]

Al - Qaida ei ole vakaa kokonaisuus, vaan se kehittyy jatkuvasti. Vaikka Yhdysvaltain sota Afganistania vastaan on rajoittanut al - Qaidan ydinjoukon toimintakykyä ja vaikka jotkut sen johtajista on pidätetty tai tapettu, paikallisten jihad - ryhmien lukumäärä on kasvanut. Näiden paikallisten ryhmien lukumäärä on kasvanut erityisesti Euroopassa mutta myös muualla maailmassa. Al - Qaida on sulattanut organisaatioonsa nämä pienemmät ryhmät, minkä seurauksena organisaatio on sirpaloituneempi ja sitä vastaan on vaikeampi taistella.^[137]

Yhdysvaltain käymä terrorismin vastainen sota on tehnyt bin Ladenin väitteestä, että kaukainen vihollinen on uhka maailmanlaajuiselle muslimiyhteisölle, entistä uskottavamman. Uskottavammaksi tämä väite on noussut erityisesti niiden eri puolilla maailmaa asuvien muslimien kohdalla, joilla on vähän koulutusta, ei ole poliittista edustusta ja olemattomat toiveet olosuhteiden paranemisesta. Osama bin Ladenin vallankumouksellinen retoriikka vetoaa ääri-islamilaisiin niin kauan kuin muslimimaailma kärsii köyhyydestä, työttömyydestä ja koulutuksen puutteesta, kuin heidän omat johtajansa riistävät heiltä poliittiset- ja perusihmisoikeudet ja kuin palestiinalaisten ja israelilaisten konflikti jatkuu.^[138]

3.3 Al - Jihad

Al - Jihad on 1970-luvun lopussa perustettu ääri-islamilainen terroristijärjestö, mikä toimii yhdessä pienempien samanhenkisten järjestöjen kanssa pääasiassa Egyptissä. Al-Jihadin pääasiallisena tavoitteena on kukistaa ja syöstä vallasta Egyptin hallitus, ja muuttaa Egypti islamilaiseksi valtioksi. Nykyään Al-Jihadin perusajatuksia on toteuttaa järjestelmällistä vastarintaa Juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan. Järjestö koostuu radikaaleista sunnimuslimeista.^[139]

Egyptin hallituksen vastaisuuden lisäksi järjestö on suunnannut hyökkäyksiään Yhdysvaltojen ja Israelin kohteisiin sekä Egyptissä että myös muualla maailmassa. Järjestön tiedetään toteuttaneen Egyptin suurlähetystön pommi-iskun Islamabadissa vuonna 1995 ja hyökkäyksen USA:n suurlähetystöä vastaan Albaniassa vuonna 1998. Kesällä 2001 järjestön uskotaan liittyneen al - Qaidaan, ja ne Al - Jihadin kannattajat, jotka eivät hyväksyneet liittoutumista jatkoivat itsenäistä toimintaansa Egyptissä. Järjestön ydinjoukko koostuu muutamasta sadasta henkilöstä ja kannattajia Al - Jihadilla on muutama tuhat.^[140]

Järjestö on toteuttanut korkeiden virkamiesten salamurhia. Muunmuassa vuonna 1981 tapahtunut Egyptin presidentti Anwar Sadatin salamurha oli alkuperäisten Al - Jihad jäsenten toteuttama. Epäillään, että järjestö saa tukea toiminnalleen Iranilta ja muilta ääri-islamilaistilta järjestöiltä. Muun muassa al - Qaida on tukenut Al - Jihadin toimintaa.^[141]

3.4 Al-Gama'a al-islamiyya

Al-Gama'a al-islamiyya on ääri-islamilaisten terroristijärjestö, minkä pääasiallinen toiminta tapahtuu Egyptissä Alexandriassa ja Kairossa. Järjestön tiedetään olevan verkostoitunut al-Qaidaan, sillä järjestön aktivisteja on toiminut Afganistanissa, Tajikistanissa ja Bosniassa. Lisäksi järjestön epäillään osallistuneen terroristitoimintaan myös Filippiineillä. Järjestö on perustettu 1970-luvun lopussa ja sen pääasiallisena tavoitteena on luoda Egyptistä islamilaisten valtio. Terroristijärjestön jäsenet ovat radikaaleja ja sunnimuslimeja.^[142]

Järjestöllä tiedetään olevan tuhansien henkilöiden vahvuinen ydinjoukko. Järjestön hengellisenä johtajana toimii Omar Abdel-Rahan, joka on myös tunnettu sokeana sheikkinä. Yhdysvallat on langettanut kuolemantuomion Abdel-Rahanille.^[143]

Järjestö on käyttänyt aseistuksenaan AK-47 rynnäkkökivääreitä, käsikranaatteja ja räjähteitä, mitkä todennäköisesti ovat hankittu pimeiltä markkinoilta. Epäillään, että Sudan ja Iran olisivat tukeneet järjestöä aseellisesti. Myös epäillään, että Sudanin ja Iranin hallitukset olisivat tukeneet järjestöä taloudellisestikin, mutta molemmat ovat kiistäneet syytökset.^[144]

Sen lisäksi, että järjestöllä on vahvat siteet al-Qaidaan, se toimii yhteistyössä ääri-islamilaisten ryhmien kanssa Afganistanissa, Tajikistanissa, Bosniassa, Libyassa, Al-

geriassa ja Filippiineillä. Lisäksi Al-Gama'a al-islamiyya muodostaa Egyptiläisen Islamic Jihad järjestön kanssa löysän koalition, minkä tarkoituksena on taistella Juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan.^[145]

3.5 Abu Sayyaf Group

Abu Sayyaf -sissijärjestö, minkä nimi suomennettuna tarkoittaa miekankantajaa, on perustettu vuonna 1991. Järjestö on pienin mutta samalla radikaalein ääri-islamilainen terroristijärjestö, mikä toimii Etelä-Filippiineillä. Järjestön perustaja on Abdurajak Abubakar Janjalani, joka taisteli Afganistanissa. Abu Sayyaf- järjestön päätavoitteena on perustaa valtiosta riippumaton islamilainen valtio Etelä-Filippiineille ja sen lähialueille. Järjestöön kuuluu 100-200 jäsenen vahvuinen ydinjoukko, joista valtaosa on saanut koulutuksensa Afganistanissa ja Lähi - Idässä. Abu Sayyaf- järjestön toimintatapamalli sisältää salamurhat, pommi-iskut, kidnappaukset ja kiristyksen. Järjestö on vahvasti sidoksissa myös Al-Qaidaan.^{[146] [147]}

Järjestö on saanut eniten kuuluisuutta lukuisilla kidnappauksilla. Abu Sayyaf- järjestöllä kuitenkin oli myös osuutta World Trade Centerin pommi-iskuun vuonna 1993, missä 6 ihmistä sai surmansa. Vuoden 2000 marraskuussa Abu Sayyaf kidnappasi yli 70 oppilasta kahdesta koulusta. Vuonna 2000 huhtikuussa kidnappauksen kohteeksi joutui 21 ihmisen joukko, mikä sisälsi myös turisteja, jotka olivat viettämässä lomaansa Malesiassa. Viimeisin laajasti tunnettu järjestön kidnappaus tapahtui vuonna 2001 toukokuussa, kun järjestö kidnappasi 20 ihmistä Filippiineiltä.^[148]

4. ÄÄRI-ISLAMILAISEN TERRORISMIN AIHEUTTAMAT TURVALLISUUSUHAT

Seuraavassa kappaleessa tulen pohtimaan ääri-islamilaisen terrorismin aiheuttamia turvallisuusuhkia. Luvun alussa käsittelen tunnetuita terroristien toimintatapoja. Luvun lopussa siirryn käsittelemään Cbrn-terrorismia, koska katson, että Cbrn-aseet ääri-islamilaisen terrorismin aseina ovat suurin uhka, mihin nyt täytyy kohdistaa turvallisuusviranomaisten estetoimenpiteitä. Koska ääri-islamilainen terrorismi on luonteeltaan erittäin häikäilemätöntä ja tuhohakuista, Cbrn - aseet olisivat hyviä ja erittäin käyttökelpoisia aseita heille, koska niillä on mahdollista saada kerralla erittäin laajat tuhovaikutukset. Lisäksi Cbrn - aseiden pelotevaikutus on erittäin suuri. Katson, että terroristin tekemän iskun toteutustapa on se konkreettinen uhkakuva, mihin täytyy varautua.

4.1 Turvallisuutta vaarantavat terroristien toimintatavat

4.1.1 Pommit ja räjähteet

Pommi-iskut ovat olleet yleisimpiä terroristien hyökkäysmuotoja. Noin 80 prosenttia terroristien aiheuttamasta väkivallasta on tehty pommi-iskuilla. Variaatioita pommi-iskujen toteuttamiseen on lukuisia, mutta terroristit ovat suosineet massiivisia autopommeja, ansoitettuja räjähtäviä laitteita sekä pommein toteutettuja itsemurhaiskuja.^[149]

Syitä pommi-iskujen suosioon terroristien aseena on monia. Monesti media on kiinnostunut seuraamaan pommi-iskun tapahtumia, etenkin jos kohteena on ollut symbolisesti tärkeä kohde. Samalla kun media kertoo tapahtuneesta iskusta, terroristijärjestö saa kaipaamaansa huomiota. Toinen syy pommi-iskujen suosioon on pommien tehokkuus ja iskun yksinkertaisuus ja halpuus. Pommi-iskulla saa kohtuullisen pienillä valmisteluilla ja pienellä raha- ja henkilömäärällä tarvittaessa tehokkaankin iskun aikaiseksi verrattuna esimerkiksi kidnappaukseen tai panttivankien ottamiseen. Lisäksi jo tehdyt pommi-iskut ovat osoittaneet, että pommi-iskun tekijää on erittäin vaikea saada kiinni. Pommi-iskut aiheuttavat myös suunnatonta pelkoa ja hysteriaa väkijoukon keskellä, jolloin iskun tehokkuus kasvaa edelleen.^[150]

Ennen pommin räjähtämistä terroristit ovat usein ilmoittaneet pommin asettamisesta kohteeseen viranomaisille. Ilmoitus voidaan soittaa puhelimella tai viestittää jollakin toisella välineellä. Pommiuhkan todenperäisyyttä on vaikea tunnistaa, mutta jo pelkkä pommiuhka aiheuttaa kohdealueella laajat toimenpiteet. Ensinnäkin viranomaisten täytyy arvioida pommiuhkan todellisuutta ja arvioinnin perusteella päättää evakuoinnin aloittamisesta ja toteuttamisesta. Todennäköisiä pommi-isku kohteita ovat julkiset paikat, missä ihmistiheys on suuri. Näitä ovat esimerkiksi koulut, teatterit, stadionit ja julkisen liikenteen asemat. Kun pommiuhka on todellinen tällaisissa paikoissa, joudutaan evakuointitoimet aloittamaan vahinkojen minimoimiseksi. Vaikka iskua ei tapahtuisikaan, tapahtumalla ollaan päästy jo vaikutukseen, koska evakuointitoimenpiteitä ollaan jouduttu suorittamaan.^[151]

4.1.2 Itsemurhaterrorismi

Ääri-islamilaisten terrorismin yksi suurimmista turvallisuushuohista ja näkyvimmistä ilmiöistä ovat olleet itsemurhaiskut. Itsemurhaterroristi on turvallisuusviranomaisten

näkökannalta äärimmäisen vaarallinen, koska hänen ei tarvitse suunnitella iskuaan oman turvallisuutensa näkökulmasta.^[152]

Ilmiönä itsemurhaisku on hyvin vanha. Tavoitteensa puolesta kuolemaan valmiita sankareita ja antisankareita on kirjattu lukuisia maailman historiankirjoihin ja perimätietoon. Historiallisesti kuuluisimpia itsemurhaiskujen toteuttajia ovat varmasti olleet kamikazet. He olivat japanilaisia itsemurhalentäjiä, joita Japani ryhtyi 1944-1945 Tyyntenmerensodan epätoivoisessa loppuvaiheessa kouluttamaan. Nuorimmat kamikazet olivat ainoastaan 17-vuotiaita. Kamikazojen koneiden etupäähän kiinnitettiin noin tonnin räjähdepanos ja lentäjät saateltiin sankareina matkaan. Tehtävänä oli lentää amerikkalaisten laivoja ja lentonoita päin. Sodassa kuoli kaikkiaan noin 4000 kamikaze - lentäjää.^[153]

Itsemurhaterrorismilla tarkoitetaan valmiutta uhrata oma henki terrori-iskussa tavoitteen saavuttamiseksi ja tuhon aiheuttamiseksi. Itsemurhaterrorismissa päättäväisesti toimivat sekä psyykkisesti ja fyysisesti valmennetut terroristit tuhoavat ja samalla itse kuolevat. Itsemurhaterroristin motivaatio tavoitteensa saavuttamiseen on todella kova, sillä hänellä ei ole tarvetta henkensä suojelemiseen vaan ainoastaan kohteen tuhoamiseen. Siksi itsemurhaterroristi on valmis tekemään parhaansa tavoitteensa saavuttamiseksi. Asiantuntijoiden mukaan on olemassa ainakin 15 terroristijärjestöä, mitkä ovat valmiita käyttämään tarvittaessa itsemurhaterrorismia toimintatapanaan. Monet näistä järjestöistä ovat ääri-islamilaista ryhmittymää.^[154]

Koraanin kanta itsemurhaan on selvä: se on vastoin Allahin tahtoa ja ei siksi suotavaa. Toisaalta ääri-islamilaiset terroristit ovat oikeuttaneet siviilien surmaamisen pyhän sodan eli jihadin nimessä. He ovat oikeuttaneet jopa toisen muslimin tappamisen, jos hänet on nimetty jihadin kohteeksi.^[155]

Itsemurhaterrorismia vastaan toimiminen on hyvin vaikeaa, koska itsemurhaterroristi ei pelkää kuolemaa, vangitsemista, kuulusteluja tai oikeudenkäyntejä. Monessa terrori-iskussa terroristille ongelmakohtana saattaa olla iskun toteuttamisen jälkeen turvallisen pakoreitin löytäminen. Itsemurhaterroristilla ei tätä ongelmaa ole, koska hän on valmis kuolemaan iskun toteuttamisen yhteydessä. Ehkä kuuluisin esimerkki viime aikaisista itsemurhaterrori-iskusta on al - Qaidan tekemät iskut World Trade Centeriin 11.9.2001. Se oli ensimmäinen itsemurhaterrorismin hyökkäys länteen.^[156]

Tyypillisesti itsemurhaterroristi on kiinnittänyt itseensä runsaasti räjähdysaineita. Terrori-iskun toteuttaminen on hänelle kohtuullisen helppoa, koska hänen täytyy vain haakeutua kohteen viereen ja räjäyttää itsensä. Sytytysjärjestelmä on monesti hyvin yksinkertainen eikä se sisällä yleensä elektronisia osia, joten vaatteiden sisältä räjähdysaineet ovat turvatarkastuksissa vaikeaa huomata. Lisäksi välineet itsemurha pommi-iskun toteuttamiseen on hyvin helposti hankittavissa. Tarvitaan ainoastaan räjähdysainetta, teippiä niiden kiinnittämiseen ja sytytysjärjestelmä, mikä voi olla joko pateri tai vain sytytyslanka ja nalli. Välttämättä räjäyttäjänä ei tarvitse olla ihminen, vaan on myös kohdattu tilanteita, missä räjähdysainetta on kiinnitetty koiraan, se on lähetetty tuhottavan kohteen viereen ja räjäytetty kauempaa.^[157]

Variaatioita itsemurhauskujen toteuttamisesta on rajattomasti käsillä. Perinteisin itsemurhaisku on ehkä räjähdysaineilla toteutettu pommi-isku, mutta iskun voi myös toteuttaa esimerkiksi lentokoneella, kuten al - Qaida toteutti iskunsa WTC:hen. Tavoitteena terroristilla on mahdollisimman suuren tuhon aiheuttaminen, ja koska terroristilla ei ole oman henkensä suojelemisen tarvetta, iskut saattavat olla todella raakoja. Koska terroristien tavoitteena on mahdollisimman suuren tuhon aikaansaaminen, iskujen kohteeksi väistämättä joutuu myös ihmisiä, jotka ovat täysin sivullisia. Toteuttamalla suurituhoisia iskuja siviiliväestön keskuuteen, terroristit saavat julkisuutta ja omaa asiaan kuuluviin, mikä on heidän tavoitteensakin. Iskuun vastaaminen tai niiden ennaltaehkäisy on hyvin vaikeaa, koska itsemurhaterroristi ei tunne sääliä tai inhimillisyyttä.

4.1.3 Kidnappaukset

Kidnappaukset niin kuin panttivankien ottaminenkin ovat myös monesti käytettyjä terroristien toimintatapoja. Kidnappausta terroristit voivat käyttää varojenkeruumuotona, jos he käyttävät kidnapattujen vapauttamisen ehtona lunnaiden saamista. Niin kidnappaamisella kuin panttivankien ottamisellakin voi olla myös muita tavoitteita. Niiden tarkoituksena voi olla myös huomion kiinnittäminen johonkin tiettyyn asiaan. Terroristi- tai rikollisjärjestö ei ole tyytyväinen johonkin vallitsevaan asiaan, ja he kidnappamalla tai panttivankeja ottamalla vaativat jonkin asian muuttamista. Kidnappaukset ja panttivankien ottamiset aiheuttavat pelkoa väestön keskuudessa ja sen vuoksi ne ovat merkittävä turvallisuushäiriö.^[158]

Kidnappaukset ovat olleet terroristien suosima toimintatapa erityisesti Italiassa, Irlannissa, Keski- ja Etelä-Amerikassa ja Lähi-idässä.^[159] Kidnappaukset ja panttivankien

ottamiset eivät ole ehkä Ääri-islamilaisten terrorismin eniten suosimia toimintatapoja. Kuitenkin, koska ne ovat maailmalla yleisesti tavattuja tekoja, niihin täytyy varautua myös ääri-islamilaisten terrorismin aiheuttamana turvallisuushkana.

4.2 Internet terroristipropagandan levittäjänä

Nykyteknologian nopea kehittyminen on avannut myös terroristeille uusia toimintamahdollisuuksia. Internetin kasvava suosio tiedonlähteenä auttaa terroristeja oman propagandansa levittämisessä, sillä internet sivustoja pitkin heidän sanomansa leviää nopeasti ympäri maailman. Viestintä on aina liittynyt olennaisena osana terrorismiin. Useimmiten se on kuitenkin ollut itse teon seuraus, sillä sieppauksista ja pommituksista on pantu jälkeenpäin sana julkisuuteen, ja media on huolehtinut sen levittämistä.^[160]

Helsingin Sanomat kirjoitti 26.8.2005 raai'asta videosta, mikä julkaistiin internetissä 11. toukokuuta 2004. Videossa esiintyy punaisiin haalareihin puettu mies, joka on istutettu tuoliin kädet selän taakse sidottuina. Miehen takana seisoo viisi naamioitua miestä, joista yksi lukee hengästyneenä monotonista julistusta. Videossa näytetään, miten keskimäinen miehistä vetää paitansa sisältä ison veitsen, kaataa vangin maahan ja sahaa irti tämän pään. Tappaja nostaa pään kohti kameraa, ja joukko kiittää Jumalaa. Tässä videossa tappaja oli Irakissa kapinaa johtava ääri-islamilaisten terroristi Abu Musab al-Zargavi ja uhri Irakiin töihin tullut amerikkalainen siviili Nicholas Berg. Tämän videon julkaisemisen jälkeen verkkoon on levitetty useita muitakin murhia.^[161]

Al - Zargaville ja muille terroristeille, jotka kyseisessä videossa esiintyivät, viestintä on olennainen osa terroritekoa itseään. Terrorismin tutkijat huomauttivat, että Bergin surma oli kaikessa raakuudessaan huolellisesti mietitty. Al-Zargavi käytti murha - aseenaan veistä, jollaisella yleensä teurastetaan lampaita islamin halal - sääntöjen mukaan. Videossa Bergin veri vuodatettiin kuin lattialla olisi maannut eläin. Kun terroristit laittoivat videon verkkoon, he saivat ikuistettua rikoksensa ja samalla hankkivat sille maailmanlaajuisen yleisön, mikä varmasti oli heidän todellinen tavoitteensa. On myös viitteitä siitä, että nämä murhaajat kuvaavat usein Irakissa hyökkäyksensä - jopa hyökkäävät päästäkseen kuvaamaan. Hyökkäyksestä saatu tallenne pannaan välittömästi internettiin, jossa se leviää ympäri maailman.^[162]

Kuitenkin terroristipropagandaa on kohtuullisen vaikea löytää hakukoneiden avulla, sillä läntiset tiedustelupalvelut jäljittävät radikaalimuslimien viestintää, mikä vaikeuttaa propagandan levittämistä. Suojatakseen omaa toimintaansa terroristit taas vaihtavat nopeasti palvelimelta toiselle, linnoittautuvat keskusteluryhmiin salasanojen taakse, lähettävät sanomiaan matkapuhelimiin ja jopa ujuttavat viestejään arabiankielisiin laulunsanoihin.^[163]

Omaa jihadiaan toteuttavat internet - terroristit eivät ole tyytyneet ainoastaan sirpaleisiin videonpätkiin. He ovat tuottaneet myös elokuvan muotoa läheneviä dokumentteja. Lisäksi internetistä on löydettävissä ohjeita ja toimintatapoja terroristi-iskujen toteuttamiseen. Länsimaisten tiedustelulähteiden, tutkimuslaitosten ja The Washington Post - lehden mukaan verkossa opetetaan pommin rakentaminen kaupan kemikaaleista, pommikemikaalien aiheuttaman päänsäryn välttäminen, risiini- myrkyksen sekoittaminen, tähtien mukaan yöllä autiomaassa suunnistaminen, kalastajaksi tekeytyminen, Irakista Syyriaan soluttautuminen, singon ja ohjuksen laukaiseminen ja amerikkalaisen sotilaan ampuminen.^[164]

Myös Osama bin Laden on käyttänyt runsaasti hyväksi median tuomia mahdollisuuksia sanoman levittämisessä. Kaikki bin Ladenin puheet lähetetään Al-Jazeeran satelliittikanavalla ja julkaistaan internet - sivustoilla, jotta ne ovat koko maailman umman luettavissa. Hänen nimeämänsä vääryydet ovat edelleen paikallisia, mutta niitä voidaan tarkastella globaalista näkökulmasta.^[165]

Terroristipropagandan leviäminen internetissä on vakava uhka, sillä se on terroristeille helppo keino saada julkisuutta ja levittää omaa sanomaansa. Internet on myös hyvä terroristien rekrytointiväline, sillä internetin käyttäjäkunta on maailmanlaajuinen. Internetin välityksellä terroristit saattavat onnistua käännyttämään ihmisiä terroritekoihin myös nykyisten uhka-alueiden ulkopuolellakin. Vaikka propagandan avulla terroristit eivät saisikaan synnytettyä uusia terroritekoja, ainakin internetissä voi helposti levittää terroristien asenteellisuutta, mikä johtaa taas terrorismin torjunnan ja ennaltaehkäisyyn vaikeutumiseen.

4.3 Cbrn - aseiden leviäminen terroristien käsiin

Joukkotuhoaseiden leviäminen terroristien käsiin on pelottava mahdollisuus. Tästä kertoo se, että sekä Yhdysvallat että EU ovat nimenneet terrorismin ja joukkotuhoaseiden hallitsemattoman leviämisen merkittäviksi turvallisuusuhiksi. Tämän johdosta

on erittäin tarpeellista käsitellä seuraavassa alaluvussa sekä Cbrn - aseita että niiden saanti- ja käyttömahdollisuuksia.

4.3.1 Cbrn- aseet

Cbrn- aseet (chemical, biological, radiological and nuclear weapons) ovat kemiallisia-, biologisia-, radiologisia- ja ydin - aseita^[166]. Joukkotuhoaseista puhuttaessa käytetään usein lyhenteitä, joista seuraavaksi olen luetellut yleisimmät: ABC-aseiden lyhenne muodostuu sanoista Atomic, Biological and Chemical Weapons. Lyhenne NBC muodostuu taas sanoista Nuclear, Biological and Chemical Weapons. Kolmas yleisesti käytetty lyhenne WMD tulee sanoista Weapons of Mass Destruction eli joukkotuhoaseet. Joskus myös polttotaisteluaineet kuten napalm liitetään tähän joukkoon.^[167]

4.3.2 Kemiallinen ase ja sen käytön vaikutukset

Kemiallisilla taisteluaineilla ymmärretään yhdisteitä, joita käytetään sota-, tuholais- tai sabotaasitoiminnassa aiheuttamaan kohteina olevissa ihmisissä joko kuolema, tilapäine toimintakyvyttömyys tai vammautuminen. Niitä voidaan myös käyttää eläimiä tai kasvillisuutta vastaan. Kemialliset taisteluaineet ovat yleensä nestemäisiä, jotka imeytyvät ihon läpi tai kaasuuntuneina vaikuttavat hengityselimiin.^[168]

C-ase koostuu taisteluaineesta ja sen maaliinsaattamisjärjestelmästä. Esimerkiksi raketinheitin ampuessaan kemiallisella taisteluaineella ladattuja raketteja on kemiallinen ase. Sen tuhovaikutus ei perustu raketin räjähtävään voimaan, vaan taisteluaineen myrkyvaikutukseen. Kemialliset taisteluaineet luokitellaan usealla eri tavalla, yleisimmin eläville organismeille aiheuttamiensa vaikutusten mukaan. Toinen ryhmitely koostuu kuolettavista, toimintakykyä alentavista ja kasvintuhoaineista. Sotilaallisen käytötavan mukaan aineet jaetaan ilma- ja maastokaasuihin. Kuolettavia aineita ovat esimerkiksi hermokaasut, yleismyrkylliset kaasut ja eräät toksiinit. Toimintakykyä alentavilla aineilla ymmärretään ärsyttäviä, tukahduttavia, syövyttäviä ja psykoaineita. Kasvintuhoaineita ovat esimerkiksi lehdenpudottaja- ja kasvien hävittäjäaineet.^[169]

Hermokaasut ovat nopeavaikutteisia ja äärettömän myrkyllisiä taistelukaasuja, jotka estävät hermoimpulssien häiriöttömän siirtymisen ja näin lamauttavat hermojärjestelmän. Hermokaasumyrkytyksen voi saada hengityksen, ihosaastutuksen tai elintarvikkeiden kautta. Tyypillisiä hermokaasuja ovat tabuuni, somaani, sariini ja VX. Yleis-

myrkylliset aineet, kuten syaanivety ja kloorisyaani, ovat nopeavaikutteisia hengitysymyrkkyjä, jotka estävät normaalin hapenoton. Ärsyttävät aineet vaikuttavat hengitysteihin ja silmiin. Tukahduttavat aineet synnyttävät keuhkovaurioita. Syövyttävät aineet vaikuttavat ihoon, silmiin ja hengitysteihin. Niitä levitetään yleensä nestemäisinä tai sitkostettuina maastokaasuina. Yleisimpiä syövyttävistä kaasuista ovat sinappikaasu ja levisiitti. Psykoaineilla ymmärretään huumausaineen tapaan vaikuttavia yhdisteitä. Merkittävimpiä psykokeemiallisia aineita ovat BZ ja LSD. Kasvintuhoaineita ja lehdenpudottajilla voidaan tuhota viljapelloja tai hävittää peitteistä kasvillisuutta.^{[170] [171]}

Monet taisteluaineet jaetaan ilma- ja maastokaasuihin niiden pysyvyyden mukaan. Ilmakaasut ovat syaanivedyn ja fosgeenin tapaan kaasumaisia tai helposti kaasuuntuvia yhdisteitä, kuten esimerkiksi sariini ja somaani. Ilmakaasuja käytetään tilanteissa, joissa halutaan nopea, mutta lyhytaikainen minuuteista muutamaan tuntiin kestävä vaikutus. Ilmakaasut sekoittuvat ilmaan ja myös laimenevat melko nopeasti. Maastokaasut ovat pysyvämpiä yhdisteitä. Ne ovat öljymäisiä aineita, jotka saastuttavat maaston pitkäksi jopa useiden kuukausien ajaksi. Maastokaasun saastuttamalla alueella toimiminen ilman täydellistä suojavarustusta on mahdotonta.^[172]

Yhdysvaltain Department of Homeland Security (DHS) on nimennyt 15 todennäköistä tai erittäin tuhoisaksi arvioitua uhkaa kansallisen turvallisuuden suunnittelun perustaksi. Näistä 15 uhkasta 4 liittyy kemialliseen terrorismiin:

1. Voimakkaasti ärsyttävän aineen ruiskuttaminen. Listalla numero 5.
2. Teollisuuskemikaalien levittäminen. Listalla numero 6.
3. Hermokaasuhyökkäys. Listalla numero 7.
4. Kloorisäiliön räjäytys. Listalla numero 8.

DHS:n ensimmäisessä kemiallisen terrorismin skenaariossa terroristit ruiskuttavat pienkoneella ärsyttävää kemikaalia jalkapallostadionille, missä ruiskutushetkellä on 100 000 katsojaa. Skenaariossa käytetyn aineen koostumus ja vaikutus on samanlainen kuin sinappikaasulla. Kun ihmiset joutuvat hengittämään kaasua, heidän hengityselimensä vahingoittuvat ja aineen joutuessa iholle, muodostuu vakavia palovammoja. Skenaarion mukainen terrori-isku aiheuttaa suuren määrän jopa pitkäaikaista sairaalahoitoa tarvitsevia uhreja, mutta kuolonuhrien lukumäärä on pieni. Stadionin katsojista ne, jotka ovat kattamattomilla alueilla, joutuvat suoraan kosketukseen aineen kanssa ja lisäksi kaasuuntunut osa leviää tuulen mukana aiheuttaen lisää tuhoa. Skenaarion tuhovaikutuksena 70 000 ihmistä joutuu sairaalahoitoon ja 150

menehtyy. Kaikki uhrit toisin eivät synny vaikuttavan aineen vaikutuksesta, vaan osa uhreista on valtavan paniikin ja joukkopaon seurausta. Iskun taloudelliset seuraukset ovat mittavat, sillä Stadion saatetaan joutua purkamaan ja syntyvä jäte käsittelemään erittäin vaarallisena.^[173]

DHS:n listan toinen kemialliseen terrorismiin viittaava skenaario on lähes sotilaallisen tarkka isku öljynjalostamoon ja samanaikaiset tavarakonttien räjäytykset läheisessä satamassa. Isku ei aiheuttaisi suuria uhrilukuja, mutta iskun taloudelliset seuraukset olisivat mittavat. Kyseisen iskutyypin seurauksista hyvä esimerkki on maaliskuussa 2005 tapahtunut öljynjalostamon räjähdys Texas Cityssä. Onnettomuudessa kuoli 15 ihmistä ja lähes sata loukkaantui. Räjähdysten seurauksena syntyneen tulipalon sammuttaminen kesti kaksi tuntia ja maisema näytti sotanäyttämöltä raivaustöiden alkaessa. Onnettomuus vaikutti hetkellisesti öljyn hinnan nousuun Yhdysvalloissa.^[174]

Kolmantena skenaariona DHS:n listalla on kolmeen toimistorakennukseen tehty terroristien sariini-isku kuudella ilmastointikanaviin asennetulla sumuttimella. Skenaariossa on mukaan 95 % rakennuksissa olleista ihmisistä kuolee ja levitetty hermokaasu tappaa tai sairastuttaa vakavasti myös ensimmäiset auttajat. Osa kaasusta poistuu myös rakennuksen katon ilmanpoistoaukoista ja leviää ympäristöön aiheuttaen lisätuhoja. Ympäröivällä alueella syntyy valtava paniikki, mikä myös lisää tuho vaikutusta. Kuolleiden määräksi on arvioitu yhteensä 6000. Lisäksi puhdistustöiden sekä toiminnan ennalleen palauttaminen tuottaa runsaat taloudelliset menetykset.^[175]

DHS:n viimeisenä kemiallisen terrorismin skenaariona on klooritankin räjäyttäminen ja suuren kloorivuodon tahallinen aiheuttaminen. Kloori aiheuttaa rajun tulehduksen hengityselimiin. Vaikka klooria säilytetään jäähdytettynä nestemäisessä muodossa, vapaaksi päästyään se muuttuu nopeasti ilmaa raskaammaksi kaasuksi ja leviää tuulen mukana. Skenaariossa vuoto tuotetaan ja kloorisäiliö avataan räjähdysaineilla tiheästi asutulla alueella ja kuolonuhreja syntyy jopa 17 500. Tuulen mukana leviävän kloorivuodon arvioidaan ulottuvan jopa 40 kilometrin päähän säiliöistä ja se edellyttää evakuointia jopa 700 tuhannelle ihmiselle. DHS arvioi viiden prosentin evakuointialueen sisällä olevista ihmisistä altistuvan hengenvaaralliselle määrällä klooria ja näistä edelleen puolen menehtyvän ennen asiaankuuluvaa hoitoa.^[176]

4.3.3 Biologinen ase ja sen käytön vaikutukset

Biologiset aseet ovat elävien pieneliöiden, mikrobien tai niiden osien käyttöä aseta-koituksessa. Biologiseen aseeseen kuuluu myös agenssien levittämiseen käytettävät järjestelmät. Vuonna 1972 solmitun kansainvälisen B-asesopimuksen mukaan myös toksiinit, mikrobien, kasvien tai eläinten tuottamat myrkyt, luetaan biologisiksi aseiksi. Levitysjärjestelmä voi olla yksinkertainen sabotaasikäyttöön soveltuva säiliö tai nyky-aikainen asejärjestelmä. Biologisen aseiden käytön päämääränä on aikaansaada sairastumiseen tai kuolemaan johtava tartunta tai toksiinin aiheuttama myrkytystila henkilöstössä tai eläimissä. Yleisimmin tartunta tapahtuu hengityksen, limakalvojen tai ruuansulatuselimistön kautta. Iholle saatu taudinaiheuttaja ei yleensä voi aiheuttaa sairastumista, ellei agenssia siirretä esimerkiksi kädellä suuhun tai ellei iho ole rikki. Tartunnan saaneet voivat levittää tauteja eteenpäin. Myös maaston saastuttaminen ja sitä kautta sen käytön estäminen on mahdollista.^[177]

B-aseeseen sopivia mikrobeja ovat erilaiset virukset, bakteerit ja toksiinit. Bakteerit ovat pieniä eliöitä, joita tavataan lähes kaikkialla luonnossa. Esimerkiksi ihmisen ihol- la ja suolistossa elää suuri määrä bakteereita. Bakteerien kasvattaminen on verraten helppoa, koska useimmat bakteerit pystyvät kasvamaan keinotekoisissa elatusaineis- sa. Useimmin bakteerit lisääntyvät jakautumalla. Yksi jakaantumiskierto kestää noin puoli tuntia hyvissä kasvuolosuhteissa. Tämä tarkoittaa sitä, että siis jo parissa vuo- rokaudessa voidaan saada aikaan lähes rajaton määrä bakteerimassaa. Käytännös- sä rajan tälle kasvupotentiaalille asettaa viljelmän huolto. Jotta B - aseagenssi olisi toimiva, sen olisi aiheutettava vakava tauti, sen tulisi tarttua helposti, sen olisi keestet- tävä ulkoisia vaikutuksia, ja tartunta olisi aikaansaatava mahdollisimman vähällä määrällä B - agensseja.^[178]

Virukset ovat selvästi bakteereita pienempiä. Ne eivät pysty lisääntymään isäntäso- lun ulkopuolella. Virusten kasvatus tapahtuu soluviljelmissä, hedelmöitettyissä kanan- munissa tai koe-eläimissä. Vaikkakin virusten kasvattaminen on huomattavasti vaati- vampaa kuin bakteerien kasvattaminen, pystytään myös niitä kasvattamaan paljon ly- hyessä ajassa. Vaativuutta aiheuttaa se, että monet virukset kuolevat nopeasti isän- täsolunsa ulkopuolella. Bakteerien ja virusten huono säilyvyys rajoittaa niiden käyttä- mistä asejärjestelmissä. Säilytysmenetelmistä paras on mikrobien kylmäkuivaus. Useimmiten kuitenkin jouduttaneen turvautumaan B-aseiden määrävälein toteutetta- vaan uudelleen lataamiseen.^[179]

Varsin monet toksiinit, luonnon eliöiden tuottamat myrkyt, soveltuvat B- asekäyttöön. Bakteeritoksiinien valmistus on helppoa, koska niitä saadaan kasvattamalla myrkkyä tuottavia bakteereita. Risiiniä ja muita kasvien tuottamia myrkkyjä voidaan eristää verraten helposti kasveista. Eräitä toksiineja kyetään nykyisin myös valmistamaan kemiallisesti.^[180]

Tehokkain B-aseen levitystapa on aerosolilevitys. Hitaasti maahan vajoava, B- taisteluainetta sisältävä pilvi muodostetaan aerosolilaitteella, joka voi esimerkiksi olla paineistettu tai puhalluslaitteella varustettu säiliö. Tuholaistoimintatyypissä B-aseen käyttämisessä agenssi voi olla esimerkiksi nesteenä tavallisessa pullossa tai kuiva-tussa muodossa vaikkapa muovipussissa.^[181]

B- asean mikrobit aiheuttavat infektioitauteja, jotka esiintyvät myös luonnollisina sairauksina. Useimmille mikrobeille on myös ominaista, että tartunnan saanut ihminen levittää tautia edelleen eteenpäin.^[182] Johtuen B- asean käytön ja luonnollisten sairauksien samanlaisista taudinkuvista, B-aseen käyttöä on hankala varmaksi todeta.

Terroristien käsissä vaaratilanteita voi aiheuttaa B-aseen sabotaasiluontoinen käyttäminen saastuttamalla elintarvikkeita, pilaamalla juomavettä ja B-aseen käyttäminen tiettyihin henkilöryhmiin. B- asean käytöllä uhkaaminenkin on toimenpide, mikä vaatii kohderyhmältä varautumista.^[183]

Yhdysvaltain Department of Homeland Security (DHS) on nimennyt 15 todennäköistä tai erittäin tuhoisaksi arvioitua uhkaa kansallisen turvallisuuden suunnittelun perustaksi. Näistä 15 uhkasta 4 liittyy bioterrorismiin:

1. Ilmalevitteinen pernarutto. Listalla numero 2.
2. Keuhkorutto. Listalla numero 4.
3. Elintarvikkeiden saastuttaminen. Listalla numero 13.
4. Hyötyeläinten sairastuttaminen. Listalla numero 14.^[184]

Edellämainituista uhkakuvista ilmalevitteisen pernaruton on arvioitu olevan välittömiltä seuraamuksiltaan kaikkein vakavin. DHS:n skenaariossa terroristit käyttivät kuorma-autoa, johon oli piilotettu pernaruttoa levittävä järjestelmä. Sitä käytettiin kaupungissa, joka oli tiheästi asuttu ja jossa oli runsaasti ulkopaikkakuntalaisia työntekijöitä. Ensimmäisten uhrien arvioitiin hakeutuvan hoitoon 36 tuntia saastutuksen jälkeen. Uhrien, joista suurin osa menehtyy, lukumäärän arvioitiin nousevan yli 13 tuhanteen.

Uhrien lisäksi saastutuksella olisi hyvin mittavat taloudelliset seuraukset, koska saastuneet alueet olisi puhdistettava huolellisesti uusien tartuntojen estämiseksi.^[185]

Listan toinen uhka on Mustan Surman kaltainen bakteerisairaus, keuhkorutto, jolla on mahdollisuus kehittyä epidemiaksi. DHS:n tekemän skenaarion mukaan terroristiryhmä levittää keuhkoruttoa kolmeen kohteeseen yhdessä isossa kaupungissa. Nämä levityspaikat ovat yleinen lentokentän käymälä, urheiluareena ja kaupungin päärautatieasema. Skenaarion mukaa rutto leviää neljässä vuorokaudessa 11:a valtioon USA:n ja Kanadan lisäksi. Neljän vuorokauden jälkeen levityksestä kuolleita on arvioitu olevan yhteensä 2543 ja sairastuneita lisäksi noin 8000. DHS ei ole pelannut skenaariota neljää päivää pidemmälle.^[186]

DHS:n kolmas bioterrorismiin liittyvä skenario on nestemäisen pernaruttokannan levittäminen useissa elintarviketuotantolaitoksissa. Levittäminen edellyttää huolellista suunnittelua ja pitkäjänteistä toteutusta. Skenariossa hyökkäysvaihe käynnistyy joulukuun 3. päivä, jolloin työntekijöiksi värväytyneet terroristit saastuttavat elintarvikkeet. Kahden vuorokauden kuluttua ensimmäiset potilaat hakeutuvat hoitoon. Joulukuun 5.-15. päivä merkittävä määrä potilaista joutuu sairaalahoitoon ja lopputuloksena on 300 menehtynyttä ja 400 tehohoitoa vaativaa sairastapausta. Puhdistus päästään aloittamaan joulukuun loppuun mennessä, kun tartunnan alkulähteet on eristetty. Levityksen seurauksena tartunnan alkulähteiksi paljastuneiden tuotannonalojen myynti romahtaa ja siitä seuraa merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.^[187]

DHS arvioi viimeiseksi bioterrorismin uhkakuvaksi tahallisen suu- ja sorkkataudin levittämisen Yhdysvaltain hyötyeläintuotantoketjuun. Tauti ei ole ihmiselle vaarallinen, mutta skenaariossa esiteltävät taloudelliset seuraukset kasvavat satoihin miljooniin dollareihin. Skenaarion mukaan terroristit levittävät virusperäistä tautia useissa tuotantolaitoksissa ja levityksen seuraukset alkavat näkyä noin kahden kuukauden kuluttua levityksestä. Valtavat määrät tartunnan saaneita eläimiä joudutaan lopettamaan ja niiden ruhot joudutaan hävittämään. Iskun yhteiskunnallinen vaikutus on mittava.^[188]

4.3.4 Ydinase ja sen käytön vaikutukset

Asetekniikan välineistä ydinase on kaikkein voimakkain ja laajavaikutteisoin. Sen käyttökynnys on luokiteltu erittäin korkeaksi. Ydinräjähteitä voidaan ampua tykeillä tai ty-

kistoraketeilla, sukellusveneistä^[189], joko maasta, vedestä tai ilmasta laukaistavilla ohjuksilla sekä pudottaa lentokoneista.^[190]

Ydinräjähteellä tarkoitetaan räjähdettä, jossa energiaa vapautuu atomiytimen reaktioista. Näissä reaktioissa vapautuva energia on kymmenen miljoonaa kertaa suurempi kuin konventionaalisissa kemiallisissa räjähteissä syntyvä energia. Reaktiot jaetaan kahteen päätyyppiin. Raskaiden ydinten halkeamista kutsutaan fissioreaktioksi ja keveiden ydinten yhtymistä fuusioreaktioksi.^[191]

Fissioreaktiossa raskas ydin halkeaa kahdeksi keskiraskaaksi ytimeksi. Yleensä fissio tapahtuu vasta silloin, kun ytimeen syötetään ulkopuolelta lisäenergiaa kullekin ai-neelle ominaisen kynnysenergian ylittävä määrä. Tärkeimmät halkeavat ytimet ovat uraani 233, uraani 235 ja plutonium 239, joista ainoastaan uraani 235 esiintyy luon-nossa. Fissioreaktion tuloksena syntyvät ytimet muodostuvat tietyn todennäköisyysja-kauman mukaisesti ja monet niistä ovat radioaktiivisia. Ydinpommeissa käytetään hy-väksi joko uraani 235 tai plutonium 239 fissiota. Ydinaseen kannalta on tärkeää, että fissioreaktiossa vapautuu sekä energiaa että neutroneja. Esimerkiksi kun uraani 235 ydin halkeaa, syntyy energiaa noin 200 MeV ja 2-3 neutronia. Jos yhden kilogram-man uraani 235:n jokainen ydin hajoaisi, vapautuisi siitä energiamäärä, mikä vastaa noin 20000 TNT - tonnin energiamäärää.^[192]

Fuusioreaktiolla tarkoitetaan ydinten yhtymistä. Helpoimmin fuusio toteutuu vedyn kahden isotoopin, deuteriumin ja tritiumin välillä. Fuusioreaktiot eivät voi tapahtua spontaanisti, vaan sen käynnistämiseen tarvitaan noin sadan miljoonan asteen läm-pötila. Käytännössä näin korkean lämpötilan saavuttamiseen tarvitaan fissioräjähdys. Energiatuotto fuusioreaktioissa on kolmin - nelikertainen fissioreaktioihin verrattuna. Fuusioreaktio voidaan siis käynnistää fissioreaktiolla.^[193]

Ydinaseet jaetaan taktisiin ja strategisiin ydinaseisiin ampumaetäisyyden ja käyttö-tarkoituksen mukaan. Taktisten ydinaseiden ampumaetäisyys ohjustyyppisessä am-muksessa on 550 kilometristä aina 5500 kilometriin saakka. Jos taktisen ydinaseen ampumaetäisyydeksi halutaan vähemmän kuin 500 kilometriä, voidaan se pudottaa pommina lentokoneesta tai sijoittaa tykistöammukseen. Strategisia ydinaseita voi-daan sijoittaa mannertenvälisiin ohjuksiin, jolloin ampumaetäisyys on jopa enemmän kuin 5500 kilometriä.^[194] Strategiset ydinaseet voivat sisältää useita ydinkärkiä, jolloin kokonaisteho nousee jopa megatonneihin.^[195]

Ydinräjähdysten vaikutukset riippuvat räjähteen koosta, räjähdyskorkeudesta, säätyypistä sekä maaston peitteisyydestä ja korkeuseroista. Vaikutukset jakaantuvat välittömiin vaikutuksiin ja myöhäisvaikutuksiin. Ydinräjähdykselle tyypillistä olisi yllätyksellisyys sekä nopeat ja suuret välittömät vaikutukset. Välittömät vaikutukset ilmenevät pääosiltaan ensimmäisen minuutin kuluessa räjähdyksestä. Niiden energiaosuus kattaa lähes 90% ydinräjähdysten kokonaisenergiasta. Aikajärjestyksessä välittömät vaikutukset ovat sokaisuna ilmenevä valovaikutus, polttona ilmenevä lämpövaikutus, radioaktiivinen alkusäteily, sähkömagneettinen pulssi, ilmakehän lyhytaikainen ionisoituminen, maaperän ja materiaalin muuttuminen radioaktiiviseksi sekä painevaikutukset. Arviolta 50 prosenttia vapautuvasta energiasta aiheutuu itse räjähdysaaltoista. Räjähdysaalto aiheuttaa valtavan ylipaineen, mikä voi kaataa esimerkiksi vankkoiksi rakennettuja rakennuksia ja laajoja alueita metsää. Lämpösäteily, mikä alkaa voimakkaana ja sokaisevana valon välähdyksenä, kattaa noin 35 prosenttia räjähdysten kokonaisenergiasta. Lämpöaalto aiheuttaa laaja- alaisia tulipaloja ja tuhoisia palovammoja. Sähkömagneettinen pulssi kattaa noin 5 prosenttia räjähdysten kokonaisenergiasta. Myöhäisvaikutusten osuus kokonaisenergiasta on noin 10 prosenttia.^[196] Myöhäisvaikutuksia esiintyy vielä tuntien ja vuorokausienkin kuluttua räjähdyksestä ja niitä ovat aktivoituneesta maaperästä lähtevä radioaktiivinen säteily, laskeuman mukana tuleva radioaktiivinen säteily sekä tulipalojen aiheuttamat savu- häkä- ja muut vaikutukset. Edellämainittujen vaikutusten lisäksi ydinräjähdys aiheuttaa ympäristössään maaperän tärinää ja sähkölaitteiden rikkoutumista sekä henkilöstössä myöhäisvaikutuksina kuumetta, tajuttomuutta, hiustenlähtöä, tulehduksia, heikkoutta ja näiden yhteisvaikutuksesta jopa kuolemaa.^[197]

Räjähdyspaikan läheisyydessä elämä saadaan ydinräjähdyksellä sekasortoon, kun räjähdyksestä mahdollisesti vaurioituneet sairaalat tukkeutuvat, sähköt katkeavat, tietojärjestelmät kaatuvat, ja räjähdysten aiheuttama paniikki valtaa ihmiset.

4.3.5 Radiologinen ase ja sen käytön vaikutukset

Radiologinen ase on radioaktiivista ainetta, esimerkiksi plutoniumia, levittävä vahingollinen laite, mitä käytetään asetarkoituksessa^[198]. Radiologisesta aseesta käytetään myös lyhennettä RDD (radiological dispersion device) ja nimitystä ”likainen pommi”. Radioaktiivinen aine voidaan levittää esimerkiksi konventionaalisella räjähteellä.^[199]

Vaikka sekä RDD että ydinase sisältävät radioaktiivista ainetta, RDD ei ole varsinainen ydinase. Räjähdyksessään RDD ei aikaansaa ydinaseelle ominaista massiivista energiapurkausta tai vaikutusten ketjureaktiota. Ionisoivan säteilyn aiheuttamana tyyppillinen RDD tappaisi korkeintaan muutaman räjähdyspaikkaa lähellä olevan ihmisen. Riippuen räjähdyspaikan väestötiheydestä ja RDD:n sijoituspaikasta, se saattaa tappaa korkeintaan satoja ihmisiä. Huolimatta pienemmistä vaikutuksista ydinräjähdykseen verraten, RDD voisi olla tehokas terroristin ase, koska sitä voitaisiin käyttää muiden aseiden tai pommien rinnalla. Näissä hyökkäyksissä sillä voitaisiin estää pelastuspalvelun toiminta ja monikertaistaa hyökkäyksen todelliset fyysiset vaikutukset. RDD ei voi aiheuttaa suuria määriä kuolonuhreja, ei välittömällä eikä myöhäisvaikutuksilla.^[200]

Radioaktiivisesti säteilevän materiaalin aiheuttama ionisoiva säteily voi aiheuttaa pahoinvointia, muutoksia verenkuvassa, hiustenlähtöä ja palovammoja. Säteily voi myös kasvattaa syöpäriskiä.^[201]

4.3.6 Miten terroristit voivat saada Cbrn- aseita haltuunsa?

Joukkotuhoaseiden hallitsematon leviäminen etenkin terroristien, mutta myös minkä tahansa poliittisia tai taloudellisia motiiveja omaavan ryhmittymän haltuun on pelottava mahdollisuus. Biologisten ja kemiallisten aseiden valmistus ja varastointi on helpompaa ja halvempaa kuin ydinaseiden valmistus.^[202] Yhä useammalla ei - valtiollisella toimijalla ja valtiolla on mahdollisuus kehittää joukkotuhoaseita^[203].

Teknologian kehitys on tehnyt mahdolliseksi valmistaa myös kemiallisia agensseja jopa kellarilaboratorioissa. Tokion sariini-isku vuonna 1995 todistaa tämän. Tämä tietysti vaatii ammattitaitoisen kemistin. Kemiallisen agenssin levitysmekanismina käy esimerkiksi tavalliset painekaasusäiliöt, joita tavalliset tavaratalot myyvät.^[204] Terroristi ei välttämättä tarvitse huippuluokan levityslaitteita, korvaavat menetelmätkin ajavat asiansa.

Venäjällä on edelleen suuret kemiallisten aseiden varastot: 40 000 tonnin varastoista oli 2003 mennessä hävitetty vasta yksi prosentti. Turvajärjestelyjen ja valvonnan puutteet voivat johtaa onnettomuuksiin tai aineiden kulkeutumiseen ei - toivottuihin kohteisiin ja ei - toivotuille käyttäjille.^[205]

Biologinen ase on myös terroristien saatavilla, koska sen valmistus on kohtuullisen yksinkertaista: tarvitaan vain tappava bakteeri ja kasvualustaa. Bakterin voi saada esimerkiksi samalla keinolla, millä Aum Shinrikyo - järjestö toteutti omaa ohjelmaansa: Matkustamalla maahan, missä halutun taudin epidemia on vallallaan ja otetaan talteen tarvittavaa bakteeria. Biologisia agensseja esiintyy luonnollisina ympäri maailmaa. Esimerkiksi brucelloosi esiintyy maailmanlaajuisesti ja pernaruttoa tavataan Afrikassa, Lähi - Idässä ja osissa Aasiaa^[206]. Biologisen aseiden valmistamiseen tarvitaan myös valmistuslinja, jonka vienti maasta toiseen on helppoa, koska välineitä voidaan käyttää sekä siviilitarkoituksiin että biologisen aseiden valmistamiseen. Kun valmistuslinja ja kapselillinen bakteeria on käytössä, se monentaa itsensä viikossa. Bioaseen tai siihen tarvittavan bakterin voi onnistua varastamaan varastoista tai kuljetusten yhteydessä. Esimerkiksi Venäjän rikoslaki kieltää kyllä joukkotuhoaseiden tuotannon ja myynnin, mutta ei niiden varastointia, tuotantolaitosten käyttövalmiina pitämistä eikä uusien kehittämistä.^[207]

Vaikka bioaseeseen tarvittavan bakterin kasvatus on helppoa ja halpaa, hyvin toimivan levityksen mekanismin, useimmiten sumutteen, valmistaminen vaatii kokeneen mikrobiologin. Aerosolin, siis sumutteen, on oltava hyvin hienojakoista: partikkeli - tai pisarakoon 1-2 mikronia eli tuhannesosamillimetriä. Jos bakteerisuspensio sumutetaan sellaisenaan, syntyy noin 0.5 millimetrin pisaroita, siis miljoona kertaa liian suuria. Tarpeeksi hienojakoisen aerosolin saamiseksi bakteerisuspensio pitää pestä moneen kertaan, lyofilisoida, mikrokapseloida ja varustaa sähkövarauksella niin, etteivät kapselit pääse kokkaroitumaan, vaan karkottavat toisiaan.^[208]

Eräs Amerikkalainen tutkimus jakaa ydinterrorismin uhkat neljään osa- alueeseen:

- Ydinaseiden varastaminen ja räjäytys.
- Fissiokelpoisen materiaalin varastaminen tai ostaminen ja siitä valmistetun alkeellisen ydinaseen räjäyttäminen (IND).
- Hyökkäys tai sabotaasitoiminta ydinvoimaloihin tai muihin ydinlaitoksiin aiheuttaen laajan alueen joutumisen säteilylle alttiiksi.
- Radioaktiivisen materiaalin luvaton hankkiminen ja sen levittäminen esimerkiksi räjähteellä tai laajalla tulipalolla. Tätä kutsutaan myös ns. "likaiseksi pommiksi" (RDD).^[209]

Tällä hetkellä maailmassa on yhdeksän ydinasevaltiota: Kiina, Ranska, Intia, Pohjois - Korea, Pakistan, Venäjä, Iso- Britannia ja Yhdysvallat. Yhteensä näillä valtioilla on

ydinaseita enemmän kuin 30000, mutta näistä yli 10000 ovat sellaisia, mitkä ovat vanhentuneita tai mitkä ovat reservissä. Toisen lähteen mukaan ydinaseiden määrä on vähentynyt kylmän sodan aikaisesta lähes 50 000 ydinräjähteestä noin 20 000 räjähteeseen^[210]. Suurimmassa osassa ydinasevaltioita ydinaseet ovat tarkan valvonnan alla koko niiden elinkaaren ajan. Kuitenkin esimerkiksi Venäjällä ovat turvatoimet heikentyneet ydinasevarastojen kasvaessa ja niiden muututtua vähemmän järjestelmällisiksi. Tämän seurauksena esimerkiksi osa Venäjän taktisista ydinaseista on epäluotettavien turvatoimien takana.^[211] Lisäksi Neuvostoliitolta periytyneiden 170 käytöstä poistetun ydinsukellusveneen purkaminen ja ydinjätteiden turvallinen varastointi ja hävittäminen on välttämätöntä kansainvälisen turvallisuuden lisäämiseksi^[212].

Yleinen kuvitelma on, että ydinaseen rakentaminen on hyvin vaikeata. Rakennettaessa luotettavaa varsinaista ydinasetta, se onkin sitä. Vaikeinta on korkeasti rikastetun puhtaan ydinräjähteen, noin 93 - 95- prosenttisen uraani-235:n tai plutonium-239:n valmistaminen. SIPRIN (Stocholm International Peace Research Institute) tekemän arvion mukaan se on mahdollista vain valtioille, koska siihen tarvitaan useita eri alojen tutkimus- ja tuotantolaitoksia, kymmenkunta hyvinkoulutettujen tutkijoiden johtamaa projektia, muutama vuosi aikaa ja vähintään 100 miljoonaa dollaria varoja.^[213]

Mutta terroristi ei tarvitse välttämättä varsinaista ydinasetta, jonkinlainen ydinräjähdetriittä ja sellainen syntyy paljon helpommin. Niin sanotun alkeelliseen ydinaseeseen tarvittavaa rikastettua uraania (HEU, Higly Enriched Uranium) on Venäjällä valtavat määrät, noin 1250 tonnia. Nämä on sijoitettu huonosti vartioituihin tiloihin, eikä niistä ole selvää kirjanpitoa. On paljon vaikeampaa järjestää tiukka turvajärjestely fissiokelpoiselle materiaalille kuin ydinaseille. IAEA:n tekemän arvion mukaan IND:n rakentamiseen tarvitaan noin 25 kiloa rikastettua uraania tai ainoastaan 8 kiloa plutoniumia.^[214] Useita uraanin salakuljetusyrityksiä Venäjän varastoista on paljastettu, ja jokunen on saattanut onnistuakin.^[215] Kun terroristiryhmä onnistuu hankkimaan käsiinsä fissiokelpoista materiaalia, ydinräjähteen valmistaminen onkin helpompaa. Käytännössä kaikki alkeellisen ydinaseen valmistamiseen vaadittava tekninen informaatio on ollut vapaasti saatavissa tiedekirjallisuudessa vuosikymmenten ajan.

Yhdysvaltain kongressin teknologiaviraston tutkijoiden mukaan pieni ryhmä ihmisiä, joista kukaan ei ole koskaan päässyt käsiksi salassa pidettyyn kirjallisuuteen, voisivat mahdollisesti suunnitella ja valmistaa alkeellisen ydinaseen. Ongelmatonta se ei ole,

sillä ryhmässä täytyisi olla ydinfysiikan erikoisosajia, insinöörejä, asentajia ja räjähdysasiantuntijoita. Tämän lisäksi heidän pitäisi saada haltuunsa rikastettua uraania tai muuta fissiokelpoista materiaalia. Välttämättä heidän ei tarvitsisi tehdä mitään kokeita. Tarvittaisiin ainoastaan kohtuullinen konepaja, jonka saa vuokrattua epäilyksiä herättämättä. Välineistön hankinta vapailta markkinoilta maksaisi mahdollisesti vain murto-osan miljoonista dollareista. Mahdollista on, että älykäs ja kyvykäs ryhmä voisi suunnitella ja valmistaa ase, joka tuottaisi huomattavan ydinräjähdyskseen.^[216]

[217]

Terroristien valmistama alkeellinen ydinräjähdde ei ole ainoa uhka. Jos terroristiryhmä onnistuu hankkimaan plutoniumia, se voisi levittää sitä perinteisen räjähteen tai tulipalon avulla, mikä saastuttaisi laajan kaupunkialueen radioaktiivisilla isotoopeilla.^[218] Tällaista räjähdettä terroristit voisivat käyttää myös muiden aseiden tai pommien rinnalla estääkseen tai vaikeuttaakseen esimerkiksi lääkintä- ja ensiapuhenkilöstön toimintaa iskun kokonaisvaikutuksen suurentamiseksi^[219].

4.3.7 Terroristien mahdollisuudet Cbrn- aseiden käyttöön

Edellä esitin DHS:n laatimia skenaarioita bioterrorismin mahdollisista iskuista ja niiden vaikutuksista. Teoreettisesti tarkasteltuna erilaisten luonnollisten tai keinotekoisien tautien käyttö tappotarkoitukseen vaikuttaa terroristeille hyvinkin käyttökelpoiselta ajatukselta. Kuitenkin on syytä muistaa, että useat valtiotkin epäonnistuivat 1900-luvulla yrityksissään tuottaa käyttökelpoisia biologisia aseita. Onnistuakseen tekemään laajavaikutteisen iskun, terroristeilla on suuri joukko haasteita selvitettävänä. Ongelmia tuottavat riittävän tappavan tautikannan hankkiminen, vakaan tuotantoympäristön luominen, lopputuotteen puhdistus ja asekäyttöön sopivaksi muuntaminen sekä lopullisen levitysmuodon valmistelu. Terroristit tuskin lukevat ongelmien joukkoon lääketieteestä ja hallitusten testeistä tuttuja turvamääräyksiä.^[220]

Terroristien mahdollisuuksia kemiallisen aseiden käyttöön varmasti eniten rajoittavat kemiallisten taisteluaineiden hankkiminen. Niin kuin tutkielmasta aikaisemmin kävi ilmi, motivoitunut terroristijärjestö kykenee valmistamaan itse kemiallisen ase. Mutta sen valmistamiseen vaaditaan erittäin ammattitaitoinen kemisti ja luotettavat välineet.^[221]

Erään haastattelemani asiantuntijan mukaan ammattitaitoinen ja motivoitunut terroristiryhmä kykenisi valjastamaan sekä kemiallisen että biologisen agenssin käyttöönsä. Erityisesti jos tavoitteena on ainoastaan paniikin luominen, kemiallisen agenssin

valmistamiseen sopivia raaka- aineita löytyy runsaasti tavallisista teollisuuskemikaaleista. Kuitenkin kovien ja laajojen vaikutusten aikaansaamiseksi terroristien pitäisi käyttää hermokaasua, minkä valmistaminen on vaikeampaa kuin alkeellisemmän agenssin luominen, mutta kuitenkin mahdollista. Tehokkaan levitysmekanismin valmistaminen sekä biologiselle että kemialliselle aseelle on terroristiryhmälle ongelmallista. Se tarvitsee runsaasti ammattitaitoa, aikaa ja rahaa. Lisäksi kaiken pitäisi tapahtua salaisesti.^[222]

Vaikka terroristiryhmä onnistuisi varastamaan ydinaseen, sen räjäyttäminen ei ole aivan ongelmatonta. Ydinaseissa on turvajärjestelmät, joiden ohittaminen on välttämättöntä ydinaseen räjäyttämiseksi. Vanhemmissa aseissa turvajärjestelmät saattavat olla mekaanisia, mutta uudemmissa aseissa turvajärjestelmät ovat elektronisia. Niiden ohittamiseen täytyy syöttää oikea koodi. Ilman asiaanperehtynyttä ammattilaista, erityisesti länsimaisen uuden ydinaseen turvajärjestelmän ohittaminen on mahdoton tehtävä. Vanhemmissa venäläisissä aseissa se saattaa onnistuakin.^[223]

Halutessaan aikaansaada laajavaikutteisen ja tehokkaan terrori-iskun, ydinterroristi joutuu kulkemaan pitkän ja ongelmallisen tien ennenkuin suunnitelma voi toteutua: Ensinnäkin terroristijärjestöllä täytyy olla motiivi korkea-asteisen väkivallan käyttämiseen, tarvittavat välineet, tekninen tietämys ja riittävät taloudelliset resurssit operaation aloittamiseen ja loppuunsaattamiseen. Tämän jälkeen terroristijärjestön täytyy hankkia ydinräjähdettä joko ostamalla, varastamalla tai valmistamalla itse. Lisäksi he tarvitsevat tietämyksen ydinaseen mahdollisen suojauslaitteiston ohittamiseen tai tuhoamiseen ydinaseen räjäyttämiseksi. Ennen aseiden käyttämistä, terroristien täytyy myös onnistua ja kyetä siirtämään ase halutulle kohteelle.^[224] Kuten huomaamme, terroristin tie on pitkä ja vaivalloinen.

Koska radioaktiivista materiaalia on paljon laajemmin saatavilla kuin ydinaseeseen sopivaa fissiokelpoista materiaalia ja koska konventionaaliset räjähteet ovat myös suhteellisen helposti hankittavissa, on todennäköisempää, että terroristit käyttävät liikaista pommia (RDD) kuin itsevalmistamaansa alkeellista ydinräjähdettä (IND).^[225]

Julkisuudessa Al-Qaidan mahdollisuutta cbrn - aseiden käyttöön on spekuloitu valtavasti. Analyysit eivät lopu, ennenkuin Al - Qaidan jäsenistö saadaan hajotettua tavalla tai toisella. Aihe on herkullinen uutisoitava, mutta tiedotusvälineiden vaikeutena on luonnollisesti luotettavan tiedon saaminen. Analyytikot yrittävät rakentaa pienistä tiedonrippeistä palapeliä, joka rakentuu hiljalleen täydemmäksi. Analyytikot jakautuvat

varovaisiin ja alarmistisiin, ja lukijan tehtäväksi jää kokonaiskuvan muodostaminen tästä uutisoinnista. Suomalaisen Konfliktien ja terrorismin tutkimusryhmän uutiskatsauksessa (No.5/2005) johtopäätöksenä todetaan, että al - Qaidalla ei ainakaan vielä ole teknisiä edellytyksiä käyttää varsinaisia joukkotuhoaseita, koska niiden käyttäminen vaatii niin valtavan tietotaidon. Motivaatiota järjestöltä aseiden käyttämiseen varmasti löytyisi, mutta motivaatio ja kyvyt eivät kohtaa. Tutkimusryhmän mukaan varsinaisilla joukkotuhoaseilla tehty isku ei vielä lähitulevaisuudessa ole todennäköinen.^[226]

4.4 Viimeaikaisten terrori - iskujen luonne, esimerkkitapaukset

Jotta lukija pystyisi konkreettisesti ymmärtämään terrori-iskujen vakavuuden, on tärkeää tietää, minkälaisia terrori-iskuja lähihistoriassa on tapahtunut. En esittele kaikkia tapahtuneita iskuja, mutta esimerkkien avulla pyrin esittelemään terrori-iskujen moninaisuutta. Myös viitteitä cbrn - terrorismista on lähihistoriasta löydettävissä. Cbrn - terrorismin uhkan todellisuuden todentamiseksi esittelen myös iskuja, mitkä eivät suoranaisesti ole ääri-islamilaisten terroristien tekemiä.

Tarkoituksenaan vaikuttaa Oregonin erään pikkukaupungin paikallisvaalien tulokseen vuonna 1984 eräs uskonnollinen ryhmä laittoi neljän kaupungin ruokabaarin salaattimaljoihin salmonellaa. Levityksen seurauksena 750 henkeä sairastui, mutta kukaan ei tehokkaan sairaalahoidon ansiosta menettänyt henkeään. Vaalitulokseenkaan kyseinen isku ei vaikuttanut, sillä sabotaasiksi teko paljastui vasta vuonna 1986, jolloin eräs iskuun osallistuneista paljasti tapauksen.^[227]

Toistaiseksi tehokkaimmasta cbrn - iskusta on vastannut japanilainen Aum Shinrikyo-järjestö. Terroristijärjestö aloitti bioaseprojektinsa vuonna 1992, jolloin järjestön johtaja matkusti sairaanhoitajana Zaireen, jossa riehui silloin voimakas Ebolavirus - epidemia. Hän todellisuudessa potilaiden auttamisen sijasta halusi saada hyvän ebola - virus kannan asekäyttöön. Toimivaa asetta ei kuitenkaan saatu aikaan.^[228]

Vuonna 1993 sama järjestö kokeili eri bioagensseja. Se sumutti Tokion ylle pernaruttoaerosolia liikkuvasta autosta sekä korkeasta rakennuksesta botulinum - toksiniä. Tuloksia ei kuitenkaan ilmaantunut, sumutteet olivat ilmeisesti tehottomia.^[229]

Vuonna 1995 Aum Shinrikyo onnistui iskussaan tehokkaammin. Järjestön oma kemisti oli valmistanut 10 kiloa noin 30- prosenttista sariini-hermokaasua. Sariinin he ja-

koivat kymmeneen kaksinkertaiseen muovipussiin, ja muovipussit edelleen kaksimiehisille partioille. Partiot jakaantuivat kymmeneen suunnilleen samaan aikaan saapuvaan junaan Tokion keskusasemalla 20.3.1995 noin kello kahdeksan aamulla, siis pahimpaan ruuhka-aikaan. Jokainen partio oli varustautunut sateenvarjolla, jonka pää oli teroitettu teräväksi. Partion ensimmäisen miehen tuli sijoittaa hermokaasupussi junan päässä olevaan matkalaukku-osastoon. Toisen, perässä tulevan miehen tuli puhkaista sateenvarjolla pussiin reikä, josta lattialle valuva sariini voisi höyrystyä hengitysilmaan. Ainoastaan yksi partio kymmenestä onnistui osittain tehtävässään. Ilmeisesti kaikki olivat niin hermostuneita. Vaikka ainoastaan osa sariinista valui lattialle, 12 ihmistä kuoli ja 5500 loukkaantui. Tokion ensiapujoukkojen ja sairaaloiden tehokkaan toiminnan johdosta kukaan loukkaantuneista ei kuollut. Jos isku olisi toteutettu ammattimaisemmin ja tehokkaammin, tuho olisi saattanut olla sata- tai tuhatkertainen. Tehokkaampaan vaikutukseen olisi päästy esimerkiksi sijoittamalla sariini painekaasusäiliöihin ja säiliöt edelleen eri puolille metroasemaa. Kun venttiilit olisi avattu, hermokaasu olisi tehokkaammin sekoittunut ilmaan ja junien imun vaikutuksesta pian koko metroverkostoon.^[230]

Seuraavina kuukausina Aum Shinrikyo yritti iskeä uudestaan. Kohteena tällä kertaa käytettiin Tokion maanalaisen käymälöitä. Niihin sijoitettiin kemiallisen aseiden säiliöitä, joiden pohjalle pantujen kaliumsyaniditankojen päälle kaadettiin väkevää rikkihappoa. Edellisen iskun johdosta uuteen iskuun oli onneksi varauduttu. Metrotunneleihin oli sijoitettu 60 000 ylimääräistä poliisia, ja mm. siivoojat olivat koulutettu terrorismin torjuntaan. Ennenkuin kaasut ehtivät toimia, terrori-isku huomattiin ja vahingoilta säästettiin.^[231]

Jo tässäkin tutkielmassa useampaan kertaan mainitut vuoden 2001 syyskuun 11. päivän terrori-iskut Yhdysvalloissa olivat järkyttävyydessään vertaansa vailla. Kaksi al-Qaida - järjestön kaappaamaa matkustajalentokonetta törmäsi New Yorkissa World Trade Centerin pilvenpiirtäjätorneihin. Törmäykset aiheuttivat rakennuksiin vakavia rakenteellisia vahinkoja ja useampiin kerroksiin levinneen tulipalon. Vaurioituneiden rakenteiden ja yksittäisten kerrosten sortumisen seurauksena alueen kaksi suurinta rakennusta (kerroksia 110, korkeutta 405 m, toimistotilaa yhteensä 880 000 neliömetriä, rakennettu vv. 1973-1996) romahti täysin. Nykyisten tietojen mukaan 2829 ihmistä sai surmansa. Uhrien joukossa oli lukuisia eri organisaatioiden IT-asiantuntijoita sekä noin 350 pelastustyöntekijää.^[232]

WTC - kompleksi koostui seitsemästä rakennuksesta. Sortuvista torneista singonneet rakenteiden osat aiheuttivat ympäröivällä alueella lisää tulipaloja ja sortumia, ja kaksoistornien ohella muutkin WTC - rakennukset sortuivat ainakin osittain. WTC - rakennuskompleksissa oli noin 58 000 henkilön työpaikat ja siellä kävi noin 90 000 vierailijaa päivittäin. Kaikkiaan tuhot johtivat noin 100 000 henkilön sijoittamiseen uudelleen.^[233]

WTC oli merkittävä Atlantin ylittävän tietoliikenteen ja finanssimarkkinoiden tietoliikenteen solmukohta. Useiden miljoonien ihmisten puhelin- ja internet - yhteydet katkesivat iskun seurauksena. Iskussa tuhoutuneen omaisuuden vakuutusarvot olivat arviolta 40-70 miljardia dollaria. Terrori - iskulla oli myös globaaleja vaikutuksia: Pörssi heilahteli voimakkaasti, monet organisaatiot asettivat välittömästi matkustuskiellon, turvatoimia tiukennettiin useissa paikoissa ja tieto- ja teletekniikan toimitukset Yhdysvalloista viivästyivät tiettyjen komponenttien osalta jopa kahdella kuukaudella.^[234]

WTC:n lisäksi terrori-isku kohdistui myös Yhdysvaltain puolustusministeriön päämajaan Pentagoniin, minkä seurauksena oli 189 kuollutta. Lisäksi yksi matkustajakone syöksyi maahan Shanksvillessä Pennsylvaniassa.^[235]

Vuonna 2001 Yhdysvalloissa lietsoivat pelkoa pernaruttobakteerit, joita levisi kirje-postin välityksellä. Bakteerit surmasivat 5 ihmistä. Tämän seurauksena useita postin lajittelukeskuksia jouduttiin sulkemaan, ja myös kongressi oli ajoittain lamaantuneena bakteerihälytyksen takia. Mitään yhteyttä ei löydetty bakteerien levittämisen ja al-Qaidan tai yleensäkin terrori-iskujen 11.9.2001 välille. Myöhemmin vahvistui epäily, että bakteerikirjeiden lähettäjä oli löydettävissä Yhdysvaltain omista laboratorioista. Tapaus horjutti kansalaisten luottamusta Yhdysvaltain valmiutta kohdata biogisten aseiden kanssa tehtävää hyökkäystä kohtaan.^[236] Tapahtuma myös muutti ihmisten ja erityisesti päättäjien näkemystä bioterrorismin uhasta merkittävästi. Euroopasakin turvallisuus- ja terveydenhuoltopalvelut jouduttiin hälyttämään valmiuteen ja useissa maissa jouduttiin tilanteisiin, jossa kirjeiden uskottiin sisältävän pernaruttobakteereita.^[237]

Espanjan pääkaupungin Madridin lähiliikennejunaverkkoa vastaan suunnattiin 11. maaliskuuta vuonna 2004 koordinoitu pommi-isku -sarja. Iskussa kuoli 191 ja loukaantui yli 1800 ihmistä. Iskut koostuivat kymmenestä räjähdyksestä, jotka tapahtuivat aamuruuhkassa neljässä lähiliikennejunassa. Tutkijoiden mukaan iskussa käytet-

tiin yhteensä kolmeatoista itserakennettua pommia, joista kolme jäi räjähtämättä. Pommi-isku oli tuhoisin terrori-isku Euroopassa sitten Lockerbien pommi-iskun vuonna 1988 ja Euroopassa tapahtunut pahin terrori-isku.^[238]

Välittömästi iskun jälkeen viranomaiset leimasivat baskiterroristijärjestö ETA:n iskujen tekijäksi. ETA kuitenkin kiisti syyllisyytensä. Myöhemmin saadut todisteet viittasivat marokkolaiseen ääri-islamilaiseen GICM- ryhmittymään (Groupe Islamique Combatant Marocain). Huhtikuun 14. päivään vuonna 2004 mennessä viisitoista henkilöä oli pidätetty ja seitsemää muuta oli kuulusteltu iskuja koskien.^[239]

Iskujen jälkeen AVE - luotijuna yritettiin räjäyttää 2. huhtikuuta, mutta isku saatiin estettyä. Tapahtumasta seuraavana päivänä poliisi teki rynnäkön Madridin eteläpuolella sijaitsevaan huoneistoon, joka saatujen todisteiden perusteella toimi iskujen toteuttajien tukikohtana. Poliisien aloittaessa rynnäkköään epäillyt räjäyttivät rakennuksen tappaen itsensä ja yhden poliisin. Myöhemmissä tutkimuksissa selvisi, että räjähdyksessä käytetyt räjähteet olivat samaa tyyppiä kuin 11. maaliskuuta tapahtuneissa pommi-iskuissa ja epäonnistuneessa AVE - luotijunan räjäytysyrityksessä käytetyt. Yleisesti oletetaan, että poliisirynnäkössä itsensä räjäyttäneet henkilöt olivat osallisia molempiin iskuihin.^[240]

Madridin terrori-iskujen kaltainen pommi-iskujen sarja tapahtui Lontoossa 7. heinäkuuta 2005. Isku koostui neljän pommiräjähdysten sarjasta. Ensimmäiset kolme pommia räjähtivät metrossa vain 50 sekunnin sisällä toisistaan ja noin tuntia myöhemmin räjähti kaksikerroksinen bussi. Terrori-iskussa kuoli 56 ihmistä, mukaanlukien neljä epäiltyä tekijää, sekä 700 ihmistä loukkaantui. Terrori-isku oli luultavasti suunniteltu toteutumaan samaan aikaan kun YK isännöi G8 - kokousta Skotlannissa. Räjähdykset tapahtuivat päivän sen jälkeen, kun Lontoo oli valittu vuoden 2012 kesäolympialaisten isännäksi. Välittömästi räjähdysten jälkeen Lontoon maanalainen pysäytettiin ja lukuisat asemien lähellä olevat tiet suljettiin. Lontooseen saapuva junaliikenne keskeytettiin lähes koko päivän ajaksi, ja kaupungin bussiverkosto suljettiin keskustassa.^[241]

Britannian poliisi löysi pommintekijöiden tukikohdan Leedsistä 12. heinäkuuta. Poliisin tietojen mukaan kyseessä oli itsemurhaisku, ja ainakin kolme tekijää kuoli sen yhteydessä. Heidät tunnistettiin 19-30- vuotiaiksi pakistanilaistaisiksi briteiksi. Aina-kin yhden osalta itsemurhateoria varmistui todeksi, kun tekijäksi tunnistetun Muham-

med Sidique Khanin nauhoittama videonauha esitettiin 2. syyskuuta al-Jazeera-televisiokanavalla. Khan nimeää videossaan Osama bin Ladenin ja al - Qaidan kakkosmiehenä pidetyn Abu-Musab al-Zargawin esikuvikseen.^[242]

Tutkimuksen valmistumisen kynnyksellä helmikuussa 2006 ääri-islamilaista maailmaa suututtivat profeetta Muhammadista syyskuussa 2005 julkaistut pilakuvat, joissa hänet kuvattiin muslimiterroristina. Kuuhunta pilakuvien ympärillä nousi julkisuuteen helmikuussa, jolloin muslimit loukkaantuivat piirroksista. Muslimimaiden johtajat vaativat piirrokset julkaisseelta tanskalaiselta Jyllands-Posten-sanomalehdeltä ja Tanskan hallitukselta anteeksipyyntöä. Tanskan hallitus vetosi kuitenkin ilmaisunvapauteen eikä suostunut helmikuun 13. päivään mennessä pyörtämään kantaansa.^[243] Kuuhunta pilakuvien ympärillä vaati ihmisiä ja sillä oli myös suuria taloudellisia vaikutuksia. Islamilaisten maiden kaupat poistivat tanskalaisia tuotteita valikoimistaan ja muun muassa tanskalais-ruotsalainen Arla menetti kuuhunnan aikana päivittäin noin kymmenen miljoonaa tanskan kruunua eli noin 1,3 miljoonaa euroa boikotoinnin vuoksi. Arla vie Lähi-itään muun muassa voita, juustoja ja maitojauhetta.^[244]

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Terrorismi on ilmiönä hyvin vanha. Sitä on kohdattu eri muodoissa kautta aikojen. Terrorismin taustalla ovat olleet muun muassa separatistiset, kansalliset, alueelliset tai etniset pyrkimykset, ideologiset ja vallankumoukselliset hankkeet sekä uskonnollinen fanatismi.

Terrorismi on käsitteenä vaikeasti määriteltävissä. Vielä 1970-luvulla määrittelyksi riitti organisoidun väkivallan käyttö tai sen käytöllä uhkaaminen pelon ja pakokauhun luomiseksi ja sitä kautta poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Nykyään terrorismin motiiveja tutkittaessa on otettava huomioon niin uskonnolliset tai ideologiset kuin sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristösytyt. Usein terrorismi on määritelty vallan tavoittelun välineenä. Uusin terrorismin aalto, niin sanottu ääri-islamilaisten terrorismi, on maailmanlaajuinen ja liittyy väkivaltaiseen uskonnolliseen ääriliikehdintään. Ääri-islamilaisten terrorismi ei tunne valtiorajoja, sillä sen kannattajia löytyy ympäri maailmaa. Ääri-islamilaisten terrorismi on suuren tuho vaikutukseen pyrkivää toimintaa, mikä liittyy ensisijaisesti globaalisti toimiviin terroristiryhmien verkostoon. Terroristiryhmät muodostavat hajautetusti toimivia ja johdettuja verkostoja, joista merkittävin on edelleen al - Qaida. Ennen paikallisesti toimineet monet samansuuntaisen ideologian omanneet terroristiryhmät ovat samaistuneet ja liittyneet al - Qaidaan. Globaalin ter-

rorismin tukeutumisalueita ovat Lähi - Itä, Kaakkois-Aasia, Afrikan sarvi ja Itä-Afrikka sekä Afganistanin lähialueet.

Ääri-islamilaisten terrorismin pääkohteina ovat maallistuneet muslimihallitukset, mutta erityisesti myös Israel, Yhdysvallat ja länsivaltiot yleensä. Paikallisesti toimivia hallituksia vastaan ääri-islamilaisten terrorismi toimii muuttaakseen hallitukset islamin pohjalta toimiviksi. 2000-luvulla ääri-islamilaisten terrorismi on laajentunut jo eräänlaiseksi sodaksi Yhdysvaltoja ja muita länsivaltioita vastaan, ja sen tavoitteena on tuhon aiheuttaminen ja niiden toiminnan vaikeuttaminen.

Ääri-islamilaisten ideologian kehittyminen nykymuotoonsa on monen asian seurausta ja se on tapahtunut pitkän ajan kuluessa. Kuitenkin on tärkeää ymmärtää, että islamia ei saa asettaa ääri-islamilaisten terrorismin syyksi. Maltilliset muslimit eivät pidä oikeana sitä toimintatapamallia, mitä radikaalit terroristit seuraavat.

Historian valossa ajatellen islamilaisten maailman ja lännen vastakkainasettelulla on pitkät juuret. Kun jokin kansa hallitsee toista, eri kulttuuria tai uskontoa edustavaa kansaa, on väistämättä seurauksena syvä katkeruus. Islamilaisten maailman ja lännen välillä on ehkä historian valossa ollut joskus tällainen tilanne. 1100-luvulla Jerusalemin valtaamisen jälkeen kristityt ristiretkeläiset kohtelivat Jerusalemin muslimeja raa'asti: He tappoivat järjestelmällisesti kaupungissa asuvia muslimeja naisia ja lapsia säästämättä. Tämä aiheutti syvää katkeruutta muslimimaailman keskuudessa. Vielä tänäkin päivänä 1100-luvun tapahtumien perintö elää ääri-islamilaisten terroristien keskuudessa. Osama bin Laden ja muut terroristijohtajat ovat julkilausumissaan useasti todenneet käyvänsä sotaa juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan.

700-luvulta aina 1600-luvulle saakka vallitsi kristillisen maailman ja muslimialueiden välillä suuri elämänlaadullinen epätasapaino. Useimmat muslimit nauttivat vakaista ja vauraista oloista, kun taas valtaosa kristityistä kärsi köyhyydestä, taudeista ja väkivallasta. 1700-luvulle tultaessa tämä epätasapaino rupesi nopeasti kääntymään pälaelleen. Eurooppaan kehittyi uusi kauppiaaluokka ja teknologia alkoi kristillisen maailman keskuudessa kehittyä. Eurooppalaisten siirtomaavaltakauden alettua useimmat muslimit joutuivat eurooppalaisten vallan alle. Siirtomaavaltakausi kesti aina toisen maailmansodan tienoille, jonka jälkeen alusmaat saivat mahdollisuuden itsenäistyä. Alusmaiden itsenäistymisen myötä eurooppalaistyylinen hallinto ei kuitenkaan kadonnut niistä, sillä länsimaalaistuneen eliitin johdolla sitä nähtiin hyvänä jatkaa. Vakau-

muksellisen muslimit eivät sen sijaan kokeneet itsenäistymisen jälkeistä hallintomuotoa hyvänä. He tunsivat suorastaan raivoa edelleen jatkunutta länsimaalaistumista kohtaan. Historialliset hallinto ja valtasuhteet voidaan nähdä yhtenä syynä nykyaikaisen ääri-islamilaisten terrorismin vihansyynä länsivaltoja kohtaan.

Vaikka islamissa on useita variaatioita pääluokkien sunnien, shiiojen ja sufien lisäksi, ääri-islamilaisten ajattelevat, että on olemassa ainoastaan yksi tapa olla muslimi. Tämä näkemys oli vallalla jo Wahhabismin aikaan, kun Wahhabit uskoivat, että kaikki, jotka eivät uskoneet samoin kuin he, olivat vääräuskoisia. Wahhabit levittäytyivät kaikkialle maailmaan tavoitteenaan luoda yksi ainoa oikea islaminusko koko maailmaan. Samansuuntainen ideologia oli myös Muslimiveljeskunnan ja Sayyid Qutbin ajatuksissa. Qutbia onkin monessa yhteydessä pidetty ääri-islamilaisten terrorismin isänä. Qutb julisti monet maalliset hallitukset epäislamilaistiksi ja väitti, että niiden syrjäyttäminen oli jokaisen aidon muslimin vastuulla. Muslimiveljeskunta arvosteli voimakkaasti länsimaista elämänmuotoa ja lännen moraalista rappiota. Vastalääkkeeksi moraalittomuuteen Muslimiveljeskunta tarjosi islamia. Lännenvastaisia tunteita ääri-islamilaisten keskuudessa on kasvattanut myös se, että vaikka he ajattelevat lännen olevan moraalisesti rappiossa, samalla lännessä vallalla oleva kapitalismi näyttää kukoistavan ja leviävän. Katkerat tunteet sionismia ja Israelin valtiota kohtaan tukee tätä ajatusta. Ääri-islamilaisten ajattelevat Israelin olevan palan länttä, joka on tuotu epäoikeutetusti muslimien alueelle. Näiden historiallisten tapahtumien merkitys on lähinnä siinä, kun nykypäivän ääri-islamilaisten militantit vetoavat niihin ja käyttävät niitä perusteluina toiminnallensa.

Ääri-islamilaisten terrorismin kantavana pohjana on fundamentalistinen ideologia islamista. He ajattelevat saavansa teoilleen oikeutuksen islamin pyhien kirjoitusten ääritulkintoista. Ääri-islamilaisten puhuvat ummasta, millä tarkoitavat koko maailman islaminuskoisista koostuvaa muslimien yhteisöä. Ummän käsite ulottuu yli maantieteellisten rajojen: sen ydin on islamin maissa, mutta myös muualla asuvat muslimit kuuluvat sen piiriin. Ummaan kuuluvien koheesio on huomattavasti vahvempi kuin esimerkiksi kristikunnan ja muistuttaa enemmän juutalaisten tuntemaa keskinäistä, kielelliset ja kansalliset rajat ylittävää yhteenkuuluvuutta. Ummaa puolustakseen ääri-islamilaisten täytyy toteuttaa jihadia, sotaa vääräuskoisia vastaan. Vihollisia ovat kaikki, jotka eivät kuulu ummaan. Koska ääri-islamilaisten terrorismi pohjautuu heidän ideologiaansa ja uskontoonsa, heidän motivaationsa terrorismin toteuttamiseen on erittäin korkealla. Vaikka konfliktit ovat ihmisten välisiä, terroristien mielestä kysymys on

paljon suuremmista kuin ihmiskunnan asioista. He kokevat olevansa osallisina hyvän ja pahan välisessä kamppailussa, mikä sisältää ajatuksen siitä, että kohteeksi joutuvi- en ihmisten joukko on rajaton: Jokainen, joka ei tunnusta terroristien uskontoa tai kuulu heidän edustamaansa lahkoon, voi olla oikeutettu kohde. Kun toiminta näin voimakkaasti pohjautuu ideologiaan, se saattaa johtaa ajatteluun, missä terroristien kohteilta riistetään ihmisyyys. Näin ääri-islamilaisten terroristit ajattelevat saavansa oi- keutuksen jopa siviiliuhreille.

Ääri-islamilaisten terrorismin kehittymiseen ja terroristiorganisaatioiden järjestäytymi- seen on suurelta osin vaikuttaneet Afganistanin 1980-luvun jälkeiset tapahtumat. Kommunistit kaappasivat vallan Afganistanissa 1970-luvun lopussa. Kymmenen vuot- ta kestäneen miehitysvallan aikana maassa kehittyi joukko vastarintaliikkeitä, joita useimpia yhdisti islamilainen ideologia. Näitä liikkeitä kutsuttiin yhteisnimellä mujahi- dinit. Yhdysvallat, Pakistan ja Saudi-Arabia tukivat mujahidinien toimintaa rahoituk- sella ja aseistuksella. Huolimatta liikkeiden sotilaallisesta tasosta, niiden toiminta ai- heutti Neuvostoliitolle huomattavia tappioita. Vastarintaliikkeiden voimakkaan toimin- nan seurauksena Neuvostoliitto joutui vetäytymään Afganistanista vuonna 1989. Kui- tenkin ennen vetäytymistään Neuvostoliitto auttoi kommunistit jälleen valtaan, ja hei- dän aikakautensa kesti vuoteen 1992, jolloin jo avoimessa sisällissodassa keskenään olleet mujahidinit onnistuivat valloittamaan pääkaupungin ja panemaan lopun kom- munistihallinnolle. Mujahidinit ajautuivat myöhemmin vakaviin sisäisiin ristiriitoihin ja alkoivat taistella keskenään. Samaan aikaan taliban-liike, mikä koostui uskonnollisten koulujen oppilaista, alkoi nostaa päätään Afganistanissa. Taliban - liikkeen islamilai- sen fundamentalistisen ajatuksen mukaan Afganistania vaivaava kurjuus oli korjatta- vissa sillä, että palattaisiin profeetta Muhammedin aikaiseen yhteiskuntajärjestykseen ja saatettaisiin islamilainen laki kauttaaltaan voimaan. Talibanit alkoivat järjestelmälli- sesti taistella mujahidineita vastaan ja karkoittamaan heitä pois Kabulista ja vuonna 1996 valtaosa Afganistanista oli jo Talibanien hallinnassa. Neuvostomiehityksen aika- na Afganistanissa tärkeää tukea toivat ulkomaiset useat tuhannet vapaaehtoistaisteli- jat. Kuuluisin heistä on Osama bin Laden. Hän kokosi laajan verkoston, mikä keräsi rahaa ja humanitaarista apua talibaneille. Afganistanin miehityksen aikana bin Laden muodosti egyptiläisen al-Zawahirin kanssa eri puolilla maailmaa toimivista soluista muodostuvan järjestön, al-Qaidan.

Al-Qaida on 2000-luvulla jatkuvasti terroritekoihin liitetty järjestö. Se koostuu vankan hierarkian varaan rakennetusta maailmanlaajuisesta terroristisolujärjestelmästä, mi-

hin on liittynyt joukko erillisiä terroristiryhmittymiä. Kuitenkin koko verkostolla on vahva hallinta- ja johtamisjärjestelmä. Al-Qaidalla on strategiset päätöksentekijät, mitkä tehokkaasti antavat hyvinsuunniteltuja ja toteuttamiskelpoisia tehtäviä terroristisolujen johtajille. Tarvittaessa al-Qaida pystyy järjestämään terrori-iskujen tekijöille uudet henkilöllisyyspaperit, sosiaaliturvakortit (vastaa suomessa KELA-korttia), väärennetyt passit, jäljittämätöntä valuuttaa kaikilla ulkomaisilla arvoilla (sisältäen myös kullan ja jalokivet), turvapaikat, ruuan ja liikkumiseen tarvittavat resurssit. Verkoston toimintaedellytykset siis iskujen toteuttamiseen ovat resurssien osalta kunnossa.

Al - Qaidan järjestämällä harjoitusleireillä on koulutettu yli 70000 ääri-islamilaista 50 eri valtiosta. Harjoitusleirien tarkoituksena on ollut kouluttaa ihmisiä taistelemaan maailmanlaajuisesti Islamin vihollisia vastaan. Al - Qaidan organisoimien harjoitusleirien sotilaallisen koulutuksen taso on erittäin korkea. Kouluttajina toimivat korkeasti koulutetut ääri-islamilaisten, jotka ovat kielitaitoisia ja jotka omaavat kokemusta eri kulttuureista toimimisesta. Ammattitaitoisten kouluttajien johdolla al - Qaida kouluttaa kidnappauksia, salamurhien tekoa, itsemurhaiskuja, lentokonekaappauksia, pommi-iskuja, tarvittavaa jalkaväen taktiikkaa, sissisodankäyntiä ja terroristien kouluttamista.

Al - Qaidan pitkän aikavälin tavoitteina ovat maksimaalisen kaaoksen luonti Yhdysvaltain tietoverkostoihin cyber-sodankäynnillä, suuren amerikkalaisen ihmisjoukon tappaminen, Yhdysvaltain strategisesti tärkeiden teollisten ja taloudellisten infrastruktuurien tuhoaminen, Yhdysvaltain historiallisesti kuuluisien maamerkkien tuhoaminen, hallituksen toiminnan vaikeuttaminen, amerikkalaisten ja muiden länsimaalaisten avainhenkilöiden tuhoaminen, sekä amerikkalaisten kohteiden tuhoaminen Euroopassa, Lähi - Idässä, Aasiassa ja Afrikassa. Al - Qaidalla on käytössään laaja organisaatio ja järjestelmällinen johtajuus systemaattisen terrorisodankäyntiin Yhdysvaltoja ja länsimaita vastaan.

Osama bin Ladenin ja al-Qaidan myötä ääri-islamilaisten ideologia on kehittynyt sodaksi länttä, Israelia ja maallistuneita muslimihallituksia vastaan. Terroristien tavoitteena on kaikin keinoin vaikeuttaa, estää ja murentaa näitä kolmea viholliskokonaisuutta keinoja kaihtamatta. Motivaatio tämän sodan käymiseen on korkealla, koska he kokevat sen velvollisuudekseen.

Olisi mielenkiintoista tutkia, kuinka suuresti länsimaat ja erityisesti Yhdysvallat ovat omilla terrorismin vastaisilla ohjelmillaan provosoineet ääri-islamilaisten terroristijärjes-

töjä terroritekoihin. Asiaa ei ole tässä tutkielmassa tutkittu, mutta seuraavaan tutkimukseen esitetyssä aiheessa olisi ainesta tutkimuskysymykseksi. Voitaneen olettaa, että terrorismin vastainen sota on osaltaan johtanut uusiin terroritekoihin. Jos länsivaltojen terrorismin vastaista sota ajattelee ääri-islamilaisten terroristien silmin, sotoimet varmasti aiheuttavat vihaa, katkeruutta ja kaunaa länsivaltoja kohtaan. Näiden tunteiden provosoimina ääri-islamilaisten saattavat tehdä kostoiskuja länsivaltioihin. Kostoiskuahan ei välttämättä tarvitse toteuttaa edes valtiossa, mikä on toteuttanut sotilaallisia operaatioita terroristeja vastaan. Terroristit voivat toteuttaa sen muissakin länsivaltioissa, sillä terroristit saattavat ajatella länsivaltoja yhtenä kokonaisuutena. Kostoiskujen toteuttaminen taas antaa taas länsivaltioille ja erityisesti Yhdysvalloille aihetta edelleen jatkaa terrorismin vastaista ohjelmaansa. Näin terrori-iskut ja niiden vastatoimet aiheuttavat aina toisessa osapuolella vastakkaisia toimenpiteitä.

Vaikka länsivaltojen terrorismin vastaiset ohjelmat olisivatkin aiheuttaneet lisää terrori-iskuja, ei pidä unohtaa sitä, kuinka paljon näillä toimilla terrori-iskuja on saatu ennaltaehkäistyä. Ennaltaehkäisyyn vaikutusta on vaikea lukuina osoittaa, mutta varmasti niiden seurauksena terroristien suunnittelemissa iskuissa on jäänyt toteutumatta.

Alkuvuodesta 2006 puhjennut ääri-islamilaisten maailman kuuhunta tanskalaisen Jyllands Posten- sanomalehden julkaisemista profeetta Muhammadia halventaneista pilakuvista on osoitus ääri-islamistien vihan syvyydestä länsivaltoja kohtaan. Pilakuvien julkaiseminen ei varmastikaan ollut ainut syy niille valtaville seurauksille, mitkä siitä aiheutuivat ja mitä edelleenkin tapahtuu tutkielman valmistumisen hetkellä. Pilakuvat ennemminkin antoivat jälleen ääri-islamilaisten konkreettisen syyn purkaa länsivaltoja kohtaan tuntemaansa kaunaa. Pilakuvista aiheutuneissa mellakoissa purkautui vihaa, mikä on kehittynyt pitkän aikavälin kuluessa. Muslimimaailman näkökulmasta pilakuvista kärjistynyt tapahtumasarja syvensi entisestään kuilua ääri-islamistien ja länsivaltojen välillä. Toisaalta tapahtumasarja saattoi yhtenäistää ääri-islamilaisten ympäri maailmaa, sillä tanskalaislehden julkaisemien pilakuvien myötä ääri-islamilaisten kykenivät kohdistamaansa vihansa yhteen valtioon.

Uskonnon loukkaaminen on ilmeisen herkkä asia muslimeille, sillä pilakuvien julkaisemisesta seurasi mielenosoituksia myös muilla kuin muslimialueilla. Jopa Suomessa paikalliset muslimit järjestivät mielenosoituksia. Pilakuvakohun myötä ääri-islamilaisten terrorismin uhka Pohjois-Euroopassa saattoi kasvaa, sillä Tanska on yksi poh-

joismaista. Pilakuvien aiheuttaman kohun lopulliset seuraukset nähdään vasta myöhemmin kohun liennyttyä.

Al-Qaidan lisäksi muita tunnetuita ääri-islamilaisia terroristijärjestöjä ovat Al-Jihad, Al-Gama'a al-islamiyya ja Abu Sayyaf Group.

Al-Jihad on 1970-luvun lopussa perustettu ääri-islamilainen terroristijärjestö, mikä toimii yhdessä pienempien samanhenkisten järjestöjen kanssa pääasiassa Egyptissä. Al-Jihadin pääasiallisena tavoitteena on kukistaa ja syöstä vallasta Egyptin hallitus, ja muuttaa Egypti islamilaiseksi valtioksi. Nykyään Al - Jihadin perusajatuksia on toteuttaa järjestelmällistä vastarintaa Juutalaisia ja ristiretkeläisiä vastaan. Järjestö koostuu radikaaleista sunnimuslimeista ja on vahvasti sidoksissa al-Qaidaan.

Al-Gama'a al-islamiyya on ääri-islamilainen terroristijärjestö, minkä pääasiallinen toiminta tapahtuu Egyptissä Alexandriassa ja Kairossa. Järjestön tiedetään olevan verkostoitunut al - Qaidaan, sillä järjestön aktivisteja on toiminut Afganistanissa, Tajikistanissa ja Bosniassa. Lisäksi järjestön epäillään osallistuneen terroristitoimintaan myös Filippiineillä. Järjestö on perustettu 1970-luvun lopussa ja sen pääasiallisena tavoitteena on luoda Egyptistä islamilainen valtio. Terroristijärjestön jäsenet ovat radikaaleja sunnimuslimeja. Järjestöllä on siteitä myös al - Qaidaan.

Abu Sayyaf - sissijärjestö on perustettu vuonna 1991. Järjestö on pienin mutta samalla radikaalein ääri-islamilainen terroristijärjestö, mikä toimii Etelä-Filippiineillä. Abu Sayyaf- järjestön päätavoitteena on perustaa valtiosta riippumaton islamilainen valtio Etelä-Filippiineille ja sen lähialueille. Järjestöön kuuluu 100-200 jäsenen vahvuinen ydinjoukko, joista valtaosa on saanut koulutuksensa Afganistanissa ja Lähi - Idässä. Abu Sayyaf- järjestön toimintatapamalli sisältää salamurhat, pommi-iskut, kidnappaukset ja kiristyksen. Järjestö on vahvasti sidoksissa myös Al - Qaidaan.

Cbrn - aseiden leviäminen terroristien käsiin on pelottava mahdollisuus. Joukkotuhoaseiden pelotevaikutus on niin suuri, että jo niiden käytöllä uhkaamisella terroristit voisivat taivuttaa vihollisiaan haluamiinsa ratkaisuihin. Mutta hyvin todennäköistä on, ettei terroristit jättäisi joukkotuhoaseiden käyttöä ainoastaan uhkailun tasolle varsinkaan jos he vihollistensa puolelta kokisivat vastarintaa. Piittaamattomuutta siviiliuhreja kohtaan on jo nähty sekä syyskuun 2001 iskussa että kevään 2004 pommi - iskussa Madridiin.

Etenkin biologisten aseiden ja kemiallisten aseiden hankkiminen on terroristijärjestöille mahdollista, koska terroristijärjestöt kykenisivät erittäin todennäköisesti valmistamaan niitä itse. Varsinaisen ydinaseen hankkiminen on terroristeille ehkä helpointa varastamalla se varastoista tai kuljetusten aikana. Vaikka terroristijärjestö saisi varsinaisen ydinaseen haltuunsa, ei ole niin varmaa, että he pystyisivät sitä käyttämään. Ydinaseiden käyttöön otto usein vaatii niihin rakennetun salauskoodiston tai muun turvamekanismin avaamista. Mutta terroristi ei välttämättä tarvitse varsinaista luotettavaa ydinasetta. On välytelyä, että etenkin alkeellisen ydinaseen rakentaminen onnistuisi terroristijärjestöiltä heidän omissa laboratorioissaan, jos he vain saisivat haltuunsa siihen tarvittavia raaka-aineita, kuten rikastettua uraania. Kaikki alkeellisen ydinaseen rakentamiseen tarvittava tiedekirjallisuus on vapaasti saatavissa. Ongelmatonta alkeellisenkaan ydinaseen rakentaminen ei varmastikaan ole. Terroristijärjestö tarvitsisi tiedekirjallisuuden lisäksi ydinfysiikan ammattilaisia, insinöörejä, aikaa ja riittävästi rahaa.

Venäjällä on edelleen suuret kemiallisten aseiden varastot: 40 000 tonnin varastoista oli 2003 mennessä hävitetty vasta yksi prosentti. Niin kauan kuin varastoja on jäljellä, on vaarana, että niiden turvatoimet pettävät ja kemiallisen aseiden varastaminen onnistuu.

Radioaktiivisen materiaalin haltuunsaaminen ja sen levittäminen konventionaalisen räjähteen tai mittavan tulipalon avulla on ydinterrorismin muodoista ehkä todennäköisin. Tällä menetelmällä on mahdollista saastuttaa mittaviakin alueita säteilevällä materiaalilla. Tällaista likaista pommia voitaisiin käyttää myös muiden aseiden tai pommiin rinnalla estämään viranomaisien toiminta kokonaisvahinkojen suurentamiseksi.

Tutkimuksessa ilmenee, että ammattitaitoinen ja motivoitunut terroristiryhmä kykenisi valjastamaan sekä kemiallisen että biologisen agenssin käyttöönsä. Erityisesti jos tavoitteena on ainoastaan paniikin luominen, kemiallisen agenssin valmistamiseen sopivia raaka-aineita löytyy runsaasti tavallisista teollisuuskemikaaleista. Kuitenkin kovien ja laajojen vaikutusten aikaansaamiseksi terroristien pitäisi käyttää hermokaasua, minkä valmistaminen on vaikeampaa kuin alkeellisemmän agenssin luominen, mutta kuitenkin mahdollista. Tehokkaan levitysmekanismin valmistaminen sekä biologiselle että kemialliselle aseelle on terroristiryhmälle ongelmallista. Se tar-

vitsee runsaasti ammattitaitoa, aikaa ja rahaa. Lisäksi kaiken pitäisi tapahtua salaisesti.

Cbrn - terrorismin lisäksi ääri-islamilainen terrorismi on aiheuttanut myös muita konkreettisia uhkakuvia. Näitä ovat muunmuassa pommi-iskut, itsemurhaterrorismi, kidnappaukset ja terroristipropaganda.

Pommi-iskut ovat olleet terroristien yleisimpiä hyökkäysmuotoja. Noin 80 prosenttia terroristien aiheuttamasta väkivallasta on tehty pommi-iskuilla. Syitä pommi-iskujen suosioon terroristien aseena on monia: Pommeilla saadaan tarvittaessa aikaan tehokas isku, se voidaan järjestää kohtuullisen pienellä raha- ja henkilömäärällä ja pommi-iskun tekijää on vaikea saada kiinni. Lisäksi pommi-isku kiinnittää helposti myös media huomion, ja näin pommi-iskun motiivi leviää ihmisten tietoisuuteen.

Ääri-islamilaisen terrorismin yksi suurimmista turvallisuusuhkista ja näkyvimmistä ilmiöistä ovat olleet itsemurhaiskut, joista huomattavin on kiistatta syyskuun 11. päivän isku Yhdysvalloissa. Itsemurhaterrorismia vastaan toimiminen on hyvin vaikeaa, koska itsemurhaterroristi ei pelkää kuolemaa, vangitsemista, kuulusteluja tai oikeudenkäyntejä.

Kidnappaukset ja panttivankien ottaminen ovat myös historian valossa usein terroristien käyttämiä keinoja. Se ei ole ehkä ääri-islamilaisen terrorismin eniten suosima toimintatapamalli, mutta kuitenkin vakava turvallisuusuhka. Kidnappauksia voidaan käyttää varojenkeruun tavoittelemiseen ja huomion kiinnittämiseen johonkin terroristin osoittamaan epäkohtaan.

Teknologian nopea kehittyminen on avannut myös terroristeille uusia toimintamahdollisuuksia. Internetin kasvava suosio tiedonlähteenä auttaa terroristeja oman propagandansa levittämisessä, sillä internet - sivustoja pitkin heidän sanomansa leviää nopeasti ympäri maailman. Terroristipropagandan leviäminen internetissä on vakava uhka, sillä se on terroristeille helppo keino saada julkisuutta ja levittää omaa sanomaansa. Internet on myös hyvä terroristien rekrytointiväline, sillä internetin käyttäjäkunta on maailmanlaajuinen. Internetin välityksellä terroristit saattavat onnistua kääntämään ihmisiä terroritekoihin myös nykyisten uhka-alueiden ulkopuolellakin. Vaikka propagandan avulla terroristit eivät saisikaan synnytettyä uusia terroritekoja, aina-

kin internetissä voi helposti levittää terroristien asenteellisuutta, mikä johtaa taas terrorismin torjunnan ja ennaltaehkäisyn vaikeutumiseen.

Lähihistoriasta on löydettävissä esimerkkejä terrori-iskujen monimuotoisuudesta. Myös viitteitä Cbrn - terrorismista on löydettävissä. Kuuluisimman Cbrn - terrorismin piiriin kuuluvat iskut ovat 1995 Tokion metrossa tapahtunut sariini-isku ja vuonna 2001 Yhdysvalloissa levinneet pernaruttokirjeet. Viime vuosina merkittävimmät ja tuhoisimmat terrori-iskut ovat olleet 11.9.2001 tapahtunut lentokonein toteutettu isku Yhdysvalloissa, Madridin junapommit maaliskuussa 2004 ja Lontoon pommi-iskut heinäkuussa 2005.

Tavoitteensa mukaisesti tutkielma on yleiskatsaus ääri-islamilaisestä terrorismista ja sen aiheuttamista turvallisuusuhkista. Aiheen laajuudesta johtuen useaa asiakokonaisuutta käsiteltiin ainoastaan varsin pinnallisesti. Tutkimustyön aikana tutkijalle heräsi hyödyllisiä lisätutkimuskysymyksiä seuraavasti:

- Onko ääri-islamilaisten terrorismin leviäminen aiheuttanut myös kansainvälisen rikollisuuden kasvua?
- Mitä mahdollisuuksia ympäristö tarjoaisi suurta tuhoa aiheuttavan välineen valmistamiseen? Tällä tarkoitan esimerkiksi teollisuudessa käytettäviä kemikaaleja, niiden varastamista ja mahdollisuudesta valmistaa niistä vaarallisia kemiallisia aseita. Kemikaalikuljetusten varkaudet ja yleisesti myynnissä olevat raaka-aineet ja niiden jalostaminen saattaisivat myös mahdollistaa tuhoa aiheuttavan välineen valmistamisen terroristeille.
- Minkälaisia resursseja toimivan ja tehokkaan Cbrn - aseiden valmistaminen ja tehokkaan levitysmekanismien valmistaminen terroristijärjestöltä vaatisi?
- Minkälaisia valmiussuunnitelmia täytyy ennalta valmistaa terrori-iskujen seurausten minimoimiseksi?
- Ovatko länsivaltojen terrorismin vastaiset toimet aiheuttaneet uusia terroritekoja?

VIITTEET

- [1] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004 sivu 21
- [2] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004 sivu 21
- [3] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004 sivu 21
- [4] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004 sivu 21
- [5] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004 sivu 11
- [6] Taipale, Mikko - Taipale, Pilvi Riikka: Alkeelliset ydinaseet ja ydinaseterrorismin uhka, suomennos teoksesta Crude Nuclear Weapons. Proliferation and the terrorist Threat, 1996. Rauhankirjat. Hakapaino. Helsinki 2000, sivu 11, Huomioitava, että kirja on tehty asenteellisen ryhmittymän toimesta. Lähdeaineiston puolueettomuus ei ole varmaa.
- [7] Graham Allison, How to Stop Nuclear Terror, Foreign Affairs Tammikuu/Helmikuu 2004, artikkelin sivu 4.
- [8] Linjakumpu, Aini: Poliittinen islam tutkimuksen kohteena. Artikkelilehdestä Kosmopolis 4/2000 sivut 39-41
- [9] Linjakumpu, Aini: Poliittinen islam tutkimuksen kohteena. Artikkelilehdestä Kosmopolis 4/2000 sivut 39-41
- [10] Anttila, Pirkko: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta, artikkeli löytyy internetistä osoitteesta www.metodix.com
- [11] Anttila, Pirkko: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta, artikkeli löytyy internetistä osoitteesta www.metodix.com
- [12] Anttila, Pirkko: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta, artikkeli löytyy internetistä osoitteesta www.metodix.com
- [13] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta First we take Manhattan. Like, 2002, sivu 85
- [14] Ahoniemi, Lea: Suomea koskevat uudet ei sotilaalliset turvallisuusuhkatekijät.Strategian Laitos. Helsinki 1999, sivu 24
- [15] Ahoniemi, Lea: Suomea koskevat uudet ei sotilaalliset turvallisuusuhkatekijät.Strategian Laitos. Helsinki 1999,sivu 24
- [16] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004 sivut 7
- [17] Ahoniemi, Lea: Suomea koskevat uudet ei sotilaalliset turvallisuusuhkatekijät.Strategian Laitos. Helsinki 1999, sivu 24
- [18] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta First we take Manhattan. Like, 2002, sivut 85-87
- [19] Ahoniemi, Lea: Suomea koskevat uudet ei sotilaalliset turvallisuusuhkatekijät.Strategian Laitos. Helsinki 1999, sivut 24-25
- [20] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta First we take Manhattan. Like, 2002, sivu 87
- [21] Turvallisempi Eurooppa Oikeudenmukaisessa maailmassa. EU:n turvallisuusstrategia, Bryssel 12. joulukuuta 2003, sivu 3
- [22] Turvallisempi Eurooppa Oikeudenmukaisessa maailmassa. EU:n turvallisuusstrategia, Bryssel 12. joulukuuta 2003, sivu 3
- [23] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Lu-

- ku kirjasta *First we take Manhattan*. Like, 2002, sivu 93
- [24] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta *First we take Manhattan*. Like, 2002, sivu 94
- [25] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta *First we take Manhattan*. Like, 2002, sivu 97
- [26] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta *First we take Manhattan*. Like, 2002, sivu 97
- [27] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta *First we take Manhattan*. Like, 2002, sivu 97
- [28] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta *First we take Manhattan*. Like, 2002, sivu 97
- [29] Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. Luku kirjasta *First we take Manhattan*. Like, 2002, sivut 98-99
- [30] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 23
- [31] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 23-24
- [32] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 24
- [33] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 25
- [34] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 26
- [35] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 26
- [36] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 27
- [37] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 27
- [38] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 28-29
- [39] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 29
- [40] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 29-30
- [41] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 30
- [42] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 30-31
- [43] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 31-32
- [44] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 32-33
- [45] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 33-35
- [46] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 35
- [47] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 35-36
- [48] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 36-37
- [49] Van de Weyer, Robert: *Islam ja pyhän sodan juuret*. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 37
- [50] Barber, Benjamin : *Jihad vs. McMaailma*. Like. 2003. Sivut 300

- [51] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 72-73
- [52] Portaankorva, Tuomas: Islam, terrorismi ja länsi. Tutkimus militantin islamismin lännenvastaisuudesta, Turun yliopisto, 2004. Sivu 23
- [53] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 73-76
- [54] Linjakumpu, Aini: Terrorismi islamissa-islam terrorismissa. Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivu103
- [55] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 40
- [56] Muslimiveljeskunta, internet-lähde, artikkeli löytyy osoitteesta <http://fi.wikipedia.org/wiki/Muslimiveljeskunta>
- [57] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 27
- [58] Muslimiveljeskunta, internet-lähde, artikkeli löytyy osoitteesta <http://fi.wikipedia.org/wiki/Muslimiveljeskunta>
- [59] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivut 219-220
- [60] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivut 220-221
- [61] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 221
- [62] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 223
- [63] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 224
- [64] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 224
- [65] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 224
- [66] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivut 224-225
- [67] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 30
- [68] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 225
- [69] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 225
- [70] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 225
- [71] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 27
- [72] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 226
- [73] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 226
- [74] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivut 226-227
- [75] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 29
- [76] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 227
- [77] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 228

- [78] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 30
- [79] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 228
- [80] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 228
- [81] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 229
- [82] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivut 7-8
- [83] Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivu117
- [84] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 77
- [85] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 77-80
- [86] Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivut 117-118
- [87] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivut 7-8
- [88] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 47
- [89] Pakkasvirta, Jussi & Saukkonen, Pasi: Nationalismit. Wsoy, 2005. Sivu 307
- [90] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 47
- [91] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004 sivut 7-9, 40-49
- [92] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004. Sivu 21
- [93] Portaankorva, Tuomas: Islam, terrorismi ja länsi. Tutkimus militantin islamismin lännenvastaisuudesta, Turun yliopisto, 2004. Sivut 15-16 ja 68-69
- [94] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 37
- [95] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 24
- [96] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 25
- [97] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 25
- [98] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 25
- [99] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 43-44
- [100] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivu 44
- [101] Pakkasvirta, Jussi & Saukkonen, Pasi: Nationalismit. Wsoy, 2005. Sivu 295
- [102] Pakkasvirta, Jussi & Saukkonen, Pasi: Nationalismit. Wsoy, 2005. Sivut 295-296
- [103] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 47-49

- [104] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 48-49
- [105] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 49-50
- [106] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 51-52
- [107] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 50-51
- [108] Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002, sivut 50-51
- [109] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivut 23-37
- [110] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 23
- [111] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 32
- [112] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 208
- [113] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivut 208-209
- [114] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 210
- [115] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 210
- [116] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivut 211-212
- [117] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 212
- [118] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivut 214-215
- [119] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 214
- [120] Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus.Helsinki.2002, sivu 214-215
- [121] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivut 171
- [122] Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivut 112-113
- [123] Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivut 114-115
- [124] Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivu 115
- [125] Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivu 116
- [126] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 31
- [127] Burke, Jason: Al-Qaeda, casting a shadow of terror, I.B.Tauris & Co Ltd, 2003, sivu 7
- [128] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivut 201-202
- [129] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivut 202
- [130] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivut 202-203

- [131] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivu 203
- [132] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivut 203-204
- [133] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivu 204
- [134] Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". Luku kirjassa First we take Manhattan.Like.2002, sivut 124-125
- [135] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 34
- [136] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivut 36-37
- [137] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 38
- [138] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivut 38-39
- [139] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 360-361
- [140] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivut 360-361
- [141] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 360-361
- [142] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 353
- [143] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 353
- [144] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 354
- [145] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 354
- [146] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivut 351-352
- [147] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivu 509
- [148] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivu 509
- [149] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 56
- [150] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 74
- [151] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivut 61-63
- [152] Portaankorva, Tuomas: Islam, terrorismi ja länsi. Tutkimus militantin islamismiin lännenvastaisuudesta, Turun yliopisto, 2004. Sivu 71
- [153] Itsemurhaiskujen historiaa. Internet-lähde. Artikkeliluettavissa osoitteessa www2.helsinginsanomat.fi/extrat/ulkomaat/alqaida/05.html
- [154] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivu 268
- [155] Itsemurhaiskujen historiaa. Internet-lähde. Artikkeliluettavissa osoitteessa www2.helsinginsanomat.fi/extrat/ulkomaat/alqaida/05.html
- [156] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivut 268-271
- [157] Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002, M.E. Sharpe INC, 2003. Sivu 271

- [158] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivut 84-85 ja 107
- [159] Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.;Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group. 2005 Sivu 107
- [160] Ervamaa, Tomi: Al-Gaida ryhtyi elokuvatuottajaksi. Artikkelit Helsingin Sanomissa 26.8.2005, sivu A 14
- [161] Ervamaa, Tomi: Al-Gaida ryhtyi elokuvatuottajaksi. Artikkelit Helsingin Sanomissa 26.8.2005, sivu A 14
- [162] Ervamaa, Tomi: Al-Gaida ryhtyi elokuvatuottajaksi. Artikkelit Helsingin Sanomissa 26.8.2005, sivu A 14
- [163] Ervamaa, Tomi: Al-Gaida ryhtyi elokuvatuottajaksi. Artikkelit Helsingin Sanomissa 26.8.2005, sivu A 14
- [164] Ervamaa, Tomi: Al-Gaida ryhtyi elokuvatuottajaksi. Artikkelit Helsingin Sanomissa 26.8.2005, sivu A 14
- [165] Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004, sivu 37
- [166] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 14
- [167] Ahoniemi, Lea: Suomea koskevat uudet ei sotilaalliset turvallisuushkatekijät.Strategian Laitos. Helsinki 1999, sivu 26
- [168] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 83
- [169] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 83
- [170] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 84
- [171] Suojeluopas. Pääesikunnan koulutusosasto, Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 1990, sivut 69 - 74
- [172] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivut 83- 84
- [173] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [174] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [175] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [176] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [177] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 75
- [178] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivut 75-76
- [179] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivut 76-77
- [180] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivut 76-77
- [181] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 78
- [182] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 78

- [183] Suojeluopas. Pääesikunnan koulutusosasto, Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä 1990, sivut 58-60
- [184] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [185] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [186] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [187] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [188] Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [189] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 48
- [190] Suojelu- ja pelastustoimintaopas. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus. Kirjakas Ky. Nurmijärvi 2000, sivut 12- 13
- [191] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 32
- [192] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivut 33
- [193] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivut 35-36
- [194] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004, sivut 47-48
- [195] Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus.Vaasa 1996, sivu 32
- [196] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 51
- [197] Suojeluopas (PEkoul-os 1990) sivut 39-45
- [198] Taipale, Mikko - Taipale, Pilvi Riikka: Alkeelliset ydinaseet ja ydinaseterrorismin uhka, suomennos teoksesta Crude Nuclear Weapons. Proliferation and the terrorist Threat, 1996. Rauhankirjat. Hakapaino. Helsinki 2000, sivu 49, Huomioitava, että kirja on tehty asenteellisen ryhmittymän toimesta. Lähdeaineiston puolueettomuus ei ole varmaa.
- [199] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 3 ja sivu 259
- [200] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004, sivut 265-266
- [201] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 267
- [202] Ahoniemi, Lea: Suomea koskevat uudet ei sotilaalliset turvallisuushkatekijät.Strategian Laitos. Helsinki 1999, sivu 27
- [203] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004. Sivut 22
- [204] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhooajat terrorismin välineinä. Sotilas Aikakausi-lehti 6-7/2000.
- [205] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turval-

- lisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004. Sivut 23-24
- [206] Preparedness for the deliberate use of biological agents, World Health Organization, 2002, sivu 5
- [207] Nordberg, Erkki: Venäjän biologiset aseet Varma, huomaamaton ja valikoiva tappaja. Käännösteksti. Sotilasaikakauslehti 8/1998, sivut 60-65. Artikkelin on käännösteksti, kirjoittajan käännösvirheet ovat mahdollisia.
- [208] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aikakausi-lehti 6-7/2000.
- [209] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 3
- [210] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004. Sivut 22
- [211] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 47 ja sivut 65-66
- [212] Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004. Sivut 23-24
- [213] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aikakausi-lehti 6-7/2000.
- [214] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 106
- [215] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aikakausi-lehti 6-7/2000.
- [216] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 115
- [217] Taipale, Mikko - Taipale, Pilvi Riikka: Alkeelliset ydinaseet ja ydinaseterrorismin uhka, suomennos teoksesta Crude Nuclear Weapons. Proliferation and the terrorist Threat, 1996. Rauhankirjat. Hakapaino. Helsinki 2000, sivu 24
- [218] Taipale, Mikko - Taipale, Pilvi Riikka: Alkeelliset ydinaseet ja ydinaseterrorismin uhka, suomennos teoksesta Crude Nuclear Weapons. Proliferation and the terrorist Threat, 1996. Rauhankirjat. Hakapaino. Helsinki 2000, sivu 15
- [219] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivut 265-266
- [220] Terrorismin tulevaisuus. Kommentajakapteeni Juha-Antero Puistolain luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.
- [221] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aikakausi-lehti 6-7/2000.
- [222] Kapteeni Liposen haastattelu. Pioneeri - ja Suojelukoulu 17.9.2004
- [223] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivut 61-63
- [224] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 53
- [225] Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism. Monterey Institute of International Studies 2004, sivu 259
- [226] Konfliktien ja Terrorismin tutkimusryhmän uutiskatsaus (KuK) No. 5/2005, 26.7.2005, sivu 7
- [227] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aika-

- kausi-lehti 6-7/2000.
- [228] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aika-kausi-lehti 6-7/2000.
- [229] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aika-kausi-lehti 6-7/2000.
- [230] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aika-kausi-lehti 6-7/2000.
- [231] Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aika-kausi-lehti 6-7/2000.
- [232] New Yorkin WTC-terrori-isku ja toiminnan jatkuvuus. Opit suomalaisille yrityksille ja julkishallinnolle. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta. Helsinki 2002. Sivut 1
- [233] New Yorkin WTC-terrori-isku ja toiminnan jatkuvuus. Opit suomalaisille yrityksille ja julkishallinnolle. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta. Helsinki 2002. Sivut 1
- [234] New Yorkin WTC-terrori-isku ja toiminnan jatkuvuus. Opit suomalaisille yrityksille ja julkishallinnolle. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta. Helsinki 2002. Sivut 1 - 2
- [235] New Yorkin WTC-terrori-isku ja toiminnan jatkuvuus. Opit suomalaisille yrityksille ja julkishallinnolle. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta. Helsinki 2002. Sivut 2
- [236] Visuri, Pekka: Maailmanpolitiikan muutos ja Suomi. Arvio syksyn 2001 terrori-iskujen vaikutuksista. Taloustieto Oy. Vantaa 2002, sivu 27
- [237] Puistola, Juha-Antero: Biologinen terrorismi - nouseva uhka? Luento Maanpuolustuskorkeakoululla Syksyllä 2005. Materiaali tutkijan hallussa.
- [238] Madridin junapommit 11.maaliskuuta 2004. Internet lähde. Artikkelin luettavissa osoitteessa
http://fi.wikipedia.org/wiki/Madridin_junapommit_11._maaliskuuta_2004
- [239] Madridin junapommit 11.maaliskuuta 2004. Internet lähde. Artikkelin luettavissa osoitteessa
http://fi.wikipedia.org/wiki/Madridin_junapommit_11._maaliskuuta_2004
- [240] Madridin junapommit 11.maaliskuuta 2004. Internet lähde. Artikkelin luettavissa osoitteessa
http://fi.wikipedia.org/wiki/Madridin_junapommit_11._maaliskuuta_2004
- [241] Lontoon pommi-iskut 2005. Internet-lähde. Artikkelin luettavissa osoitteessa http://fi.wikipedia.org/wiki/Lontoon_pommi-iskut_2005
- [242] Lontoon pommi-iskut 2005. Internet-lähde. Artikkelin luettavissa osoitteessa http://fi.wikipedia.org/wiki/Lontoon_pommi-iskut_2005
- [243] Kataja, Marika: Tanskalaislehden pilakuvat johtaneet boikotteihin Lähi-idässä. Netlari, Etelä-Suomen sanomat, 13.2.2006. www.ess.fi
- [244] STT, Tanskalaislehden pilakuvat johtaneet boikotteihin. 28.1.2006. <http://saunalahti.fi/uutiset/>

LÄHTEET

1. JULKAISTUT LÄHTEET

Ahoniemi, Lea: Suomea koskevat uudet ei sotilaalliset turvallisuuskatekijät. Maanpuolustuskorkeakoulu. Strategian Laitos. Julkaisusarja 2 N:o 5. Helsinki 1999.

Allison, Graham: How to Stop Nuclear Terror. Foreign Affairs. Tammikuu/Helmikuu 2004.

Anttila, Pirkko: Tutkimisen taito ja tiedon hankinta, www.metodix.com

Archer, Toby : Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Ulkopoliittinen Instituutti. 2004.

Barber, Benjamin : Jihad vs. McMaailma. Like. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2003.

Bolz, Frank; Dudonis, Kenneth J.; Schulz, David P.: The Counterterrorism Handbook, CRC Taylor&Francis Group, Boca Raton 2005.

Burke, Jason: Al-Qaeda, casting a shadow of terror. I.B.Tauris & Co Ltd, London 2003.

Encyclopedia of World Terrorism: 1996-2002. M.E. Sharpe INC, New York 2003.

Ervamaa, Tomi: Al-Gaida ryhtyi elokuvatuottajaksi. Helsingin Sanomat 26.8.2005.

Ferguson, Charles D- Potter, William C: The Four Faces of Nuclear Terrorism .Monterey Institute of International Studies 2004

Heikkilä, Kaisa: Suomi ja Eurooppalainen Kriisinhallinta. 2003

Itsemurhauskujen historiaa. Internet-lähde.

www2.helsinginsanomat.fi/extrat/ulkomaat/alqaida/05.html

Juusola, Hannu & Huuhtanen, Heidi: Uskonto ja politiikka Lähi-Idässä. Gaudemaus. Helsinki.2002.

Kataja, Marika: Tanskalaislehden pilakuvat johtaneet boikotteihin Lähi-idässä. Netlari, Etelä-Suomen sanomat, 13.2.2006. www.ess.fi

Konfliktien ja Terrorismin tutkimusryhmän uutiskatsaus (KuK) No. 5/2005, 26.7.2005

Linjakumpu, Aini: Terrorismi islamissa-islam terrorismissa. First we take Manhattan.Like.Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2002.

Linjakumpu, Aini: Poliittinen islam tutkimuksen kohteena. Kosmopolis 4/2000.

Lontoon pommi-iskut 2005. Internet-lähde. http://fi.wikipedia.org/wiki/Lontoon_pommi-iskut_2005

Madridin junapommit 11.maaliskuuta 2004. Internet lähde.
http://fi.wikipedia.org/wiki/Madridin_junapommit_11._maaliskuuta_2004

Miettinen, Jorma K: Joukkotuhoaseet terrorismin välineinä. Sotilas Aikakausi-lehti 6-7/2000.

Muslimiveljeskunta, internet-lähde, <http://fi.wikipedia.org/wiki/Muslimiveljeskunta>

Mustakallio Marja: Osama bin Laden mediassa ja "todellisuudessa". First we take Manhattan.Like.Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2002.

New Yorkin WTC-terrori-isku ja toiminnan jatkuvuus. Opit suomalaisille yrityksille ja julkishallinnolle. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta, Helsinki 2002.

Nordberg, Erkki: Venäjän biologiset aseet Varma, huomaamaton ja valikoiva tappaja.Käännösteksti. Sotilasaikakausilehti 8/1998.

Pakkasvirta, Jussi & Saukkonen, Pasi: Nationalismit. Wsoy, Porvoo 2005.

Portaankorva, Tuomas: Islam, terrorismi ja länsi. Tutkimus militantin islamismin lännenvastaisuudesta, Turun yliopisto, 2004.

Päivinen, Pasi: Terrorismin juuret ovat neokolonielismin politiikassa. First we take Manhattan. Like. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2002.

Preparedness for the deliberate use of biological agents, World Health Organization, 2002

Reinikainen, Pekka: NBC-uhkajaterroismi. www.kristillisdemokraatit.fi/helsinki/pekka16.html

STT, Tanskalaislehden pilakuvat johtaneet boikotteihin. 28.1.2006.
<http://saunalahti.fi/uutiset/>

Suojelu- ja pelastustoimintaopas. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus. Kirjakas Ky, Nurmijärvi 2000

Suojelun Käsikirja. Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus. Ykkös-Offset Oy, Vaasa 1996.

Suojeluopas. Pääesikunnan koulutusosasto, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1990

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004.

Taipale, Mikko - Taipale, Pilvi Riikka: Alkeelliset ydinaseet ja ydinaseterrorismin uhka, suomennos teoksesta Crude Nuclear Weapons. Proliferation and the terrorist Threat, 1996. Rauhankirjat. Hakapaino, Helsinki 2000.

Terrorismi ja Suomi, toimenpideraportti valtioneuvostolle 10.10.2001.
www.valtioneuvosto.fi/tiedostot/pdf/fi/18821.pdf

Turvallisempi Eurooppa Oikeudenmukaisessa maailmassa. EU:n turvallisuusstrategia, Bryssel 12. joulukuuta 2003.

Van de Weyer, Robert: Islam ja pyhän sodan juuret. Kirjapaja Oy, Helsinki 2002.

Visuri, Pekka: Maailmanpolitiikan muutos ja Suomi. Arvio syksyn 2001 terrori-iskujen vaikutuksista. Taloustieto Oy, Vantaa 2002.

Wayne, Anthony: Terrorismin rahoitus estettävä, Helsingin Sanomat 15.7.2004.

2. Haastattelut

Mikko Liponen, kapteeni. Tutkijaupseeri. Pioneeri - ja Suojelukoulu 17.9.2004

3. Muut lähteet

Pölhö. Aapo: Turvallisuuspoliittiset sopimukset, luento Maanpuolustuskorkeakoululla 10.12.2003. Materiaali tutkijan hallussa.

Puistola, Juha-Antero: Biologinen terrorismi - nouseva uhka? Luento Maanpuolustus-korkeakoululla Syksyllä 2005. Materiaali tutkijan hallussa.

www.ykliitto.fi/yktieto/ase1.htm

Terrorismin tulevaisuus. Komentajakapteeni Juha-Antero Puistolan luentomuistio Strategian syventävissä opinnoissa syksyllä 2005. Materiaali tekijän hallussa.

LIITTEET

- Liite 1   Termistöä
- Liite 2   Osama bin Ladenin johtama Al-Qaida-vekosto toimii maailmanlaajuisesti
- Liite 3   USA:n ulkoministeriön viralliset tilastot kansainvälisen terrorismin iskujen ja uhrien määristä

Termistöä

A-ase = Atomiasse

Aerosoli = Kaasun ja siinä leijuvien kiinteiden hiukkasten tai nestepisaroiden muodostama järjestelmä. Tavallisesti aerosoleihin luetaan hiukkaset, jotka ovat halkaisijaltaan nanometristä satoihin mikrometreihin. Ydinräjähdyksessä tai ydinturmassa syntyy radioaktiivisia aerosoleja. Hiukkasten koko ja aktiivisuus vaihtelevat hyvin suuresti.

Agenssi = Vaikuttaja; vaikuttava aine tai voima; taudinaiheuttaja

B-ase = Biologinen ase

C-ase = Kemiallinen ase

CBRN -aseet = Chemical, biological, radiological and nuclear weapons. CBRN- aseet ovat kemiallisia -, biologisia-, radiologisia-, ja ydinaseita.

Doktriini = Oppi tai toimintaperiaate, jonka puitteissa ohjataan suunnittelua ja käytännön toimintoja

G7- maat = Suurten teollisuusmaiden ryhmittymä. Jäsenet: Iso-Britannia, Italia, Japani, Kanada, Ranska, Saksa ja Yhdysvallat

G8- maat = Maailman johtavien teollisuusmaiden foorumi. Jäsenet: Iso-Britannia, Italia, Japani, Kanada, Ranska, Saksa, Venäjä ja Yhdysvallat

NATO = North Atlantic Treaty Organization. Pohjois-Atlantin puolustusjärjestö, perustettu 1949.

WHO = World Health Organisation, Maailman terveys järjestö

UCK = Ushtria Clirimtare E Cosoves, Kosovon vapautusarmeija

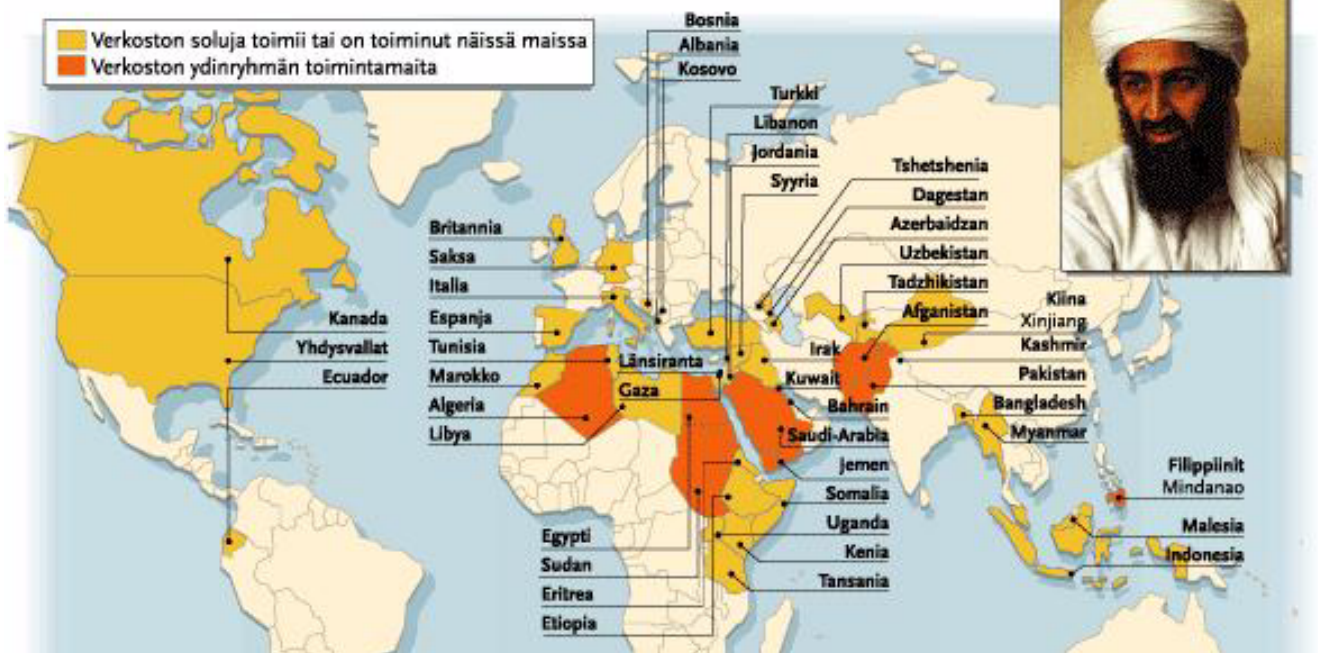
IND = An improvised nuclear device. Fissiokelpoisesta materiaalista valmistettu alkeellinen ydinase.

Ratifioida = vahvistaa virallisesti esimerkiksi sopimus tai pöytäkirja

RDD = Radiological dispersion device. Niin sanottu "likainen pommi". Radioaktiivisen materiaalin levittäminen konventionaalisen räjähteen avulla.

Osama bin Ladenin johtama Al-Qaida-verkosto toimii maailmanlaajuisesti

Lähde: <http://www2.helsinginsanomat.fi/uutiset/juttu.asp?id=20010919UL21&pvm=20010919>

USA:n ulkoministeriön viralliset tilastot kansainvälisen terrorismin iskujen ja uhrien määrästä

Vuosi	Iskut	Kuolleita	Loukkaantuneita
1 990	437	218	Tietoja ei saatavissa
1 991	565	102	242
1 992	363	91	636
1 993	431	109	1 393
1 994	322	314	663
1 995	440	177	6 291
1 996	296	314	2 911
1 997	304	221	693
1 998	274	741	5 953
1 999	395	233	706
2 000	426	405	800
2 001	355	3 295	2 283
2 002	205	725	2 013
2 003	208	625	3 646

Lähde: Portaankorva, Tuomas: Islam, terrorismi ja länsi. Tutkimus militantin islamismin lännen-vastaisuudesta. Turun Yliopisto, Marraskuu 2004. Sivu 66